

MALEZI NI MFULULIZO WA HUDUMA
NIDHAMU YA KIBIBLIA
KITABU CHA KUJIFUNZIA

JUZUU 4

Basi, enendeni, mkawafanye mataifa yote kuwa wanafunzi, mkiwabatiza kwa jina la Baba, na Mwana, na Roho Mtakatifu, mkiwafundisha kushika yote niliyowaamuru ninyi; na tazama, mimi nipo pamoja nanyi siku zote, hata ukamilifu wa dahari. Amina. (Mathayo 28: 19-20)

Nidhamu ya Kibiblia ni juzuu ya 4 katika Kitabu cha Malezi ni Mfululizo wa Huduma.

Juzuu nyingine katika Malezi ni Mfululizo wa Huduma

Malezi ni Mfululizo wa Huduma (Juzuu ya 1)

Mawasiliano ya Upendo (Juzuu ya 2)

Wafundishe watoto wako (Juzuu ya 3)
Mwongozo wa Kiongozi

Vitabu vingine vya mafunzo na FDM.world

Msingi Kweli kwa Mkristo: Msingi Imara wa Mwanafunzi na Craig Caster

Ndoa ni Mfululizo wa Huduma na Craig Caster

Kuwaelewa Vijana na Craig Caster

[Vitabu](#) vyote [vya](#) kazi vya [FDM. Vinapendekezwa](#) kwa kujisomea mtu binafsi, kwa vikundi vidogo, kama zana za kujifunzia na katika ushauri na saha.

Tafadhali kumbuka: Kurasa zote tupu kutoka kwa kitabu cha asili zimeondolewa, namba nyingine za kurasa zinaweza kurukwa kwa sababu hii.

Nidhamu ya Kibiblia

Malezi ni Mfululizo wa Huduma Juzuu ya 4

Kwa Familia za Jadi, Mseto na Mzazi Mmoja

Craig Caster

Basi, enendeni, mkawafanye mataifa yote kuwa wanafunzi, mkiwabatiza kwa jina la Baba, na Mwana, na Roho Mtakatifu; na kuwafundisha kuyashika yote niliyowaamuru ninyi; na tazama, mimi nipo pamoja nanyi siku zote, hata ukamilifu wa dahari. (Mathayo 28: 19-20)

FAMILY DSCP FSHP MINISTRIES

Simu: (619) 590-1901

Barua pepe: info@FDM.world

Wavuti: www.FDM.world

Nidhamu ya Kibibilia, Mfululizo wa Somo la Malezi ya Watoto ni Huduma, Toleo la 4, na Craig Caster ISBN 978-1-7331045-9-3

Chapisha na Toleo la Elektroniki Hakimiliki © 2020 na Craig Caster. Haki zote zimehifadhiwa.

Marekebisho ya 09012020

Isipokuwa imeonyeshwa vingine, nukuu zote za Maandiko zimechukuliwa kutoka New King James Version®. Hakimiliki © 1982 na Thomas Nelson. Inatumiwa kwa ruhusa. Haki zote zimehifadhiwa.

Nukuu za maandiko zilizowekwa alama ya ESV zimechukuliwa kutoka kwa ESV® Bible (The Holy Bible, English Standard Version®). Toleo la Nakala la ESV®: 2016. Hakimiliki © 2001 na Crossway, huduma ya uchapishaji ya Wachapishaji wa Habari Njema. Maandishi ya ESV® yametengenezwa tena kwa kushirikiana na kwa idhini ya Wachapishaji wa Habari Njema. Uzazi usioidhinishwa wa chapisho hili ni marufuku. Haki zote zimehifadhiwa.

Nukuu za maandiko zilizowekwa alama NASB zimechukuliwa kutoka NEW AMERICAN STANDARD BIBLE®, Hakimiliki © 1960, 1962, 1963, 1968, 1971, 1972, 1972, 1973, 1975, 1977, 1995 na The Lockman Foundation. Inatumiwa ruhusa.

Nukuu za maandiko zilizoandikwa NIV zimechukuliwa kutoka kwa BIBLIA TAKATIFU, NEW INTERNATIONAL VERSION®, NIV® Hakimiliki © 1973, 1978, 1984, 2011 na Biblica, Inc.® Inatumiwa ruhusa. Haki zote zimehifadhiwa duniani kote.

Nukuu za maandiko zilizowekwa alama ya NLT zimechukuliwa kutoka kwa *Biblia Takatifu*, New Living Translation, hakimiliki © 1996, 2004, 2015 na Tyndale House Foundation. Inatumiwa na ruhusa ya Tyndale House Publishers, Inc., Carol Stream, Illinois 60188. Haki zote zimehifadhiwa.

Bila kuzuia haki chini ya hakimiliki iliyohifadhiwa hapo juu, hakuna sehemu ya chapisho hili - iwe katika muundo wa kuchapishwa au wa mtandaoni, au nyingine yoyote iliyochapishwa -inaweza kuzalishwa, kuhifadhiwa au kuletwa katika mfumo wa kurudisha, au kupitishwa, kwa namna yoyote au kwa njia yoyote (elektroniki, mitambo, kunakili, kurekodi, au vinginevyo), bila idhini ya maandishi ya awali.

Yaliyomo

Dibaji	i
Utangulizi	ii
Somo la 1: Utangulizi wa Nidhamu na Adhabu.....	1
Somo la 2: Tabia ya Ukomavu.....	10
Somo la 3: Kwanini Nidhamu na Adhabu?.....	24
Somo la 4: Zana Nne za Mafunzo	31
Somo la 5: Kufundisha Kwa msimamo Ule Ule Bila Kuyumba.....	38
Somo la 6: Kaa kwenye Njia	47
Somo la 7: Mafunzo kwa Watoto wadogo.....	53
Somo la 8: Kanuni za Kuadhibu Kwa kuchapa Viboko.....	65
Somo la 9: Chanya dhidi ya Sahihi..	69
Somo la 10: Mafunzo Hadi ujana	76
Somo la 11: Kuanza upya..	86
Somo la 12: Kukiri na Msamaha.....	92
Somo la 13: Kutoa Msamaha	98
Somo la 14: Kikao cha Familia	104
Viambatisho.....	109
Maelezo ya Mwisho.....	146
Kuhusu Mwandishi.....	147
Kuhusu Huduma za Uanafunzi katika Familia.....	148

Dibaji

Wazazi wengi watakubaliana angalau Kwa mambo mawili: kulea watoto kunaweza kuwa kuzuri *na kugumu*. *Marekebisho* lazima yafanywe kutokana na upekee wa mtu na mtu, na kuwafanya watoto waburudishwe inaweza kuwa changamoto. Lakini kero hasa ni nidhamu. Wanandoa lazima wafanye kazi kama timu, wazazi wasio na wenzi wanafanya kazi bila msaidizi na kila mzazi anakabiliwa na changamoto ya kumlinda na kumfundisha kila mtoto tangu kuzaliwa hadi kuwa mtu mzima. Lini, *wapi*, kwa namna gani, *kiasi gani*, *mara ngapi*, *kwa muda gani*, na *hii inafanya kazi kweli* ni maswali machache tu yanayosonga mawazo ya mzazi anayeangalia uso wa mtoto wa thamani, asiye mtiifu. Ukweli ni kwamba, wazazi wengi leo hawajui wapi waelekee, wanaamini wazazi wao wenyewe waliwalea juu juu tu na hivyo wanajiona kama hawakujiandaa vya kutosha.

Lakini kuna msaada kwa wale ambao watasikiliza. Mungu, muumba wa vitu vyote, hajatuacha bila mwongozo. Yeye ndiye muundaji wa taasisi tunayoiita familia na ametupa maagizo ya wazi katika Neno lake juu ya jinsi ya kufanikiwa. Tunahitaji kulichukua hili kwa uzito kwa sababu tunaye adui. Biblia inatuambia kwamba Ibilisi, Shetani, anafanya kazi dhidi yetu na angependa kuvunja nguvu za familia, ambayo pia ni shambulio dhidi ya kanisa, jamii, na ushuhuda wetu wa Kikristo kwa ulimwengu uliopotea. Lakini Mungu, akiwa anajua mahitaji yetu yote, hutupatia Neno Lake na Roho Mtakatifu, ambaye anatosha kushinda vita yoyote.

Kwa masikitiko, Wakristo wengi hawajui kwamba Biblia ni muhimu kwa kulea watoto, kwa hivyo wanageukia uzoefu wa zamani au falsafa ya ulimwengu kupata msaada. Lakini sasa ni wakati wa kusikiliza na kutafuta hekima na mwongozo wa Mungu ili kuimarisha familia zetu. Ikiwa hatuko tayari kujisalimisha kwa Muumba wetu, basi tunaweza kutarajia nini kwa siku zijazo? Tunapotenda nje ya mapenzi ya Mungu, matokeo yake ni machafuko na uharibifu. Inaweza kuja polepole, kiasi kwamba tusiweze kutambua, lakini mwisho ni maumivu.

Masomo ya Malezi ni Huduma yatakusaidia kujifunza mpango wa Mungu wa kulea watoto. Iwe unatenda kazi kama familia ya jadi, familia mseto, familia ya mzazi mmoja, au babu na bibi wakilea wajukuu, kanuni za malezi za Mungu ni bora na za kweli. Sisi sote ni watoto wa Mungu, mzazi na mtoto sawa, na hatatuacha kamwe bila uwezekano wa maisha yaliyojaa furaha na mafanikio.

Mungu akubariki kupitia kanuni zake nzuri, zinazobadilisha maisha na abariki familia yako unapomruhusu akubadilishe uwe mzazi ambaye Yeye anatamani uwe.

Omba sala hii pamoja.

Mpendwa Bwana Yesu, tunaomba msaada wako na hekima tuweze kuwa wazazi ambao wanakuheshimu na kukutukuza. Tafadhali tupe imani ya kukuamini wewe na neema ya kubadilisha yale mambo tunavyofanya vibaya. Tusaidie kuanza kufanya mapenzi yako kwa jinsi tunavyowapenda na kuwalea watoto wetu. Amina.

Utangulizi

Kitabu hiki kimeundwa kukuleta kwenye njia ya uanafunzi, ambayo inamaanisha kutembea katika kanuni za Mungu. Tunapotumia maneno kama *kutembea*, tunatarajia unaelewa kuwa kuishi katika kanuni hizi ni muhimu kama kujifunza kutembea.

Malengo ya kitabu chetu cha kazi ni:

1. kukuonyesha kuwa Mungu hutoa kanuni za malezi,
2. kukupatia zana na namna ya kutumia kanuni hizi, na
3. kuiongoza familia yako katika msamaha, uponyaji, na umoja ambao huja kwa kumtii Mungu.

Huduma za Ufundishaji wa Familia zipo kusaidia kuelimisha mwili wa Kristo katika maeneo muhimu. Kushindwa katika ufuasi kunahusiana moja kwa moja na kutofaulu katika Malezi. Na tunalijuaje hili? Kwa kile tulichokiona, tulichokipitia na tulichokipata katika takwimu zilizothibitishwa leo.

Mchakato

Masomo yamegawanywa katika matoleo manne. Anza na toleo la 1 Kisha endelea na matoleo mengine kwa mpangilio. Kuruka toleo na kukimbilia sehemu inayokuvutia ni jaribu lakini haishauriwi, kwa sababu kila toleo hutegemea toleo jingine. Kwa mfano, unataka hasa kumfundisha mtoto wako nidhamu hivyo unaenda kwenye somo husika, lakini kuna kanuni za kibiblia ambazo lazima zifundishwe kabla hujanidhamisha kwa njia ya kimungu. Jitahidi kumaliza somo moja kila siku kwa siku tano. Kujifunza kila siku bila kuacha ni ufunguo wa mafanikio ya kiroho.

Kanuni hizi zimejaribiwa na zimethibitishwa kuwa zina ufanisi. Nina uzoefu nazo katika maisha yangu mwenyewe, familia yangu mwenyewe, na pia kupitia maisha ya watu wasio na idadi katika madarasa ya ushauri na Malezi. Tafadhali elewa, huu *sio* mwongozo wa "Hatua tano Rahisi za Malezi". Ufuasi wa kibiblia si kazi nyepesi na itakuhitaji ubadilishe baadhi ya mitazamo na mienendo yako. Mchakato utahitaji kujitoa na kujitolea ili kuzitekeleza kanuni Kwa mafanikio.

Kuanza Kila Siku

- Angalia kila somo la kila siku kama wasaa wa kuwa na Mungu wako, na mtarajie Yeye azungumze nawe kupitia Neno Lake.
- Anza kila siku kwa maombi, ukimwomba Mungu akufunulie ni wapi unahitaji kubadilika na kukupa uwezo wa kufanyia kazi kile unachojifunza.
- Uwe na mtazamo wa kutafakari. Usikimbilie kusoma tu kusema kwamba umemaliza. Mpe Mungu wasaa wa kusema nawe, na tafakari juu ya yale unayojifunza.

Mambo ya Kuzingatia

- Kazi hii ni kipaumbele kipyaa na itahitaji muda wa kujitolea. Masomo ni ya kujifunza kila siku. Ukikosa siku, *usiiruke* , lakini fanya kumaliza masomo yote kwa mpangilio.
- Wakati mwingine tunaanzisha miradi na hatuimalizi. Fikiria umuhimu wa jukumu lako la malezi ya watoto na ufanye uamuzi wa kumaliza masomo haya kwa uaminifu. Omba juu ya vipaumbele vyako na kile unachoweka mbele ya ahadi hii. Pata msaada wa mshirika wa uwajibikaji kwa sala na kusoma ikiwa ni lazima.
- Ikiwa umeoa au umeolewa, mwenzi wako ni mshirika muhimu katika jitihada hii. Someni pamoja au Kila mtu peke yake, lakini kila mara jadilini yale muliyojifunza kwani yanahusiana na maswala ya ndoa na malezi ya watoto na mabadiliko.
- Masomo yanaweza kutofautiana Kwa kiasi Cha ujumbe unaowasilishwa. Baada ya kumaliza kila moja, tazama mbele kwa somo linalofuata kupanga muda wako na Mungu na kufaidika zaidi.
- Nafasi hutolewa kwa kujibu maswali na kurekodi mawazo yako na sala. Ikiwa umepakua na kuchapisha kitabu hiki cha kazi, tunashauri uweke kwenye bairinda ya pete tatu na ujumuishe karatasi ya ziada ya uandishi wa kibinafsi na notisi.

CHIMBA ZAIDI

Sehemu hii inahusiana na fursa ya kusoma Maandiko na kuyahusianisha na mada inayowasilishwa. Wakati wa mchakato huu wa uanafunzi utaifahamu zaidi Biblia, kanuni za kibiblia za malezi ya watoto na kile ambacho Mungu anatarajia kutoka kwako wewe kama mzazi.

FAILI LENYE UKWELI

Masanduku kama hili hutoa fasili za maneno au virai kutoka katika Biblia. Tumechukua tahadhari kubwa kutumia faharasa za Biblia zinazojulikana, zenye ufafanuzi kwa ajili ya kurejelea pale inapowezekana. Nyingi ya fasili hizi, Zipo katika faharasa ya kiambatisho T:

Maswali ya Kujichunguza

Kadiri unvyojifunza kanuni za kibiblia, sehemu hii hutoa wasaa wa kujichunguza, kutafuta maeneo yanayohitaji maboresho binafsi. Nafasi imewekwa kwa ajili ya kuandika, toba, Sala, ili kupata nguvu na hekima ya kufanya Mabadiliko hayo. Kipengele kimoja wapo Cha uanafunzi ni uwajibikaji binafsi. Kama Mungu atakufunulia kwamba umemtenda dhambi mwenzi wako au watoto wako, basi tubu kwao na uwaombe msamaha. Fanya hivi Kila mara hata kama haijazoeleka kufanya hivyo.

MPANGO KAZI

Baada ya kusoma kanuni za kibiblia, sehemu hii inakutaka uchukue hatua na kufanyia kazi kile ulichojifunza katika maisha yako. Ili kuwa wanafunzi wa kweli lazima tuelewe kwamba Mungu si tu kwamba anatamani tuweze kukua katika maarifa, lakini pia anahitaji tuyaishi.

Viambatisho

Tafadhali tumia viambatisho mwisho wa kitabu cha kazi. Vimewekwa kwa ajili ya ukuaji wako, na tunavirejelea katika kitabu cha kazi. Kabla ya kuanza safari hii nzuri, tafadhali jaza *Kiambatisho A: Barua ya Kujitua kwa Mzazi* (toleo la 1).

Mwongozo wa Kiongozi

Mwongozo wa kiongozi unapatikana kwenye FDM.world chini ya Upakuaji wa Huduma Bure. Vifaa vyote kwenye tovuti yetu huzingatia uanafunzi na hutolewa bure

Somo 1

Utangulizi wa Nidhamu na Adhabu

Wazazi mara nyingi huweka umuhimu zaidi katika nidhamu kuliko kufundisha (uanafunzi). lakini angalia kwamba tulijifunza uanafunzi kwanza katika toleo la 3, **Walee Watoto Wako**. Uanafunzi ni msingi wa kuishi maisha ya Kikristo, na kila kitu kimejengwa juu yake. Yesu aliwaambia wafuasi wake, "Basi nendeni mkawafanye mataifa yote kuwa wanafunzi" (Mathayo 28:19). Mamlaka haya yanahusika kwa huduma katika nyumba zetu.

Kama wazazi, ni jukumu letu kuwafundisha watoto wetu. Ili kufanya hivyo, tunahitaji kuwa wanafunzi wa Kristo sisi wenyewe, kupitia masomo binafsi ya Biblia na kuishi kwa utiifu. Matokeo yake ni uhusiano wa kudumu na Kristo, ambao unatuwezesha kutunza familia zetu vizuri. Uanafunzi huu ni muhimu: Yesu kwa mzazi, kisha mzazi kwa mtoto. Wakati uhusiano wetu na Kristo unapotubadilisha, tunaleta utukufu kwa jina lake.

Katika kitabu hiki cha kazi, tutagundua lipi ni nidhamu ya kibiblia na lipi siyo. Bila kujua hilo, mengi ya yale ambayo wazazi hufanya hayana tija na hayatawasaidia watoto wao kupevuka. Lakini Mungu ametupa habari zote tunazohitaji kwa mafanikio. Ametupatia mpango wa kufuata.

Kipepeo

Ngoja tuanze na mtazamo wa kupendeza juu ya nidhamu. Mvulana wa miaka tisa alikuwa akitembea kutoka shuleni siku moja na alikuta buu akining'inia kwenye tawi. Alikuwa ameona video juu ya jinsi kipepeo anavyotoa kwenye kifuko Cha buu, kwa hiyo akavunja tawi, akalileta nyumbani, na kuliweka kwenye kopo lililokuwa na matobo kwenye kifuniko. Kila siku akawa akirudi nyumbani kutoka shuleni na kukikodolea macho kile kifuko Cha buu— akitumaini angeweza kuona muujiza huu ukitendSiku moja kulikuwa na kijichozi kidogo kwenye fuko la buu, na kipepeo alikuwa akijaribu kutoka nje. Kwa hiyo alikaa kwa masaa kadhaa, akiangalia, lakini mvulana wa miaka tisa hawezi kuwa makini Kwa muda mrefu. Mwishowe, hakuweza kuendelea kusubiri. Akafungua kopo, akakitoa kile kifuko Cha buu na kuanza kukikata kwa umakini Kwa kufuata lile chozi Kwa mkasi mdogo. Alipopasua kile kifuko, akatoa kipepeo, ila ikawa kama kichekesho. Kilikuwa kinene na mabawa yamesinyaa. Kilikuwa kizito kiasi kwamba hakikuweza kushikilia uzito wake chenyewe.

Aliendelea kutazama, akiamini ataona kitu hiki cha kushangaza kikigeuka kuwa kipepeo mzuri. Hata alikichukua na kujaribu kukisaidia, lakini kisingefanya chochote. Hatimaye, kilikufa mbele ya macho yake.

Kipepeo yule alikufa kwa sababu mchakato kamili wa Mungu — mapambano, adha, na ugumu wa kutoka kwenye kifuko — hulazimisha maji kutoka mwilini kuingia kwenye mabawa. Halafu, anapoingia angani, hewa hugusa mabawa yake na kuyakausha ili aweze kuruka. Kwa kuondoa mapambano ambayo Mungu alikuwa ameyaweka, kijana yule alimuua kipepeo.

CHIMBA ZAIDI

Elezea maana ya aya ifuatayo.

Kila adhabu wakati wake haionekani kuwa kitu cha furaha, bali cha huzuni; lakini baadaye huwaletae wao waliozoezwa nayo matunda ya haki yenye amai. (Waebrania.12:11)

Kwa kushindwa kuwaadhibu watoto kama vile Mungu alivyopanga — na kuamuru — wazazi kwa kweli tunawazuia kukua hadi kupevuka. Hakuna mtu anayependa adhabu. na wengi wetu tunapambana na mamlaka. Ni asili yetu ya kibinadamu. Watoto mara nyingi wataipokea adhabu hiyo na mamlaka kwa shingo upande au aina fulani ya mapambano ya kimhemko. Ni kawaida kwa wazazi (haswa mama) kutaka kuondoa mapambano haya. Lakini kwa kufanya hivyo, kama kipepeo, wazazi wanaweza kuchangia kuharibika kwa mtoto.

Tunapokuwa hatufuati utaratibu wa nidhamu inayofaa, hatuingizi tabia ambazo Mungu anatarajia kwa watoto wetu. Kwa kuwa watoto hawakui hivi hivi tu na kuwa watu wazima, lazima wafundishwe kulingana na Neno la Mungu na mpango wake. Ikiwa hii haijafanywa, wengi watapata matokeo mabaya. Kukosekana kwa mafunzo kunaweza kusababisha aina nyingi za kushidwa maishani. Inashangaza kwamba magereza hayajazwi tu na na watu "wabaya", lakini na watu wengi wa wastani ambao hawakupata mafunzo sahihi kukuza tabia Hadi utu uzima.

CHIMBA ZAIDI

Orodhesha michakato na matokeo ya adhabu nzuri na mbaya. Wajibu wa wazazi ni nini?

Fimbo na maonyo hutia hekima; Bali mwana aliyeachiliwa humwaibisha mamaye. (Mithali 29:15)

Yeye asiyetumia fimbo yake humchukia mwanawe; Bali yeye ampendaye humrudi mapema. (Mithali 13:24)

Mrudi mwanao, kwa maana liko tumaini; Wala usiikaze nafsi yako kwa kuangamia kwake. (Mithali 19:18)

Kuwafundisha watoto wetu ni jambo ambalo Mungu ametuita tulifanye (Mithali 22: 6; Waefeso 6: 4). Mara nyingi haifurahishi na mara nyingi ni ngumu sana. Kama vile vipepeo wanavyopambana kutoka kwenye vifungo vyao, watoto wetu hawafurahii mapambano ya kuadhibiwa kwa muundo sahihi wa Mungu wa makuzi (Waebrania 12:11). Lakini lazima tufanye .

Mfalme Sulemani mwenye busara, akijua tabia yetu ya asili ya kudharau nidhamu, alimhimiza mwanawe kufikiria vinginevyo na afikirie sababu ya baba wazuri kuwasahihisha watoto wao.

Mwanangu, usidharau kuadhibiwa na Bwana, wala usione I tabu kurudiwa naye. Kwa kuwa ampendaye humrudi, kama vile baba kwa mwanaye ampendaye. (Mithali 3:11-12)

Ikiwa hatuna lengo linaloeleweka kuhusu nidhamu na kumfundisha mtoto hadi anapokuwa mkubwa, basi hili ni gumu kutokea.

Hapa chini kwenye grafu, kuna umri wa watoto wetu; tangu kuzaliwa hadi utu uzima. Upande wa kushoto kuna idadi ya maamuzi yaliyofanywa na watoto dhidi ya idadi ya maamuzi ambayo sisi, kama wazazi wao, tunawafanyia. Mwanzoni, maamuzi yote hufanywa na wazazi, ambayo ni mantiki. Wakati watoto wetu wanaporudi nyumbani kutoka hospitalini, ni wazi bado hawawezi kuchagua wenyewe. Lakini wakati fulani kwenye grafu, mistari hiyo huvuka na kuendelea hadi watoto wetu wanapofanya maamuzi yao wenyewe. Kadiri watoto wako wanavyo zidi kukua, lengo ni kwamba wawe na uwezo wa kufanyia maamuzi mazuri, yenye kubeba wajibu, ya hekima, bila kusimamiwa. Hili linaweza kuonekana kama jambo la kawaida, lakini bila kuwekwa mpango, njia ya kufundisha na kupandikiza tabia pevu, hili halitatokea. Lazima uwe na mpango.

Vijana wengi hawajui jinsi ya kufanya maamuzi ya busara kwao wenyewe. Lazima tuwahamishe watoto wetu kiutu uzima kwa kutoa nidhamu inayofaa. Nyumbani ni uwanja wa msingi wa mafunzo ambapo watoto wanakua hadi utu uzima. Au angalau, inapaswa kuwa. Hatupaswi kuruhusu watoto wetu kufinyangwa na watu wa nje kuamini mawazo na mazoea ambayo hayako chini ya mwongozo na mamlaka yetu.

Kufundisha dhidi ya Kudhibiti = Makuzi dhidi ya Udumavu

Mungu ametuagiza kuwafundisha watoto wetu, sio kuwadhibiti. Tofauti kati ya hizi mbili haswa ni mawazo ya jinsi tunavyoona kazi yetu kama wazazi.

FAILI LENYE UKWELI

Kudhibiti -Kutumia nguvu juu ya, kutawala au kutawala, kuzuia; nguvu ya kuzuia. 1

Wazazi wanaodhibiti ni madikteta, sio wakufunzi. Dalili ya hii ni kutoweza kukubali kushindwa. Kwa mtazamo wa mtawala, kutofaulu kwa mtoto ni mbaya, sio sawa, na ni tishio la moja kwa moja kwa mamlaka ya wazazi. Wanachochewa na utimilifu wa kibinafsi, sio mapenzi ya Mungu. Wanachukulia kushindwa kwa

watoto wao kama makusudii, kana kwamba wanajaribu kwa makusudi kuwaumiza. Aina hii ya wazazi huangalia kile ambacho wengine wanafikiria, sio kile kilicho sawa.

Je, Umeambiwa na mwenzi wako kuwa unadhhibiti? Umeambiwa kuwa wewe ni mtu unayeshikilia Sheria sana, au anyefanya mambo si katika Uhalisia? au una matarajio yasiyowezekana kwa watoto wako? Mara nyingi tabia hii ni matokeo ya jinsi ulivyolelewa, labda kamwe huhisi kama uliishi kulingana na matarajio ya wazazi wako.

Maswali ya Kujichunguza 1

Je! Una maswala ya kudhibiti? Omba na chunguza jibu lako Kwa kushindwa kwa watoto wako. Fikiria kwa kina kile kilichosemwa hapo juu. Elezea kile Mungu anachoweka moyoni mwako.

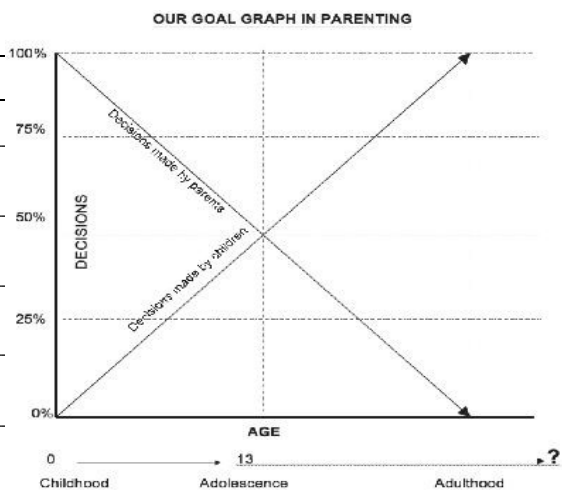

Ikiwa wewe ni mkali au mtu wa kudhibiti, mwombe Mungu akuonyeshe ni kwanini unachukulia kushindwa kwa watoto wako kwa njia hii na kwa nini unatenda kwa njia hii. Labda haujasamehe wazazi wako mwenyewe. Labda unaruhusu asili yako ya mwili na matarajio ya ubinafsi yatawale uleaji wako wa watoto badala ya kuifanya kwa njia ya Mungu. Ni muhimu ushughulikie suala hili.

Mwenendo wa kitoto

Wazazi, kazi yetu ni kufundisha kama sehemu ya huduma yetu. Ili kufanya hili vizuri, tunahitaji kuelewa kuna tabia gani ya kitoto. Mtoto anaweza kuwa mpumbavu, si mtiifu, au mwenye mkaidi. Kushindwa kwa mtoto, hata kule kutotii kwa makusudi, sio sawa na uasi wa kikaidi. Ikiwa unaamini ndivyo, utawajibu watoto wako kwa njia isiyofaa, kawaida kwa hasira.

Kuelewa tofauti kati ya ukaidi na ujinga ni muhimu, kwani kutakuwezesha

kurekebisha majibu yako ipasavyo. Na ikiwa

MAELEZO

MUHIMU

nidhamu yote haitashughulikiwa kwanza kwa upendo, mawasiliano *Uasi* - Wakati mtoto anaasi dhidi ya yako mabaya yanaweza kumfanya mtoto wako ahisi kutopendwa. nidhamu inayofuata tendo lao la kijinga.

Tulijifunza kanuni za kibiblia za *Mawasiliano ya Upendo* (toleo la 2) inayopatikana katika 1 Wakorintho 13. Na je! Si sisi *wote tumeshindwa* wakati mwingine kufuata maagizo ya Mungu? Hii sio kwa sababu tulisema kwa jeuri, "Sijali kile Biblia inachosema. Nitafanya kwa njia yangu!" Badala yake, ni kwa sababu

tunakosa ukomavu wa kiroho na tunakosa tabia ya kuyafuata. Walakini, ninaamini umeona maendeleo fulani, na natumai unatambua kuwa unapitia tu mchakato wa mafunzo ya Mungu.

Vivyo hivyo, kushindwa siyo kukaidi. Hata kama watoto wako wameambiwa mara kwa mara nini wasifanye, kushindwa kukosa kwao kawaida husababishwa na utoto au ujinga. Mungu anaelezea wazi kuwa watoto ni wjinga na kwamba wazazi wanapaswa kuwafundisha katika hekima y

Ujinga umefungwa ndani ya moyo wa mtoto; Lakini fimbo ya adhabu itaufukuzia mbali. (Mithali 22:15)

Neno *ujinga* linamaanisha "upungufu wa ufahamu, wasio na hekima, wasio na akili, wasio pembua, Wasio na maamuzi." ² Je! Hiyo haiwaelezei watoto wetu Kwa sasa? Wanakosa tabia na ukomavu.. Kwa nini basi tunakasirika sana wanapotenda upumbavu? Neno la Mungu linatangaza wamezaliwa hivyo.

Sehemu iliyobaki ya Mithali 22:15 inawasihi wazazi: "Fimbo ya marekebicho itaufukuzia [ujinga] mbali naye." Adhabu inaonekana hapa kuwa nzuri, kwani itaondoa ujinga kutoka kwa mtoto. Fimbo inawakilisha mamlaka ya wazazi na adhabu. Tunawafundisha kwa kutumia nidhamu ya kibiblia, sio udhibiti. Angalia kile mwandishi wa Kikristo H.A.Ironside anachosema:

Kumwachia mtoto mwenyewe ni kuhakikisha uharibifu wake, kwani ujinga umefungwa ndani ya moyo wake. Nidhamu, ikisimamiwa vizuri itasahihisha

tabia ya asili ya kupotea. Fimbo kwa kweli, sio lazima iwe Kwa ukali kiasi hicho. Adhabu ya viboko haihitajiki kila wakati, na wakati mwingine inaweza isiwe ya busara sana. Lakini adhabu thabiti, ya wema ndiyo ambayo kifungu kinatangaza umuhimu wake. Fimbo, katika Maandiko yote, inazungumzia juu ya mamlaka na nguvu; yaani mipaka ambayo wazazi wameweka inayomfunga mtoto. Ni kukosekana Kwa jambo hili ambako kulipelekea kiwango kikubwa Cha njia ovu za Absalomu na Adoniya (2 Sam. 14; 1 Wafalme 1: 6).³

Kazi ya Kujichunguza 2

Mithali hutoa picha ya ukosefu wa ukomavu wa mtoto na hitaji la mafunzo. Mbele ya kila tabia kwenye orodha ya kutopevuka (ujinga), andika jina la mtoto wako ambalo linahusika.

Wanakosa maamuzi (10:21). _____

Wanafurahia hali ya ujinga (10:23). _____

Wao ni walaghai (14:15). _____

Wanawakwepa wenye akili(15:12). _____

Wanapita njia yao wenyewe (15:21). _____

Wanapandisha jazba wanapogundulika wamefanya ujinga (17:12). _____

Wanahatarishwa na maneno yao (18: 6-7). _____

Wana kiburi na wanapenda sifa (21:24). _____

Wana usumbufu (22: 5). _____

Husababisha ugomvi na mabishano(22:10). _____

Wana tabia ya uvivu (22:13). _____

Wana tamaa (22:14). _____

Ni wachoyo (22:16). _____

Wanadharau ushauri mzuri (23: 9). _____

Lazima waongozwe Kwa nguvu wakati mwingine (26: 3). _____

Kwao ukweli ni kazi bure (26: 7). _____

Hurudia upumbavu wao (26:11). _____

Hudumu katika ujinga (27:22). _____

Hawaamini mtu mwingine isipokuwa wenyewe (28:26). _____

Wanachochea hasira (29: 8). _____

Huonesha hasira waliyonayo (29:11). _____

Mafunzo Ni Nini

Lengo sahihi la mkufunzi ni kutimiza mapenzi ya Mungu, sio yetu wenyewe matamano au matarajio. Yesu alifanyamapenzi ya Baba (Yohana 5:20, 30; 6:38) kwa kuwafundisha wanafunzi wake, nasi tunapaswa kufanya vivyo hivyo. Nia ya Yesu ilikuwa kumtukuza Baba (Yohana 12:28), kama tunavyopaswa pia wakati wa kuwafundisha watoto wetu.

Ikiwa hii ndiyo motisha yetu, basi tutafanya ya Mungu malengo ya kuwa mzazi kwa upendo na uvumilivu (haswa kwa watoto watokutu).

Kama ungekuwa na mti wa miaka miwili nyuma ya nyumba yako ambao shina lake lilikuwa na kipenyo cha inchi tatu ambao uliokuwa umepinda kwa nyuzi arobaini na tano, ingekuwa ujinga kuukamata na kujaribu kuunyoosha kwa nguvu kwa mara moja. Mti ungekatika chini, na ungeuharibu.

Mkufunzi, kama mkulima (ikimaanisha "mfugaji" ⁵), anajua kwamba anapopata shina lililoinama, kuna njia sahihi na njia isiyofaa ya kuirekebisha. Njia sahihi itakuwa kuufundisha mti kwa kuweka shinikizo nyepesi kwa mwelekeo thabiti. Kadiri mti unavyokumbana msukumo, Huanza kubadili uelekeo polepole mpaka mti uwe katika hali inayotarajiwa -na haupinda tena.

Ndio njia tunayohitaji kutambua watoto wetu: wanakuja kwetu wakiwa wamepinda. Lakini hatupendi kuona wamepinda. Tunataka moja kwa moja *sasa hivi*. Kwa sababu "wamepinda," au wanaigiza umri wao, tunasema mambo kama, "Usifanye hivyo!" na kutoa ujumbe usiofaa.

Mungu hutupa maagizo ya kibiblia kuelewa kazi yetu na mawazo yetu kuelekea mafunzo. Tunaweza kuona kuwa kukosea pamoja na ujinga kwa watoto wetu vinapaswa kutarajiwa, na ni *kawaida*, ni ehemu tu ya safari nzima.

Katika toleo la 3, somo la 1, tulijifunza kutoka kwa Waefeso 6: 4: "Na ninyi, baba, msiwachokoze watoto wenu, bali waleeni katika mafunzo na maonyo ya Bwana." "Kulea" inamaanisha hadi "utu uzima." Hili ndilo lengo letu. Tunapandikiza tabia katika maisha ya watoto wetu

tunapowafundisha. "Mafunzo" sahihi au nidhamu ni jinsi tunavyotimiza lengo. Mwishowe, "mawaidha ya Bwana" yanaelezea kwamba lazima tufanye hivi kama vile Bwana anavyoamuru-kulingana na mapenzi ya Mungu sio kulingana na mapenzi yetu.

Kujenga tabia ni kama mazoezi ya kujenga misuli.

Fikiria wewe ni mkufunzi na watoto wako ni washiriki wa timu yako. Lengo ni kuwafanya waweze kusukuma benchi paundi mia mbili. Ikiwa walifika dakika kumi mwishoni mwa siku ya kwanza, na ukatumia nusu ya muda wako kuwafundisha, ulifanya nini kuelekea kufundisha misuli yao? Je! Ikiwa utapiga kelele na kutishia kuchukua kila kitu walicho

nacho? Bado hakuna chochote. Wsipoanza misukumo ya benchi na uzani mwepesi, hakuna mafunzo yanayofanyika.

Nidhamu inamaanisha kuwafundisha, na kila wakati wanaposhindwa ni fursa yetu kuwafundisha. Chaguzi na vitendo vyao vya kijinga vinatoa fursa hizo. Tunahitaji kuwa na mtazamo wa kibiblia juu ya tabia ya jinga ya watoto wetu — kuiona kama fursa yetu ya kuwaadabisha na kuwafundisha kuwa watu waliopevuka — sio kukasirika au kufadhaika.

Ikiwa utaweka pauni mia mbili kwenye kifua cha mtoto wako mwenye umri wa miaka kumi , je! Utapiga kelele, "Chukua, una shida gani? Njoo, unapaswa kuwa na uwezo wa kufanya hivyo "? Bila shaka hapana. Mtoto huyo wa miaka kumi hawezi kusukuma benchi paundi mia mbili. Vivyo hivyo, tunahitaji kuona kufeli kwao au ujinga kama ishara kwamba mazoezi bado hayajakamilika. Ikiwa tunakasirika na kukasirika, tunatuma ujumbe kwamba tunatarajia mtoto atimize mambo yasiyowezekana. Tunaeleza pia kuwa sio wa thamani kwetu, hatuwapendi, au kuna jambo baya kwao. Je! Unafikiri aina hizo za semi zenye kuumiza zitaathirije uhusiano wako na mtoto wako? Na ikiwa mambo hayashughulikiwi vizuri katika umri mdogo, yatazidi kuwa mabaya.

Tunajua mafunzo huanza na uzani mwepesi, ukiongezeka polepole wakati mtu anaonyesha uwezo wa kuinua zaidi hadi mwishowe atimize lengo. Kwa njia hiyo hiyo, tabia ya mtoto hukua taratibu kwa kila rekebisho. Tunapopiga kelele, kutenda tukikata tamaa, na kukasirika, ni ujinga wetu wenyewe na asili ya dhambi. Kushindwa kwa mtoto kunathibitisha tu kwamba hawawezi kusukuma benchi paundi mia mbili bado. Hawana tabia hiyo bado. Hiyo ndiyo tofauti.

Mungu anataka tuwe na mtazamo wake. Unabadilisha mitazamo yetu, mbinu, na mtazamo kuhusu nidhamu. Unaweza kuondoa hasira, uasi, na mtazamo kwamba kukosea au kushindwa kwa mtoto hakukubaliki. Ujinga umefungwa ndani ya mioyo ya watoto wetu. Bwana Asifiwe kwa kutuambia ukweli huu na kutuonyesha kuwa kazi yetu ni kukuza tabia ya watu waliopevuka.

Maswali ya Kujichunguza 3

Je! Mtazamo wako umekuwa nini mtoto wako anakiuka utaratibu au kutotii?

Je! Ni mtazamo gani Mungu anataka uwe nao wakati mtoto wako anapokosa utii?

Andika Sala ukimwomba Mungu akusaidie kubadilisha mtazamo wako kuwa wake.

Somo la 2

Tabia ya Ukomavu

Wazazi wengi hawaelewi asili ya mtu mzima aliyekomaa. Kuingiza tabia pevu kwa watoto wetu, lazima kwanza tupate ufafanuzi wa ukomavu/upevu au utu uzima. Lengo letu ni nini?

Kazi ya Kujichunguza 1

Andika kile unachoamini kuwa ni tabia ya mtu mzima aliyepevuka.

Ikiwa umeoa au umeolewa, mwenzi wako aliandika maelezo kama hayo? ___ Ndio ___ Hapana

Mtu mzima aliyekomaa kabisa, mwenye tabia kamilifu, alikuwa Yesu Kristo. Ni kiwango chake cha ukomavu tunachotakiwa kutafuta. Kanisa limeitwa kuwaandaa watakatifu (Waefeso 4: 11-12) wawe na lengo hili akilini: "Mpaka sisi sote tuje katika umoja wa imani na maarifa ya Mwana wa Mungu, kwa mtu mkamilifu [aliyekomaa], kwa kipimo cha kimo cha utimilifu wa Kristo "(aya ya 13).

Hili ndilo lengo letu, na Kristo atakaporudi tutakuwa wakamilifu na waliokomaa. "Tunajua kwamba atakapofunuliwa tutafanana naye" (1 Yohana 3: 2). Hadi wakati huo, tunaendelea kukua kuwa mfano wake (Warumi 8:29).

MAELEZO MUHIMU

Sisi sote lazima tupitie mchakato huo huo, kutoka utoto hadi utu uzima. Luka 2:52 inasema kwamba "Yesu alizidi kuongezeka katika, hekima na kimo, akimpendeza Mungu na wanadamu." Yesu

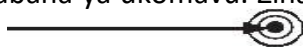
kuongezeka kwa hekima (ukuaji wa akili) na kimo (ukuaji wa mwili). Alikua akimpendeza Mungu (ukuaji wa kiroho) akiwapendeza watu (ukuaji wa kijamii). Tuna ushawishi mdogo katika ukuaji wa mwili wa watoto wetu. Lakini tuna sehemu kubwa katika hizo tatu: kiakili, kiroho, na kijamii. Sio kwa bahati mbaya kwamba sifa hizi zimetajwa juu ya Yesu; ni maagizo kwetu. Mungu anataka watoto wetu wakue katika maeneo haya.

Tunataka kusema juu ya watoto wetu, kama Paulo alivyosema juu yake mwenyewe, "Nilipokuwa mtoto, niliongea kama mtoto, nilielewa kama mtoto, nilifikiri kama mtoto; lakini nilipokuwa mtu mzima, niliacha mambo ya kitoto "(1 Wakorintho 13:11). Aliona katika maisha yake mwenyewe kwamba kulikuwa na maendeleo. Kupitia nidhamu na

mafunzo ya kimungu, tutaona watoto wetu hatua kwa hatua wakiondoa vitu vya kitoto na kukua kuwa watu wazima waliokomaa.

Tabia ya Ukomavu kufasiliwa

Sifa tatu za tabia lazima ziendelezwe ili kulenga shabaha ya ukomavu. Zinafanya kazi kwa pamoja ili kuzalisha tabia ya ukomavu/pevu.

1. Maadili na amali au miiko
2. Kuwajibika binafsi
3. Kujidhibiti

Maadili na Amali/miiko

Kwanza, lazima tuingize maadili na amali au miiko ya kibiblia kwa watoto wetu ili kuwapa msingi wa kujua mema na mabaya. Kila siku wanashambuliwa na maadili na miiko ya ulimwengu kupitia media, shule za umma, na

rika zao.

Tayari tumechunguza umuhimu wa kuwafundisha watoto wetu na kuingiza Neno la Mungu mioyoni mwao. Tunapaswa kufuata mfano wa Yesu alipoomba kwa Baba kwa ajili ya wanafunzi Wake mwenyewe:

Uwatakase Kwa ile kweli, Neno lako ndiyo kweli. (Yohana 17:17)

Mtajua hiyo kweli, na hiyo kweli itawaweka huru. (Yohana 8:32)

MAELEZO MUHIMU

Maadili - kilicho sahihi kwa mtazamo wa Mungu.

Miiko - Kanuni au matendo

unayoishi. Tabia yako inaonyesha kile unathamini zaidi.

Haki -Kusimama sawa na Mungu.

Mara watoto wetu watakapofundishwa katika kweli za Maandiko, watakuwa na uhuru wa kujua kile ambacho ni kinyume na Neno la Mungu na nini hutokana na kutotii. Wataweza kutambua ukweli kutoka kwa makosa na kutambua vishawishi kutoka kwa ulimwengu, mwili, na Shetani.

Watoto wetu *atahoji* maadili na miiko ya Biblia na ni lazima tusimamie kile ambacho Mungu anasema ni sawa na kile ambacho -si sawa, na si kutoa maoni au falsafa za ulimwengu. Wakati Biblia inaposema kitu ni sawa au kibaya, hatupaswi kamwe kupinga.

Mungu alimwagiza baba yetu wa imani, Ibrahimu, juu ya watoto wake:

Kwa maana nimemjua ya kwamba atawaamuru wanawe, na nyumba yake baada yake waishike njia ya Bwana, wafanye haki na hukumu, ili kwamba Bwana naye akamtimizie Ibrahimu ahadi zake.(Mwanzo 18:19)

Mungu alimwambia Ibrahimu aitngeneze nyumba yake ili watoto wake wawe waadilifu na kufuata njia ya Bwana. Mafunzo ya Ibrahimu yalikuwa kuwavuta watoto wake katika fikira sahihi na tabia nzuri machoni pa Mungu. Hii inaelezea mchakato wa kukua kwa hekima na upendeleo kwa Mungu. Tunazidi kuelewa kile kinachompendeza na kukifanya.

Kwa hiyo, tena, ikiwa tupo hapa, au ikiwa hatupo hapa, twajitahidi kumpendeza yeye. (2 Wakorintho 5: 9)

Kumbuka, tunawafundisha watoto wetu kwa mfano wetu, maagizo, na ujifunzaji wa Biblia. Pitia masomo 6-10 katika toleo la 3 kama inahitajika.

Kuwajibika binafsi

Pili, ubora wa uwajibikaji binafsi umewekwa ndani ya mtoto kwa mafunzo na nidhamu ya kibiblia inayoendelea. Grafu katika somo la 1 inaonyesha asilimia na maendeleo ya chaguo tunazofanya kwa watoto wetu tangu kuzaliwa hadi kuwa watu wazima. Kila mtu huja katika ulimwengu huu akiwa tegemezi kabisa, lakini lazima tujifunze kujichagulia wenyewe. Inasikitisha na ni ngumu kumtazama kijana ambaye hajajifunza uwajibikaji binafsi, na mara nyingi inadhihirika kuwa hawajakomaa kwa sababu ya ukosefu wa mafunzo nyumbani.

Ikiwa wewe ni mwaminifu katika kuwafundisha, watoto wako watakua hadi mahali ambapo nidhamu kidogo inahitajika, na utapata manufaa ya ukomavu wao.

kukuhimiza; kuchukua umiliki, Kazi ya

Kazi ya Kujichunguza 2

Orodhesha tabia mbili kwa kila mtoto wako zinazoonyesha kuwajibika na kukubali uwajibikaji binafsi. (Mifano: Siitaji kuwauliza watandike kitanda, wasafishe chumba chao, watoe takataka, au wafanye kazi zao za nyumbani.)

FAILI LENYE UKWELI

Wajibu binafsi -Uwezo wa kujitunza mwenyewe; kufuata mambo ambayo umejitolea kufanya au vitu vinavyohitajika bila mtu mwingine

---

Orodhesha dalili mbili za kutowajibika kwa kila mtoto. (Mfano: Ninaendelea kuwauliza...)

Kumfundisha mtoto ni mwendekezo, na changamoto mpya zitaonekana kwa kila hatua mpya ya ukuaji wao. Suala moja kuu kwa vijana ni kutotaka kukubali kuwa wana makosa. Watoto wanapokuwa vijana, mara nyingi hurithi hekima bora - kwa akili zao wenyewe - na wanafikiri wanajua yote. Wanapokabiliwa na jambo fulani, wanalaumu mtu mwingine, huja na visingizio, na huepuka kuwajibika binafsi. Ili kushinda hili, lazima tuunde nyumba zetu kama uwanja wa mafunzo, sio kama ukumbi wa malumbano au mazungumzo.

Watoto wengi wanafanana. Kulaumu wengine na kuepuka kuwajibika ilikuwa mbinu ya kwanza waliyoitumia Adamu na Hawa baada ya kutenda dhambi kwa kutomtii Mungu. Huko nyuma katika bustani ya Edeni, Mungu alisema kwamba “matunda ya kila mti wa bustani mnaweza kula; lakini mti wa ujuzi wa mema na mabaya usile "(Mwanzo 2: 16-17). Adamu na Hawa walikuwa na wajibu binafsi kutii amri hii moja. Shetani alimjia Hawa na kumjaribu akala tunda lililokatazwa (Mwanzo 3: 1-5). Alikula kisha akampa mumewe, na wote wawili walianguka katika dhambi kwa kutomtii Mungu (mstari wa 6). Wakati Mungu alipowauliza Adamu na Hawa juu ya dhambi yao, hivi ndivyo walivyojibu:

Adamu akasema, Huyu mwanamke uliyenipa awe pamoja nami ndiye aliyenipa matunda ya mti huo, nikala.

Bwana Mungu akamwambia mwanamke, Nini hili ulilolifanya? Mwanamke akasema, Nyoka alinidanganya, nikala.." (Mwanzo 3: 12-13)

Angalia jinsi Adamu alivyomlaumu Mungu kwa kusema, “Mwanamke. . . Uliyenipa. . . ,” na yule mwanamke alimlaumu nyoka kwa kusema, " Nyoka alinidanganya. " Walikuwa wakikwepa kuwajibika binafsi kwa dhambi zao. Badala ya kuwajibika Kwa matendo yao mbele za Mungu, walitupa lawama.

Ikiwa hatukumbuki, watoto wetu wanaweza kukuza tabia ya kulaumu mazingira, au wengine, kukwepa wajibu Kwa matendo yao. Kwa kawaida watoto watataka kumlaumu ndugu: "Alifanya hivyo." "Alinifanya nifanye hivyo." "Ni kosa lake, sio langu." Nidhamu sahihi ya kibiblia itasaidia mtoto kujifunza wajibu wa kuwajibika binafsi.

Kumfundisha kuwajibika binafsi mtoto huchukua mafundisho thabiti, wakati, na uvumilivu. Lazima tuwe mfano kwa watoto wetu, tukiwaonyesha kwa mfano. Maisha yetu binafsi yanaweza kuonyesha wajibu binafsi kwa namna tunavyotenda katika nyumba zetu, kazi, mali, na kujitoa kwetu.

Maswali ya Kujichunguza 3

Je! Unafikiri inamuathiri vipi mtoto wa miaka kumi na mitano wakati mzazi wake Mkristo unapokasirika, anatomia maneno yenye kuumiza, au huwapuuza kama sehemu ya mpango wa nidhamu kwao, na kamwe huwajibiki kwa matendo yako maovu?

Wazazi wanaweza kuonyesha kutowajibika kwa kuchelewa kufanya kazi au kwa nyumba chafu kwa sababu hakuna mtu anayeisafisha. Je! Ni Kwa namna gani umeshindwa kuwajibika mbele ya watoto wako? Andika mfano.

Nyumba zetu ndio uwanja bora wa mafunzo wa kuandaa watoto kwa ajili nguvu kazi na maisha. Kanuni ya uwajibikaji binafsi ni ile ya kudumisha matendo mema. Wazazi wana nafasi kubwa ya kufundisha watoto wao kuwa na maadili ya kazi. Kwa watoto wengi, kufanya kazi za nyumbani na kutaka kusaidia nyumbani sio kipaumbele. Bila mafunzo sahihi, tabia zao za kitoto zitaendelea hadi utu uzima. Moja ya sababu kuu ya vijana wengi leo wafanyakazi wa hovyoni ni kwa sababu hawakufundishwa wajibu binafsi na kufanya kazi nzuri.

Paulo alipomwandikia Tito, mchungaji ambaye alikuwa amemfundisha katika kisiwa cha Krete alizungumzia waumini wanaodumisha matendo mema.

Watu wetu nao wajifunze kudumu katika matendo mema, kwa matumizi yaliyo lazima, ili wasiwe hawana matunda.. (Tito 3:14)

Tambua kwamba alikuwa akimwandikia Tito juu ya waumini, lakini aliwaita "watu wetu." Paulo alihisi kwamba yeye na Tito waliwajibika binafsi kufuwandisha watu kudumisha kazi nzuri na kukidhi mahitaji ya wengine, na kwa hivyo kuzaa matunda. *Kudumisha kazi nzuri* kunamaanisha "kuwa mtu anayewajibika, anayejali wengine, na anayeweza kufanya kile kinachohitajika." Watoto wetu wanahitaji msaada wa kutosha kwa hili. Wanazaliwa bila tabia ya uwajibikaji binafsi, ni wabinafsi, na hawajali wengine. Mwandishi mmoja anasema kuhusu aya hii:

Tito alipaswa kuwafundisha Wakristo wengine (watu wetu) kuonyesha ukarimu, kuwajali wagonjwa na wanaoteseka, na kuwa wakarimu kwa wale ambao walikuwa na uhitaji. Badala ya kufanya kazi tu ili kukidhi mahitaji yao na matakwa yao, wanapaswa kuwa na maono dhahiri ya Kikristo ya kupata pesa ili kushiriki na wale ambao hawazingatiwi sana (angalia Waefeso 4: 28b). Hii ingewaokoa kutoka kwa shida ya ubinafsi na tanzia ya maisha yasiyo na tija, yasiyo zaa matunda.⁷

Ushauri unaosisitizwa wa kile kinachohitajika kufanywa ndani ya familia ya kanisa, hivi pia ndivyo tunavyopaswa kujitahidi ndani ya nyumba zetu. Tunaweza kuwafundisha watoto wetu kuwajibika binafsi- ikiwa tunajua jinsi ya kufanya. Tunapofanya hivyo tunamheshimu Mungu, tunaliinua jina lake, na tunabariki watoto wetu.

CHIMBA ZAIDI

Elezea jinsi aya hii inavyohusina na Malezi ya watoto

Na kila mfanyalo, kwa neno au kwa tendo, fanyeni yote katika jina la Bwana Yesu, mkimshukuru Mungu Baba kwa yeye. (Wakolosai 3:17)

Kwa Maandiko yafuatayo, elezea jinsi wajibu binafsi unavyohusika na ni ni matunda ya kuwa nao.

Atendaye mambo kwa mkono mlegevu huwa maskini; Bali mkono wake aliye na bidii hutajirisha. (Mithali 10: 4)

Mtu atashiba mema kwa matunda ya kinywa chake; Na atarudishiwa matendo ya mikono yake. (Mithali 12:14)

Mkono wa mwenye bidii utatawala; Bali mvivu atalipishwa kodi. (Mithali 12:24)

Mtu mvivu hapiki mawindo yake; Bali mwenye bidii anazo mali za thamani. (Mithali 12:27)

Katika kila kazi mna faida; Bali maneno ya midomo huleta hasara tu. (Mithali 13: 4)

Katika kila kazi mna faida; Bali maneno ya midomo huleta hasara tu.(Mithali 14:23)

Njia ya mtu mvivu ni kama boma la miiba; Bali mapito yao wenye unyofu hufanyika njia kuu. (Mithali 15:19)

Mawazo ya wenye bidii huuelekea utajiri tu; Bali kila mwenye pupa huuelekea uhitaji. (Mithali 21: 5)

Matakwa yake mtu mvivu humfisha, Kwa maana mikono yake hukataa kufanya kazi.
(Mithali 21:25)

Kuna atamaniye kwa choyo mchana kutwa; Bali mwenye haki hutoa wala hanyimi.
(Mithali 21:26)

Je! Wamwona mtu mwenye bidii katika kazi zake? Huyu atasimama mbele ya wafalme; Hatasimama mbele ya watu wasio na cheo.. (Mithali 22:29)

Alimaye shamba lake atakuwa na chakula tele; Bali afuataye mambo ya upuzi atapata umaskini wa kumtosh!(Mithali 28:19)

Kujidhibiti

Tabia ya tatu ambayo watoto wetu wanapaswa kukuza ni kujidhibiti, pamoja na uwezo wa kujinidhamisha (kudhibiti hisia na matendo ya mtu).

Kujidhibiti ni muhimu ili kuishi kwa mafanikio kulingana na maadili na miiko ya kimungu.

<p>FAILI LENYE UKWELI <i>Kujidhibiti</i> -Uwezo wa kujitawala kihisia, kimwili, na kiroho; uwezo wa</p>
--

Umuhimu uko wazi. Kufanya uchaguzi wa kimaadili, kibiblia kunahitaji hali ya kujidhibiti kusimama imara bila kufuata njia ya upinzani mdogo, au kuongozwa na mwili. Mapenzi ya Mungu kwetu ni kuwa chini ya nguvu ya Roho Mtakatifu — kimhemko, kimwili, na kiroho.

Kujidhibiti ni pamoja na kuwa na uwezo wa kupinga hisia za mtu. Wakati mwingine tunawajibu watu kwa mwienendo miovu.. Katika toleo la 2, somo la 3, tulichunguza tofauti kati ya kujibu na kujibu Kwa kuonesha hisia. Kujibu Kwa hisia kunaonyesha ukosefu wa kujidhibiti, ambao ni wa mwili; lakini majibu ya kimungu huchochewa na upendo, ambao ni tunda la Roho. Tunaposhughulika na misukumo yetu ya kimhemko, mara nyingi tunafuata vitendo vya dhambi vya mwili.

CHIMBA ZAIDI

Elezea jinsi methali hii inavyohusiana na hali ya kimhemko ya kujidhibiti.

Mpumbavu hudhirisha hasira yake yote; Bali mwenye hekima huizua na kuituliza.
(Mithali 29:11)

Swali la Kujichunguza 4

Elezea tukio uliporuhusu hisia zikutawale, mbazo zilikufanya uenende vibaya kwa mtu.

CHIMBA ZAIDI

Elezea matokeo ya ukosefu wa kujidhibiti.

Asiyetawala roho yake Ni mfano wa mji uliobomolewa, usio na kuta. (Mithali 25:28)

Basi, wapenzi mkitangulia kujua hayo, jilindeni nafsi zenu, msije mkachukuliwa na kosa la hao wahalifu mkaanguka na kuuacha uthibitifu wenu.(2 Petro 3:17)

Petro alisema

lazima tuwe na hali ya kujidhibiti, lakini bila mafunzo sahihi na shauku ya kuipata, hatutaipata.

Kwa hiyo vifungeni viuno vya nia zenu, na kuwa na kiasi; (1 Petro 1:13 NLT)

Lakini tunda la Roho ni upendo, furaha, amani, uvumilivu, fadhili, wema, uaminifu, upole, kiasi. Juu ya hayo hakuna sheria. (Wagalatia 5: 22-23)

Je! Aya hii inawaahidi nini watoto wote wa Mungu?

Nami niliaminilo ndilo hili, ya kwamba yeye aliyeanza kazi njema mioyoni mwenu ataimaliza hata siku ya Kristo Yesu. (Wafilipi 1: 6)

Katika kitabu

chake *Siri ya Muumini kuwa mtakatifu*, Andrew Murray anasema:

Kujidhibiti, kwa Mkristo kunamaanisha kwamba badala ya kusisitiza kuwa na njia zetu, tunachagua njia ya Mungu; tunamrudia Yeye kwa maagizo yetu ya kuandamana na tunatii amri Zake za upendo. Tunakubali kumruhusu Roho Mtakatifu wa Mungu kuishi ndani yetu na kufanya mapenzi ya Mungu kupitia sisi. Halafu, Roho Mtakatifu anapotawala Kwa uhuru, Anaweza kutuleta karibu na utakatifu wa Mungu.⁸

Sifa hizi tatu za tabia -maadili na miiko, uwajibikaji binafsi, na kujidhibiti- ndio lengo letu, ndiyo shabaha tunayohitaji kulenga. Kila tendo la kijinga ambalo mtoto wako amefanya hadi sasa, na atalifanya baadaye, linajumuisha ukiukaji wa moja au zaidi ya sifa hizo. Kwa sababu hawakuzaliwa nazo. Ni kazi yetu kama wazazi kuzipandikiza kupitia mafunzo.

Lazima tuelewe hili. Kutokuwa na shabaha kunamaanisha kutokuwa na mwelekeo, na tutaishia mahali ambapo hatutaki kuwa. Kuwa muwazi pia huleta umoja kati ya Mme na mke, kuwasaidia kufanya kazi pamoja kuelekea lengo la wazi, la pamoja.

Swali la Kujichunguza 5

Bila malengo ya wazi na mpango wa kuyafikia, tunapimaje mafanikio yetu?

Ikiwa shirika linataka kuuza dola milioni tatu za bidhaa katika kipindi cha miezi kumi na miwili, itakuwa busara kuwa na mpango wa wazi na hundi za kila robo mwaka kuona wako karibu kiasi gani kuufikia lengo. Itakuwa uzembe na kutowajibika kusubiri hadi mwisho wa mwaka kupima mafanikio. Vivyo hivyo, ikiwa una malengo dhahiri na njia za kuwafundisha watoto wako, unaweza kupima mafanikio yako. Katika somo la baadaye utajifunza jinsi ya kutekeleza mchakato kwako na kwa watoto wako kuona jinsi uko karibu na malengo yako.

Watoto Wetu Wanahitaji kujua kulenga shabaha

Nilipokuwa na umri wa miaka kumi na minne, mawazo yangu yaliyopotoka juu ya uanaume ni pamoja na kuwa mtu mtata, anayetumia dawa za kulevya, kunywa pombe, na kuwa na marafiki wengi wa kike. Kwa upumbavu nilifuata yote hayo. Sikumwamini mtu yeyote ambaye angeweza kuniambia vinginevyo. Hakuna mtu aliyewahi kunifundisha kulenga kuwa na tabia njema na kunihimiza.

Nimewahoji mamia ya vijana kwa miaka mingi, na chini ya asilimia 5 ndio ambao wanaelekea kutoa fasili sahihi ya mtu mzima aliyekomaa. Walipoulizwa ni *lini* wanapaswa kujua, wengi hujibu, "Sijui." Walipoulizwa ikiwa inatokea tu au ni jambo ambalo lazima wafanye, mara nyingi walijibu, "Unapohama, nadhani, au unapopata kazi, anza kujitunza, au labda unapooa au kuolewa na kuwa na watoto."

Kizazi hiki cha vijana kimepotea kwa sababu ulimwengu usiomcha Mungu haujui kulenga shabaha ya kumtafuta Mungu. Shule za umma, vyombo vya habari, muziki, Runinga, mtandao, vitabu, majarida, na washawishi huwatoa watu kwenye shabaha ya kumtafuta Mungu. Shetani anawashambulia watoto wetu kwa uwongo, kuchanganyikiwa, na kuelekezwa vibaya.

Labda haujafundishwa umuhimu wa kupandikiza sifa hizi, lakini Biblia iko wazi. Mungu anatamani watoto wetu wapate maadili, miiko, uwajibikaji binafsi, na kujidhibiti. Wazazi lazima wafafanue malengo yote ya ukomavu na njia za kuwafikisha hapo. Itahitaji muunganiko wa uanafunzi na nidhamu (mafunzo).

Kanuni mbili Zinazofanya Kazi

Maana aonavyo nafsini mwake, ndivyo alivyo. Akuambia, Haya, kula, kunywa; Lakini moyo wake hauwi pamoja nawe. (Mithali 23: 7)

"Anavyofikiria moyoni mwake" inamaanisha kile mtu anachoamini juu ya mema na mabaya. "Ndivyo alivyo" hurejekea tabia ya mtu, au kile anachofanya, yaani kufafanua yeye ni nani. Wazazi wengi wanapenda zaidi kubadilisha "ndivyo alivyo", tabia ya watoto wao, na hawazingatiwi mafundisho. Lakini kuna kanuni mbili zinazofanya kazi katika aya hii. "Kama afikirivyo moyoni mwake" huja kabla ya "ndivyo alivyo." Kwa hivyo kipaumbele

lazima kiwe kufundisha watoto wetu, ambako kutaathiri tabia zao. Lazima tubadilishe njia ya mtoto wetu kufikiria-na kusimamia tabia zao.

Ikiwa mtoto wako anamwita dada yake jina lenye kuumiza, unahitaji kufuata taratibu zenye matokeo ya kurekebisha tabia yake, lakini pia unahitaji kufundisha moyo wake kwa kumfundisha katika kujua mema na mabaya. Neno la Mungu hutufundisha jinsi ya kuwatendea wengine, na lazima tuwafundishe watoto wetu kwa uaminifu katika kweli hizi.

Neno lo lote lililo ovu lisitoke vinywani mwenu, bali lililo jema la kumfaa mwenye kuhitaji, ili liwape neema wanaosikia. (Waefeso 4:29)

Kwa kusikia Neno la Mungu, mtoto hufundishwa, kuelewa mema na mabaya. Hii haitakuwa kamili baada ya somo la wakati mmoja . Kanuni ya kutoruhusu maneno machafu yatoke kinywani mwako ni pamoja na jinsi ya kuzungumza na mtu mwingine. Muunganiko wa uanafunzi na nidhamu hufundisha uwajibikaji binafsi na maarifa kwamba chaguo la kutotii daima lina matokeo mabaya.

Somo la 3

Kwanini Nidhamu na Adhabu?

Kuwafundisha watoto kwa mujibu wa kanuni za kibiblia inahusu familia zote, ikiwa ni pamoja nyumba zenye wazazi wawili na mzazi mmoja. Na, wakati wa ndoa, wenzi wanapaswa kufanya kazi kama timu. Wote wana jukumu la kufuwandisha watoto, ingawa akina baba wana jukumu la msingi la uongozi. Katika toleo la 3, somo la 1, tulijifunza kiwango cha Mungu cha kufundisha watoto:

Nanyi, akina baba, msiwachokoze watoto wenu; bali waleeni katika adabu na maonyo ya Bwana. (Waefeso 6: 4)

Hilo ndilo lengo la Mungu na kwa hivyo linapaswa kuwa letu pia. Katika somo la mwisho, tulijifunza kuwa maendeleo hupimwa kwa

kuona maendeleo ya mtoto katika nyanja za maadili na miiko ya Neno la Mungu uwajibikaji binafsi, na kujidhibiti. yao juu," *ektrepho*

maadili na miiko ya Neno la Mungu FAILI LENYE UKWELI <i>Lengo - "Lete</i> (Kigiriki), njia ya kuleta watoto wetu na
--

Nidhamu ni mchakato uliopangwa kufunika mambo yote ya kumfundisha mtoto, pamoja na kufundisha katika haki na

kupandikiza tabia ya utu uzima. Katika nyakati za Agano Jipya, utamaduni wa Kiyunani ulikuwa makini na nidhamu ya watoto. Wakati anaandika Waefeso 6: 4, Paulo alitumia neno la Kiyunani watoto wake. *paideia*, linalotafsiriwa "mafunzo au nidhamu," kutoka kwa neno *Ushauri* au *maagizo*, akimaanisha mafunzo ya kimfumo ya watoto. Hii, hutafsiri kama urekebishaji wa makosa, inaelezewa zaidi katika mithali: "Yeye azuiliaye fimbo yake humchukia mwanawe, lakini yeye ampendaye humwadhibu mara moja" (Mithali 13:24).⁹ Kama inavyoelezwa katika kamusi ya kiteolojia, mafunzo "pia inaashiria malezi na utunzaji wa mtoto ambayo ni kukua na kukomaa na wanaohitaji mwelekeo, mafundisho na vipimo vingine katika mfumo wa nidhamu au hata adhabu."¹⁰

Hii inamaanisha kuwa na ushawishi wa kurekebisha mtu kwa njia ya mafundisho ya maneno, na kusababisha kuongezeka kwa uelewa wa mwenendo mzuri. Kwa madhumuni yetu, maagizo yote yanapaswa kuwa ya "Bwana." Shauku yetu lazima iwe kufundisha kwa njia ya Mungu. Tunafanya mapenzi ya Mungu kwa kuingiza tabia ya kimungu kwa watoto wetu kwa kutumia njia ya Mungu ya nidhamu.

Kwanini Wazazi Wanapaswa Kutoa Adhabu Kwa Watoto Wao

1. Mungu anatumia tutoe adhabu.

Mrudi mwanao, kwa maana liko tumaini; Wala usiikaze nafsi yako kwa kuangamia kwake. (Mithali 19:18)

Mlee mtoto katika njia impasayo, Naye hataiacha, hata atakapokuwa mzee. (Mithali 22: 6)

Usimnyime mtoto wako mapigo; Maana ukimpiga kwa fimbo hatakufa. Utampiga kwa fimbo, Na kumwokoza nafsi yake na Kuzimu. (Mithali 23: 13-14)

Adhibu ni neno la Kiebrania *yasar* , kitenzi cha lazima, ambayo inamaanisha ni amri. Mungu anatumia kuwaadhibu watoto wetu tangu umri mdogo iwezekanavyo. Mstari huu unaonyesha kuwa mtoto aliyechwa bila adhabu anaweza kuvuka hatuna ya ushawishi wa wazazi na hataweza kujizuia kusema hapana kwa dhambi, ambayo inaweza kumsababishia kifo cha kiroho na hata kimwili.

Akina baba, je! Mmesikia onyo kali na matokeo ikiwa hii haifanyiki nyumbani mwako?

Adhabu huonesha upendo wa Mungu.

Kwa kuwa Bwana huwaadhibu wale awapendao,

Maana yeye ambaye Bwana ampenda, humrudi, Naye humpiga kila mwana amkubaliye. (Waebrania 12: 6)

Kama vile Mungu anatumia kwa sababu anatumia, vivyo hivyo tunapaswa kuwaadhibu watoto wetu kwa sababu tunawapenda. Adhabu ni aina ya upendo.

Je! Umeona adhabu kwa watoto wako kama upendo? ___ Ndio ___ hapana

Ikiwa mzazi amekasirika, amefadhaika, au anatoa vitisho anapotoa adhabu, je! Mtoto angeona kama ni upendo?

___ Ndio ___ hapana

Watoto wengi katika ukumbi wa watoto wamenambia kwa hasira, "Najua wazazi wangu hawanipendi!" Sio lazima wazazi wao waliwatelekeza, wakawapiga, wakawaingiza kwenye dawa za kulevya, au wakasonga kutoka sehemu kwa mahali. Watoto hawa waliamini wazazi wao hawakuwapenda kwa sababu hawakuwatia nidhamu. Mtoto anajua mzazi anapowapuuza, haichukui muda na bidii kuwafundisha mema na mabaya, anashindwa kuwasahihisha na kuwafunza, hatekelezi sheria, na huwaadhibu. Hawa huongea kwa sauti na wazi kuwa mzazi hawajali na hawapendi.

3. Nidhamu huzaa watu wazima waliokomaa, wacha Mungu.

Kama tulivyojifunza kutoka kwa Waefeso 6: 4, tunawalea watoto wetu hadi ukomavu kupitia nidhamu.

Fikiria farasi (au nyumbu), ambaye amefundishwa na kuongozwa na kidogo na hatamu kwa sababu hawana uwezo wa kuelewa. Vivyo hivyo watoto wetu lazima waongozwe na nidhamu mpaka wapate uelewa. Kwa kushukuru mtoto aliyefundishwa na nidhamu ya kibiblia anapewa nafasi nzuri siku moja asihitaji "hatamu na hatamu" ya nidhamu ya wazazi lakini anaweza kuwa mtu mzima anayewajibika.

Msiwe kama farasi wala nyumbu, Walio hawana akili. Kwa matandiko ya lijamu na hatamu Sharti kuwazuia hao, au hawatakukaribia.(Zaburi 32: 9)

Fikiria ni watu wangapi wenye umri zaidi ya miaka kumi na nane wanakataa mamlaka na hawawajibiki kwa matendo yao. Mgereza yamejaa watu hao.

Kama wazazi, wakati mwingine tunawaadhibu watoto wetu kwa kuguswa na tabia yao "ya kipumbavu", tukisahau kwamba lengo la nidhamu ni kukuza watu wazima waliokomaa. Umri tu haumfanyi kuwa mtu mzima. Badala yake, ukomavu unaonyeshwa na maadili na miiko, uwajibikaji wa binafsi, na kujidhibiti. Ni dhahiri katika jamii yetu kwamba watu wengi huzeeka na bado hawajakomaa.

4. Nidhamu hulinda amani nyumbani.

Kila adhabu wakati wake haionekani kuwa kitu cha furaha, bali cha huzuni; lakini baadaye huwaletea wao waliozoezwa nayo matunda ya haki yenye amani. (Waebrania 12:11 ESV)

Nidhamu inayofaa inapotolewa mara kwa mara, itazaa matunda yenye amani. Nyumba yoyote iliyo na watoto ni kitanda cha kila siku cha msimko, kelele, ajali, machozi, ratiba ngumu, na hafla nyingi zisizotarajiwa. Lakini, kama Wakristo, nyumba zetu zinaweza kuwa mahali ambapo amani ya Mungu inatawala.

Je! Unaweza kuelezea mazingira yako ya nyumbani kuwa ya amani, utulivu, maelewano, na umoja? ___ Ndio ___ hapana

Zana za Nidhamu/Adhabu

Mwanamume na mwanamke hujiunga katika ndoa, kila mmoja na historia yake na chukulizi kadhaa kuhusu nidhamu. Mara nyingi hukaribia nidhamu na michakato ile ile iliyotumiwa na wazazi wao na kisha kuongeza mwelekeo au maoni ya sasa kutoka kwa wanafamilia na marafiki. Mwishowe mkanganyiko unapojitokeza, husababisha mgawanyiko baina ya mume na mke.

Lakini hivi sivyo ambayo Mungu aliunda familia ifanye kazi. Biblia inasema, "Kwa maana Mungu si yule anayanzisha fujo bali ni wa amani" (1 Wakorintho 14:33). Wakati tunaweza kupata maoni kadhaa juu ya nidhamu kutoka katika vyanzo vingine, lazima ziwe sawa na Neno la Mungu, ukweli ambao unatuelekeza katika njia za haki (2 Timotheo 3: 16-17). Mungu ndiye chanzo cha habari, mtoaji wa kanuni-zana- za kibiblia kwa ajili ya kuwanidhanisha watoto wake Kwa namna Yake.. Na Biblia inatuonya kwamba njia zake sio njia zetu za asili. Mungu anasema, "Kwa maana kama vile mbingu zilivyo juu kuliko dunia, ndivyo njia zangu zilivyo juu kuliko njia zenu, na mawazo yangu juu ya mawazo yenu" (Isaya 55: 9). Kwa hivyo lazima tuendeleo kuwa katika Neno Lake kufuata maagizo yake.

Ni rahisi kupoteza mtazamo wetu na kuingia katika mazoea na mitazamo isiyo sahihi, ya kujitoa Kwa ajili ya watoto wetu. Lakini ukweli ni kwamba, wao ni watoto *Wake* . Kanuni hii ni muhimu sana. Mithali inatuonyesha kwamba hata njia ambazo zinaonekana "sawa" kwetu zinaweza kuishia katika maafa.

CHIMBA ZAIDI

Elezea jinsi wazazi wanavyoweza kudanganywa Kisha elezea matokeo yanayowezekana.

Iko njia ione kanayo kuwa sawa machoni pa mtu, Lakini mwisho wake ni njia za mauti. (Mithali 14:12)

Kila njia ya mtu ni sawa machoni pake mwenyewe; Bali Bwana huipima mioyo. (Mithali 21: 2)

Kumbuka Msingi

Kabla ya kujifunza zana za Mungu kujenga tabia ya kukomaa, lazima tuwe na ufahamu thabiti wa mlolongo unaofaa wa kufundisha watoto wetu. Kwanza, tunawafundisha kwa haki. Pili, tunaweka nidhamu ya kibiblia.

Kufundisha lazima kuwe msingi wa nidhamu. "Maana kama vile mtu afikirivyo moyoni mwake, ndivyo alivyo" (Mithali 23: 7). Kama Moyo haujabadilishwa, tabia inaweza kupandikizwa lakini haki ya kweli haiwezi kuwepo. Kama tulivyojifunza katika somo lililopita, wazazi wengi hutumia wakati wao mwingi kujaribu kubadilisha tabia, badala ya moyo. Moyo hubadilishwa kupitia upendo na uanafunzi. Lakini ikiwa una nidhamu bila upendo, utazalisha uasi badala ya utii.

Pitia toleo la 3, masomo 6–9 kwa maelezo juu ya uanafunzi nyumbani.

CHIMBA ZAIDI

Elezea kile aya hizi zinachosema juu ya moyo wa mtu na matendo yake.

Kama uso ufananavyo na uso katika maji; Kadhalika moyo wa mtu na mwenzake.. (Mithali 27:19)

Kwa maana ndani ya mioyo ya watu hutoka mawazo mabaya, uasherati,. (Marko 7:21)

Linda moyo wako kuliko yote uyalindayo; Maana ndiko zitokako chemchemi za uzima. (Mithali 4:23)

Fuata Mfano Wake

Waefeso 6: 4 inaishia na kifungu, "mawaidha ya Bwana," ambayo ni himizo kwetu kumtazama Yeye na Neno Lake na kufuata mfano wa jinsi Yeye hutufundisha na kutuadabisha. Waebrania wanatuonyesha mitazamo na majibu yetu yanapaswa kuwa kwa nidhamu ya Mungu, na inaonyesha kwamba Yeye anatupenda na kwamba nia Zake ni kwa faida yetu tu.

tena mmeyasahau yale maonyo, yasemayo nanyi kama kusema na wana, Mwanangu, usiyadharau marudia ya Bwana, Wala usizimie moyo ukikemewa naye;Maana yeye ambaye Bwana ampanda, humrudi, Naye humpiga kila mwana amkubaliye." (Waebrania 12: 5-6)

FAILI LENYE UKWELI

*Adhabu au nidhamu -
Paideia (Kigiriki).*

Neno la Mungu ni kiwango cha tabia nzuri na mbaya.
Watu wazima hutumia Maandiko kujiongoza na

kujirekebisha. Vivyo hivyo, wazazi wanahitaji kufafanua, kukuza, na kuwasiliana na sheria za mwenendo wa kibiblia kwa familia, kamili na mpango wa nidhamu Kutumika katika Waefeso 6: 4, ya kurekebisha wakati inahitajika. Kanuni muhimu kutoka kwa inamaanisha mafunzo. mafungu haya husaidia wazazi kukuza mpango wa wazi wa kuwaadhibu na kuwachapa watoto wao

Mungu hutumia kipimo cha maumivu ili kutuhamasisha kukubali mafundisho yake ili tufananishwe na sura ya Kristo. Kadhalika, tunapaswa kufanya vivyo hivyo kwa watoto wetu kuwamotisha kukubali mafunzo yetu.

Jukumu letu kama wazazi ni mara tatu:

1. Kufafanua sheria kulingana na maoni ya Mungu juu ya tabia njema na mbaya.
2. Kuwa na mpango wa marekebisho (matokeo) wakati sheria imevunjwa.
3. Tumia adhabu kumsaidia mtoto kupokea matokeo ya kurekebisha (ikiwa wanakataa). Hii ingetumika kwa uasi.

CHIMBA ZAIDI

Elezea nia ya Mungu ya kuwasahihisha watoto Wake.

Kwa kuwa Bwana ampendaye humrudi, Kama vile baba mwanawe ampendezaye.(Mithali 3:12)

Maswali ya Kujichunguza

Je! Hii inatofautianaje na nia zako za sasa?

Orodhesha mitazamo isiyo na upendo, mwonekano wa uso, au maneno uliyotumia wakati wa nidhamu/adhabu ambayo yanahitaji kubadilishwa.

Kumbuka maneno ya Yesu:

Wote niwapendao mimi nawakemea, na kuwarudi; basi uwe na bidii, ukatubu.bu. (Ufunuo 3:19)

Somo linalofuata linaonyesha zana nne za mafunzo katika roho hii ya upendo.

Somo la 4

Zana nne za Mafunzo

Zana za kujenga uwajibikaji binafsi na kujidhibiti zinaweza kugawanywa katika namna nne:

1. Kanuni
2. Matokeo/Adhabu rekebishi (Isiyo ya viboko)
3. Adhabu inayoumiza/viboko
4. Kutoyumba

Zana ya 1: Kanuni

Sheria lazima zifafanuliwe wazi.

Kwanza, lazima tuweke mipaka, au sheria, ambazo zimeandikwa. Hizi humpa mtoto usalama na utulivu. Wazazi wanaweza kufikiria watoto wao wanajua sheria, lakini fikra zao hizi siyo.

Katika ushauri, huwa ninawauliza wazazi waniambie sheria, kisha ninawaleta watoto ndani ya chumba. Kawaida wanaelezea sheria nyingi kuliko wazazi wao. Kwa nini tofauti? Mzazi yeyote anapokasirika, mara nyingi husema kitu kama, "Ukifanya hivyo tena, hiki na hiki kitatokea." Baadaye wazazi husahau kile wanachosema wakiwa wamekasirika-lakini watoto hawafanyi hivyo. Kanuni zinahitaji kuandikwa wazi. Mungu anatupa mfano mzuri wa kufuata.

Akawahubiri agano lake, alilowaamuru kulitenda, yaani, zile amri kumi; akaziandika juu ya mbao mbili za mawe. (Kumbukumbu la Torati 4:13)

Mungu aliandika amri zake juu ya mawe. Alijua tunahitaji kitu kilichoandikwa. Anatawala ulimwengu wote kwa sheria hizi kumi tu. Lakini nyumba nyingi zinaweza kuondoka na sheria chache.

Kanuni lazima ziandikwe kwa sababu zifuatazo:

1. Sheria zilizoandikwa hupunguza mkanganyiko kwa wazazi na watoto Kwa pamoja. Ikiwa mtu yeyote katika uongozi, iwe katika wafanyakazi, serikalini, au kanisani, hasemi matarajio yake kwa wale walio chini ya mamlaka yake, hakika atashindwa. Sheria na mipaka iliyowekwa wazi hufafanua tabia zinazohitajika na zinaonyesha ni lini matokeo ya marekebishi yatatekelezwa. Kwa mfano, una sheria iliyoandikwa: " ondoa takataka zako mwenyewe." Mtoto wako anatengeneza siagi ya karanga na visheti, na kuacha mitungi nje na kisu kilichopakwa mabaki ya visheti na siagi. Ukiukaji wa sheria wa wazi. Watoto wanaposhindwa, wanahitaji matokeo ya kurekebisha, ambayo ni zana ya pili ya mafunzo.
2. Sheria zilizoandikwa zinajenga na kudumisha umoja kati ya wazazi, kukuza roho ya timu. Sheria ambazo hazijaandikwa zinawachanganya na kuwagawanya waume na wake kama watoto. Wakati wazazi wanakubaliana juu ya sheria,

wanahamasishwa kuungwa mkono wakati sheria inavunjwa. Watoto watajaribu kumdanganya mzazi mmoja ili asifuate sheria. Hata hivyo kunapokuwa na umoja na kushikamana na mpango huo, inakuza kukomaa kwa mtoto na kubariki ndoa.

3. Sheria zilizoandikwa zinaondoa upendeleo na ukosefu wa haki. Wazazi mara nyingi hufanya makosa kumpa mtoto mdogo zaidi, au "mtoto" wa familia, kumpendelea isiyo sawa ikilinganishwa na watoto wakubwa. Bila sheria zilizoandikwa na matokeo ya kurekebisha mapema, wazazi wanaweza kutenda tofauti kwa mtoto aliye na changamoto zaidi kuliko wanavyofanya kwa mtoto anayetii. Mtoto mwenye changamoto ataanza kugundua kuwa mzazi anampenda ndugu yao zaidi. Wakati sheria zimeandikwa, na matokeo ya kurekebisha kwa kuvunja sheria yameamuliwa na kutekelezwa kwa usawa, ukosefu wa haki zaidi utaondolewa. Hii ni pamoja na kupuuza nidhamu ya wazazi kwa sababu ya mwili na kimhemko kama vile ugonjwa, uchovu, au mafadhaiko, ambayo yanaweza na yatatumia na watoto, na kusababisha hali zisizo sawa na zisizo za haki.
4. Sheria zilizoandikwa zinadumisha msimamo. Wazazi na watoto wanalazimika zadi kuzifuata ikiwa sheria imeandikwa. Hii ni changamoto kwa wazazi wengi kwa sababu inahitaji uvumilivu kwa miaka. Wanandoa wengi huanza kwa nguvu na kanuni hii lakini polepole hurudi kwenye tabia za zamani. Na machafuko yanarudi. Ikiwa wazazi hawafanyi mabadiliko, hawawajibiki, na wanayumba, wanawezaje kutarajia kuwafundisha watoto wao kuishi maisha ya uwajibikaji, na ya kujidhibiti ?

MPANGO KAZI

Elezea jinsi wazazi wako walivyokuadhibu. Kisha eleza sheria na matokeo unayotekeleza kwa sasa nyumbani kwako. Ikiwa umeoa au umeolewa, andika orodha zako kando na kisha ulinganishe.

Ikiwa watoto wako wana umri wa zaidi ya miaka nane, waulize wakupe sheria zao. Je! Inalinganishwaje na orodha yako? Jadilini kama wanandoa.

Zana ya 2: Matokeo/adhabu Rekebishi (adhabu Isiyo ya Viboko)

Adhabu za kuwarekebisha ni kama mboga za majani. Watoto wengi hawazipendi, lakini ni muhimu kwa afya njema. Watoto wanaweza kukuambia hawapendi sheria na matokeo, lakini wanajua mioyoni mwao kwamba wanahitaji.

Katika Maandiko yote, Mungu anasema wazi kuna masharti ya baraka na Matokeo yake ya kutotii. Mungu humpa mwanadamu uhuru wa kuchagua *Matokeo* -Kwamba ambayo inafuata mwenyewe. Ni kanuni rahisi. Hata kabla dhambi haijaingia baada ya kuvunja sheria. Kuanzisha Ulimwengu, Mungu aliweka utaratibu wa kanuni/Sheria na eleza sheria inayofaa, lazima lazima kuwa matokeo ya kurekebisha kwa matokeo ya kuivunja hiyo sheria.

Bwana Mungu akamwagiza huyo mtu, akisema, Matunda ya kila mti wa bustani waweza kula, walakini matunda ya mti wa ujuzi wa mema na mabaya usile, kwa maana siku utakapokula matunda ya mti huo utakufa hakika." (Mwanzo 2: 16-17)

Sheria aliyopewa Adamu ilikuwa "Usile" matunda ya mti huo mmoja, na matokeo yake ilikuwa " utakufa "ikiwa utafanya hivyo. Wakati Adamu na Hawa walipovunja sheria hii, wote wawili walipata matokeo. Na matokeo mengine mengi yalitokana na kuvunja sheria hiyo.

Mungu aliendelea na kanuni hii alipotoa sheria yake:

Angalieni, nawawekea mbele yenu hivi leo baraka na laana; baraka ni hapo mtakapoyasikiza maagizo ya Bwana, Mungu wenu, niwaagizayo leo; na laana ni hapo msiposikiza maagizo ya Bwana, Mungu wenu, mkikengeuka katika njia niwaagizayo leo, kwa kuandama miungu mingine msioijua.11: 26-28)

Sheria - kanuni za Mungu sheria- zilikuwa amri alizopewa Musa, naye ameandika habari hizi. Zinapatikana katika vitabu vya Agano la Kale la Kutoka hadi Kumbukumbu la Torati, pamoja na Amri Kumi. Mungu huonyesha kila wakati kwamba utii huleta baraka, na kutotii husababisha hukumu, au marekebicho, wakati mwingine huitwa laana. Baraka na laana zimefafanuliwa katika Kumbukumbu la Torati 27–28.

Mungu alitoa sheria zilizoandikwa kusaidia watoto wa Israeli kukaa katika uhusiano mzuri na Yeye, watu wengine wengine, ulimwengu, na tamaduni zinazowazunguka. Alikuwa na nia yao nzuri akilini, na maandishi ya Musa yalifanya mapenzi ya Mungu yawe wazi. Kwa bahati mbaya, Waisraeli wengi walioenda kupitia jangwa kwenda nchi ya ahadi, waliasi mara kwa mara, na walipata matokeo. Mungu aliwaacha wazurure jangwani kwa miaka arobaini mpaka walipokufa, na kisha watoto wao waliongozwa kuingia nchini ya Ahadi.

Kanuni iko wazi: unavunja sheria, unapata matokeo.

Kama tu mpango wetu wa nidhamu umeamua sheria, lazima tuwe na matokeo yaliyopangwa mapema kwa marekebisho wakati sheria imevunjwa. Lazima tuwape watoto wetu mipaka vizuri. Ikiwa watawavuka, lazima tutoe adhabu kwa namna ya kurekebisha. Tunaweza kuona kufeli kwao kama fursa ya mafunzo, uzoefu mzuri, kwani tunakumbuka huu ni upendo.

Kanuni hii inaonyeshwa katika michezo. Fikiria mpira wa miguu. Ikiwa unatoka nje ya mipaka, umevunja sheria. Hauwezi kuomba msamaha kwa mwamuzi na utarajie atakusamehe kutokana na matokeo hayo. Badala yake, mwamuzi ataendelea na matokeo ya marekebisho ya kosa hilo kwa kuashiria mpira uwekwe chini pale ulipotoka. Hakuna mjadala. Kubishana au kudai ni bahati mbaya, hakubadikishi matokeo yaliyopangwa mapema. Matokeo yake huwajulisha na kuwahamasisha wachezaji kujinidhamisha kukaa ndani ya mipaka.

Vivyo hivyo, matokeo ya kurekebisha yanapaswa kuamuliwa mapema na sio kuamuliwa kwa wakati huu. Tuseme sheria yako ni "Hakuna kuruka juu ya kitanda." Asubuhi moja unatembea karibu na sebule na kutoka kona ya jicho lako unaona mtoto wako mdogo wa miaka saba, mtoto anayetii, akiruka kwenye kochi. Unajifikiria, *sitaki kushughulika na hilo sasa hivi. Sijapata kahawa yangu bado*. Kwa kupitisha, unasema tu, "Acha hiyo sasa hivi."

Mara baada ya kunywa kahawa, unahisi vizuri zaidi. Ni wakati wa kujiandaa kwa kanisa na unakimbilia kila mtu kujiandaa. Mara unamwona mtoto wako wa miaka tisa, yule mtukutu, akiaruka juu ya kochi. Badala ya kusema tu "Acha" kama ulivyofanya hapo awali, unaendelea "Nimekuambia mara nyingi sana usiruke kwenye kochi hilo!" Kisha unampiga au kutoa adhabu zaidi.

Hayo hayakuwa matokeo yaliyopangwa mapema. Hayo ni Malezi ya kukurupuka na ya mhemko. Matokeo yake yalitokana na jinsi ulivyohisi wakati huo — sio kwa mchakato wa upendo, na uliopangwa. Aina hii ya malezi ya mhemko hupanda wivu miongoni mwa watoto na inaweza kumshawishi mtoto yule mtukutu ambaye kwa asili atapata adhabu zaidi, kwamba wazazi hawampendi kama wale wengine. Pia huwaudhi na inaweza kuwasukuma kuelekea kuwa na moyo wa uasi.

Kazi ya Kujichunguza

Fafanua kuyumba kwako katika nyumba yako unapotakiwa kutoa adhabu Kwa watoto wako.

Zana ya 3: Adhabu inayoumiza/viboko

Adhabu ni sehemu ya mpango wa jumla wa nidhamu, lakini ni tofauti na matokeo ya kurekebisha. Adhabu humhamasisha mtoto kujitoa kwa mamlaka ya wazazi na kukubali matokeo ya kurekebisha.

Soma tena maelezo ya adhabu. Je! Kuna chochote hapo kinachokuhimiza kuhusu hasira, kupiga kelele, kukunja sura, kuhukumu, kulinganisha, kupuuza, au kudharau? Wengi wetu tumejikuta tukiamini kuwa adhabu haitafanya kazi bila hasira na kupaza sauti zetu. Hiyo ni falsafa ya kiulimwengu na haina nafasi katika nyumba za Kikristo. Kila jambo la nidhamu lazima lifanyike kwa upendo, kwa sababu upendo ndio msukumo wenye nguvu zaidi -sio hasira.

kwa maana hasira ya mwanadamu haiitendi haki ya Mungu. (Yakobo 1:20)

Wazazi wengi wana shida shida katika kutoa adhabu na wanahitaji kuzingatia maagizo ya Mungu.

Usimnyime mtoto wako mapigo; Maana ukimpiga kwa fimbo hatakufa. Utampiga kwa fimbo, Na kumwokoza nafsi yake na Kuzimu. (Mithali 23: 13-14)

Mstari huu mara nyingi huleta mkanganyiko. Mungu hasemi wazazi wampige mtoto na kama ilivyo. Badala yake, ni nahau ambayo fimbo inawakilisha vitu viwili: zana ya kupimia na mamlaka.

Mungu anatuambia kwamba wakati mwingine watu wanahitaji kupata maumivu kukomaa au kujifunza kujitoa kwa mamlaka. Hakwambii uchukue fimbo na umtwange mtoto wako mpaka awe mtiifu. Lazima uchukue Neno lote la Mungu kama shauri lake. Neno la Mungu halijipingi lenyewe.

CHIMBA ZAIDI

Elezea ni nini aya hii inamaanisha kwako kama mzazi.

Kila adhabu wakati wake haionekani kuwa kitu cha furaha, bali cha huzuni; lakini baadaye huwaletea wao waliozoezwa nayo matunda ya haki yenye amani. (Waebrania 12:11)

Neno *adhabu* hapa ni neno lile lile la Kiyunani (*paideia*) linalotumiwa katika Waefeso 6: 4, ambalo linaonyesha mafunzo au nidhamu. Unaposoma kifungu hiki kwa muktadha, Waebrania 12: 3-11, unaona kulinganisha kati ya jinsi baba anavyotoa maumivu katika mchakato wa adhabu na jinsi Mungu anavyofanya. Mungu anasema ikiwa huna nidhamu, wewe si mwanawe. Ninaomba kwamba ulihisi mkono wa Mungu wenye upendo unaorekebisha, ulipotenda dhambi. Hiyo inamaanisha wewe ni wake.

Linapokuja suala la kutekeleza nidhamu kwa njia ya adhabu au maumivu, unaweza kuwa umesikia usemi, "Hii itaniumiza zaidi kuliko itakavyokuumiza wewe." Labda wazazi wako waliutumia. Adhabu hupewa mtoto ikiwa tu atakataa matokeo ya marekebisho ambayo yanafuata uvunjaji wa sheria.

Kuondoa Mkanganyiko

Kuwapiga watoto wangu mara nyingi kulivunja moyo wangu na ilikuwa moja ya mambo magumu zaidi ambayo niliwahi kufanya kama baba. Niliumia zaidi kumwadhibu mtoto wetu wa mwisho lakini ilibidi nifanye hivyo, kwa sababu alikuwa akijaribu mamlaka yangu kwa kukataa kufanya adhabu Isiyo ya viboko.

Wazazi wengine wanasema hawaamini katika kupiga. Lakini Neno la Mungu linasema ikiwa mtoto hatakubali mamlaka na mafunzo yetu, tunahitaji kutafuta njia ya kumhamasisha. Labda ulikuwa na wazazi ambao walikupiga ndani ya Kila mara katika maisha yako, au hawakukupiga hata kidogo. Kile walichokifanya kilikuwa kibaya na haipaswi kulazimisha utii wako kwa Neno la Mungu. Ikiwa hautapata njia ya kumhamasisha mtoto wako kupata matokeo ya kurekebisha, Maandiko yanasema utalipa sana baadaye.

Nimefanya kazi na wazazi kwa muda mrefu wa kutosha kuona mtoto wa miaka mitatu mwenye mapenzi ya dhati , ambaye wazazi wake hawakuamini katika kuchapwa, anageuka kuwa mtoto wa miaka kumi na minne ambaye alianza kugombana na baba yake, na akajiingiza katika tabia nyingine zisizofaa na za uasi. Ikiwa mtoto hataki kukubali adhabu, basi lazima tutafute njia ya kuwafanya wawajibike na kukubali kuadhibiwa. Unapobarikiwa kuwa na mtoto mtukutu, lazima awe na motisha mara nyingi.

Wazazi wengine hawataki kuadhibu, wakiogopa itaathiri saikolojia ya mtoto kutokana na maumivu ya adhabu. Aina yoyote ya adhabu iliyofanywa vibaya *ni mbaya* na inaweza kusababisha makovu ya kihisia kwa mtoto. Lakini maumivu ni sehemu ya mpango wa Mungu maishani. Kwa mfano, nilipokuwa na umri wa miaka kumi na moja, nilikuwa jasiri. Rafiki yangu na mimi tulikuwa tukiruka ngazi kwa baiskeli zetu. Tulipomaliza mruko mmoja, tulilazimika tukajaribu miruko miwili. Lakini nilianguka, na Kuumia magoti na matairi yote mawili yakapinda. Nilikuwa na maumivu makali, lakini nilikwenda nyumbani, nikatengeneza matairi, na nilikuwa kwenye baiskeli yangu tena siku iliyofuata. Sikurudia kuruka ngazi zote mbili kwa sababu sikutaka kurudia maumivu hayo.

Wakati ninamwona mtu kwenye baiskeli sasa, huwa sina kumbukumbu ya wakati nilipoumia. Sijawahi kupata kiwewe cha kihisia. Hiyo ndivyo hekima ya ulimwengu imetuongoza kuamini itatokea ikiwa tutatumia kuchapa kama motisha. Maumivu ni kitu kizuri, sehemu ya maisha ambayo inatufundisha. Ilinifundisha kutoruka ngazi mbili za baiskeli kwenye baiskeli yangu tena. Kwa miaka mingi, maumivu yamenifundisha kwa njia nyingi kile ninachoweza na nisichoweza kufanya.

Baadhi ya watotonwatundu wanahitaji kumotishwa. Hawapendi wazo kwamba wewe ndiye mwenye mamlaka, na mara nyingi wanataka kuipelekesha familia. Lakini kumbuka, Mungu aliwafanya wawe na nia thabiti. Wakati mwingine wanahitaji wahamasishaji hao kuwafanya watoe mamlaka yako na wakubali adhabu isiyo ya viboko iliyopangwa tayari.

Kuchapa viboko kutaelezwa kwa undani zaidi katika somo la 8.

Mchakato

Adhabu iliyowekwa mapema hutumiwa katika mchakato wa nidhamu ili kumpa motisha mtoto. Tuseme utaratibu wako ni "hakuna kuruka juu ya kochi," na adhabu yake kwa mtoto wako wa miaka mitano ni kwamba Kila baada ya dakika tano akae kwenye kiti, baada ya dakika tano ashuke. Kwa kukataa kukaa kwenye kiti mpaka muda wa dakika tano isha mtoto wako anachagua adhabu / motisha. Baada ya kuchapwa, mrudishe mtoto kwenye kiti na uanze tena kipima muda kwa dakika tano. Bila hasira, kelele, vitisho. Mtoto wako anapokubali adhabu rekebishi kwa kukaa kwa dakika tano, anakubali kuwajibika binafsi kwa kuvunja sheria na kuongeza kujidhibiti. Wanapoasi kwa kutotaka kukubali adhabu isiyo ya viboko, wanachagua adhabu nyingine ya viboko.

Wazazi wengi hawaelewi hatua za kufuata tangu adhabu isiyo ya viboko na adhabu ya viboko. Jifunze mchakato sahihi: Sheria iliyovunjwa husababisha matokeo ya kurekebisha au adhabu isiyomiza. Kukataa matokeo ya kurekebisha husababisha adhabu nyingine. Ni kichocheo kinachotumika kumsaidia mtoto wako kukubali matokeo ya kurekebisha - sio matokeo mabaya yenyewe. Usipoteze ukweli huu. Kumbuka, marekebisho yote yanapaswa kutolewa kwa upendo.

Adhabu peke yake haifundishi. Zaidi ya asilimia 80 ya watu ambao wameachiliwa kutoka gereza huishia gereza. ¹⁴ mfumo wa adhabu umeundwa kwa ajili ya Kuadhibu tu, si Kufundisha. Wakati tu wanapokuwa toka nje ya magereza, mara hurudi kwenye tabia zao za zamani. Vivyo hivyo, watoto ambao wanaadhibiwa tu na hawapewi matokeo ya kurekebisha hawapati mafunzo.

Zana ya 4: Kutoyumba

Kutoyumba kutaelezwa katika somo linalofuata.

Somo la 5

Kufundisha Kwa Msimamo Ule ule Bila Kuyumba

Lazima tuwe thabiti ikiwa tunataka kuona ukuaji kwa watoto wetu, kwa hivyo sura hii yote imewekwa kwa zana ya 4, kutoyumba.

Tafakari kwa nini watu huendesha Kwa Kasi. Uchunguzi usio na shaka wa jinsi mbavyo watu wengi huendesha kupita kiwango Cha mwendokasi kilichowekwa ungeonesha kwamba agharabu watu huendesha Kwa Kasi Kila wanapojisikia. Kila mtu angefikiri kwamba watu wote wanafanya hivyo, au pengine Kwa sababu wanakuwa wamechelewa. Lakini sababu ya watu kuendesha kwa Kasi siyo tu kukosa kujidhibiti- ni kosa la idara ya polisi kushindwa kutumia Sheria katika kila eneo husika.

Vipi kama chipu ya kompyuta kwenye gari zetu inarekodi ikiwa tunakwenda maili moja kwa saa juu ya kiwango cha mwendo Kasi? Ingeweza kuripoti kwa idara ya polisi na moja kwa moja na kutuma tiketi ya mwendo kasi. Tunaweza kukuza ghafla kujidhibiti kwa sababu ya matokeo thabiti ya kurekebisha.

Watoto hawana tofauti. Bila uthabiti, kunaweza pia kuwa hakuna sheria na hakuna mafunzo, ambayo hayana amani. Kuwa thabiti hakutawafanya watoto wetu waache kuwa wajinga mara moja. Tabia huingizwa kila wakati tunapowapa adhabu Kwa kuvuka mpaka (kuvunja sheria). Kama misuli invyojengwa, kila wakati inazoezwa kuwa na nguvu zaidi..

CHIBA ZAIDI

Elezea ni nini aya hii inamaanisha kwako kama mzazi.

Nami niliaminilo ndilo hili, ya kwamba yeye aliyeanza kazi njema mioyoni mwenu ataimaliza hata siku ya Kristo Yesu; (Wafilipi 1: 6)

Usawa unaweza kuwa mgumu kwa mama kwa sababu ni viumbe wenye mhemko. Akina mama, usiombe msamaha kwa mhemko wako, usijadili mapenzi ya Mungu kwa sababu yao. Mungu hakukupa zawadi hiyo ili uitumie vibaya. Alikupa moyo wa kulea, ambao ni mzuri, lakini huwezi kuruhusu hisia zitiishe utii wako kwa Kristo wakati wa kufundisha watoto wako.

Baadhi ya akina baba huacha makosa yatendeke kwa sababu nidhamu ni shida sana, au wanaepuka mzozo ili kuonekana kama mtu mzuri. Usichoke kuwafuatilia. Watoto wako wanakuhitaji.

Maoni ya Mungu juu ya nidhamu ni upendo kwa vitendo. Nidhamu isiyo sawa inaweza kumfundisha mtoto kuona kuwa ukaghai unawezekana na kila kitu kinaweza kujadiliwa. Mbaya zaidi ni kuzaa watoto walaghai watakaokurudia tabia hiyo katika ndoa zao na nguvu kazi. Jifunzeni kuwa pamoja kama mume na mke, na kuombeana. Omba Mungu awasaidie nyote wawili kutoyumba katika kuwa watiifu kwake kila wakati katika eneo hili.

Kuhesabu

Wazazi wengine hutumia kuhesabu kama sehemu ya mchakato wa nidhamu. "Acha kufanya hivyo! Nitahesabu hadi tatu, na bora uache!" Lakini kuhesabu ni sehemu ya uharibifu ya mchakato wa mafunzo. Baadhi ya Watoto watukutu hawawezi kukibaliana na ukweli kwamba mzazi ni bosu. Wanapoambiwa wasifanye kitu, wanafikiria, *lazima nishinde hapa. Lazima niwaonyeshe nina udhibiti.*

Mtoto mtukutu atakaribia kitu kilichokatazwa, sthakikisha Mama anaangalia, kisha afikie karibu na kukigusa. Mara moja anasema, "Usithubutu; usiguse hiyo," mtoto ana umakini wake wote. Halafu anaendelea na, "Nitaanza kuhesabu. Moja. . . Afadhali uache . . . mbili. . . mbili na nusu. . . Nakwambia!" Kwa wakati huu mishipa yake inaibuka na yuko tayari kulipuka. Kisha mtoto huondoka na kufikiria, *Tazama, mimi ndiye ninayedhibiti. Nimemkasirisha.*

Kuhesabu kunaweza kuwa zana ya uharibifu ikiwa inatumiwa kama sehemu ya njia ya mafunzo na inaweza kusababisha watoto wenye nguvu kuendelea kujaribu kutawala. Badala yake, Mama angeweza kusema tu, "Ondoka hapo, *sasa* ." Ikiwa haondoki mara moja, anapata adhabu ya kumrekebisha. Kufuatilia ni ufunguo. Ikiwa tabia hiyo haitashughulikiwa mara moja, itatoka nje wakati watakapokuwa vijana.

Wakati Adamu na Hawa walipotenda dhambi, Mungu hakuanza kuhesabu waliposimama karibu na Mti wa Ujuzi wa mema na mabaya. Alitoa sheria hiyo na adhabu ya kuwarekebisha iliyopangwa tayari (Mwanzo 2:17) na kisha akafuata adhabu ya marekebisho waliposhindwa kutii, (Mwanzo 3). Ingawa Adamu na Hawa wote walitoa udhuru (Mwanzo 3: 9-13), hata wakimlaumu Mungu (aya ya 12), Alifuata tu. Hakuruhusu ujanja.

Sheria, Watoto, na Chaguzi

Miaka iliyopita, kulikuwa na kipindi maarufu cha mchezo kwenye runinga kilichoitwa *Tufanye Mpango* . Wasikilizaji wa studio walivaa mavazi ya mwituni, wakitumaini kuvutia umiliki wa mwenyeji na kuchaguliwa kuchagua moja ya milango mitatu jukwaani. Nyuma ya kila mlango kulikuwa na tuzo kubwa au tuzo ya booby. Washiriki wangeweza kwenda nyumbani na gari, mashua, au kopo la samaki aina ya tuna.

Watoto wengi wanataka kucheza *Tufanye Mpango* wakati wa sheria na matokeo ya kurekebisha.

Mlango 1: Fuata sheria

Mlango 2: Vunja sheria, kubali matokeo/adhabu

Mlango 3: Hakuna sheria, hakuna matokeo/adhabu

Milango mitatu inawakilisha majibu ya kawaida ya mtoto kwa mafunzo. Tunataka wachagua mlango wa kwanza na kufuata sheria zetu. Kuchagua mlango wa pili inawakilisha kuvunja sheria na kukubali matokeo ya marekebisha kwa kutotii. Watoto wengi, haswa watukutu wanataka mlango wa tatu: "Sipaswi kukubali sheria, na sipaswi kuwa na matokeo ya kurekebisha." Hii ni kama dereva aliyetozwa faini kwa kuendesha kwa kasi, kisha anaenda mahakamani kupinga faini. Alichagua kuharakisha, anajua ana hatia, lakini hataki kukubali matokeo au adhabu ya kumrebisha. Hiyo ni tabia ya kitoto. Mtoto hujifunza kukubali matokeo/adhabu wazazi wanapofuata mafunzo sahihi, ambayo hujenga tabia ya kukomaa.

Kujua watoto bado hawajakomaa, na sio kawaida kuchukua jukumu la matendo yao, tunapaswa kujibu vipi wanapochagua mlango wa 3? Mshtuko, hasira, kupiga kelele, kuhukumu, au kufadhaika na kuwa na uchungu kwao? Kwa bahati mbaya, hii ndio jinsi wazazi wengi wanavyotenda. Badala yake, lazima tuondoe mlango 3 kama chaguo. Lazima tusimamie sheria zilizoandikwa kwa utulivu na mfululizo na tuwasiliane wazi kwamba kuna machaguo mawili tu: ama kukubali sheria au kuvunja sheria na kukubali matokeo/adhabu ya marekebisha.

Watoto ambao wamelelewa bila athari thabiti za kurekebisha matendo yao wanakuwa watu wazima ambao hawawajibiki kwa matendo yao. Wazazi wengi wameruhusu watoto wao bila kujua kwa chaguo la tatu kwa miaka, kwa hivyo ni changamoto kujizuia na watoto wao kuvunja mtindo huu wa malezi usiofaa.

Wazazi, jifanyie fadhila. Nenda nje kwa mlango 3. Ikiwa watoto wako wamekuwa wakichagua kila wakati, na umekuwa ukiiruhusu, usishangae wakati wanaendelea kuhoji. Waeleze, na uwaonyeshe kwa nidhamu ya kila siku, kwamba mambo yamebadilika.

MPANGO KAZI 1

Kuwa na kikao Cha familia. Waeleze watoto wako kuhusu milango hii mitatu, uchaguzi wao, na mchakato wa nidhamu wa sheria, matokeo ya kurekebisha, na adhabu. Halafu, wanapoanza tabia hiyo, wakumbushe tu, "Najua unataka mlango wa 3, sivyo? Kumbuka mkutano wetu? Haitatokea! Kubali matokeo yako au unachagua msukumo badala yake. "

Watoto wengi watukutu, kama Nicholas wangu, watachagua mlango wa 3 kila inapowezekana. Watoto wanaofuata sheria, kama Justin na Katie wangu, watachagua kati ya milango 1 na 2. Watoto wanaofuata sheria wana hamu ya ndani inayowahimiza kushirikiana. Ni muhimu kwao kufurahisha wazazi wao. Watoto watukutu, kwa upande mwingine, mara nyingi hawajali sana ikiwa mzazi anafurahi au la; wanataka tu kuwa katika udhibiti.

Kurekebisha Mafunzo Yetu

Mlee mtoto katika njia impasayo, Naye hataiacha, hata atakapokuwa mzee. (Mithali 22: 6)

Hii *sio* uhakika ila inawezekana.. "Njia anayopaswa kwenda" inamaanisha kila mtoto ni wa kipekee katika haiba yake, na wengine wanaweza kuhitaji matokeo ya kurekebisha zaidi,

mipaka mikali, na adhabu kubwa kidogo kuliko wengine. Aya hii pia inamaanisha wazazi lazima wawe tayari kubadilika kulingana na haiba ya Kila mtoto.

Wakati Nick alipokuwa shuleni, ilikuwa kawaida kwetu kuwa na vikao viwili au vitatu na walimu kila mwaka kwa sababu ya yeye kutaka kufanya mambo yake mwenyewe. Hatukushangaa kupata simu: "Bw. na Bi Caster, unaweza kuja shuleni? Tunahitaji kuwa na kikao kuhusu mtoto wako Nick."

Nick alipokuwa darasa la tatu, tulipokea simu moja kutoka kwa mwalimu wake, ambaye alikuwa ameolewa hivi karibuni na hana watoto. Alianza kutuambia juu ya tabia ya Nick darasani. Alipomaliza, alitueliza ikiwa tunamsimamia kinidhamu. Tulijibu, " Bila shaka."

Lakini tunaweza kusema kwa kujieleza kwake alidhani tunasema uwongo, au kwamba hatujui tunachofanya. Alipuuza kile tulichokuwa tumesema na kuendelea, "Ni muhimu sana kwa wazazi kuweka mipaka," kisha akaendelea kutupa ushauri.

Ningeweza kusema mke wangu alikuwa akiudhika, kwa hivyo niliingilia na kusema, "Tazama. Najua Nick anapenda kuendesha kila kitu; ni yeye. Nick ni mtundu. Ndio, tuna sheria nyumbani. Lakini umetuambia tu hii imekuwa ikiendelea kwa miezi kadhaa, na ndio tunasikia suala lake sasa? Ngoja tumwite Nick, tuangalie kile anachofanya, na tukubaliane juu ya adhabu ya kurekebisha ambayo unaweza kumpa hapa, kama kuchukua takataka wakati wa chakula cha mchana au PE. Na wacha tuanzishe njia unayoweza kuwasiliana nasi wakati tunamchukua, na kisha tutampa adhabu nyingine ya kumrekebisha nyumbani."

Huyo alikuwa Nick tu. Ikiwa hakujisikia kufanya hesabu, angekatisha tu darasa lote, akipiga kelele, "Nani anataka kutoka kucheza?" Ilikuwa baraka na afueni alipoanza kurekebisha utundu huo katika mwelekeo sahihi wakati wa ujana wake. Lakini kumlea mara zote ilikuwa ni mtihani.

Miaka miwili baada ya Nick, mwalimu huyo alipata mtoto wangu wa pili, Justin, mtu anayependeza moja kwa moja, ambaye mara nyingi aliandika maelezo machache chini ya karatasi zake kama, "Ninakupenda. Wewe ndiye mwalimu bora."

Wakati wa kuhitimu darasa la sita la Justin, mwalimu alimleta kila mtoto na kusema kitu kizuri. Alipofika Justin mwanamke huyu alianza kulia machozi ya furaha, kisha wanawake wengine wakaanza kulia wakati wanaume wakitazamana kwa kushangaa nyusi za "Kuna nini?" Alitoa hotuba ya dakika tano juu ya *uzuri* wa mtoto wangu. Walimu wa Justin walikuwa wakiniuliza kila wakati, "Ulimpata wapi mtoto huyu? Ni mtoto mzuri."

Nilijibu, "Je! Hamkumbuki miaka miwili iliyopita Mlikuwa na mtoto wangu mwingine wa kiume, Nick?" Nyumba moja, sheria sawa, wazazi sawa, watoto tofauti. Mungu ni mwema sana. Ni wa ajabu. Aliwapa watoto wetu haiba zao.

Farasi Dume Mweusi

Nilirudi nyumbani kutoka kazini siku moja wakati Nick alipokuwa na umri wa miaka kumi. Alikuwa chumbani kwake akiwa hayuko sawa. Alikuwa akitumikia adhabu tangu alipoamka hadi wakati niliporudi nyumbani. Alikuwa akilia moja ya kilio kirefu. Nilikaa karibu naye na kusema, "Kuna nini?"

Akajibu, "Baba, mimi ni mbaya sana."

Nilianza kupata hisia. "Unamaanisha nini, wewe ni mbaya sana?"

Alijibu, "Napata adhabu nyingi ikilinganishwa na Justin. Mimi ni mbaya sana."

Nilikaa pale, nikifikiria, *Mungu, nisaidie hapa*. Nilitaka kusema, "Umesema kweli." Lakini Mungu alihuisha akili yangu na kuniokoa. Siku chache tu mapema, tulikuwa tumeangalia sinema, *Farasi Dume Mweusi*. Nikasema, "Nicholas, kumbuka farasi huyo kwenye sinema? Wasingeweza kuweka farasi huyo nyuma ya uzio wa kawaida, wangeweza? Uzio wa futi nne si kitu; angeruka tu. Farasi huyo alikuwa Dume jeusi, na alikuwa mkorofi. Mungu alimfanya kuwa hivyo. Nick, wewe ni kama Yule Farasi mweusi. Ndio, wewe ni mgumu kufundisha, mwanangu. Ndio, unahitaji adhabu zaidi, lakini fikiria kwamba unahitaji tu uzio mrefu. Najua ni ngumu kwako wewe na sisi wakati mwingine, lakini unastahili. Mungu alikuumba hivi. Nguvu zako na utashi wako mkubwa ni zawadi kutoka kwa Mungu, na siku moja utatumia utundu wako kumfanyia Mungu mambo makubwa."

Baada ya kuwa tayari tulishampa jina la Nicholas, tuligundua jina linamaanisha "kiongozi wa watu." Watoto hawa wakorofi akina Petro na Paulo. Ninamsifu Bwana kwa mapenzi ya Nick. Wazazi wananiuliza kila wakati, "Je! Nick anakuruhusu useme na uandike mambo hata juu yake?"

Huwa nawajibu, "mnatania au? Nick ndiye nyota! Hata anauliza, 'Unataka nisaini kitabu chako?' "Nick anajiamini sana yeye ni nani katika Kristo. Anajua pia alikuwa kifaa cha Bwana. Mungu alimtumia kunisaidia kunigeuza kuwa mfano wa Kristo.

Sikuwahi kulazima kukutana na waalimu wa Justin kuanzisha adhabu ya tabia mbaya kutekelezwa nyumbani. Sikuwahi kulazima kutenga muda wa kazi ya nyumbani kwa Justin. Lakini pamoja na Nick, ilibidi nifanye vitu hivyo. Alikuwa tofauti. Alihitaji muundo kwa sababu, bila hivyo, alikimbia. Alihitaji tukae pamoja naye ili kumsaidia katika maeneo haya.

Kuwa tayari kukaa pamoja na watoto wako, bila kuwalinganisha na dada au kaka. Kila mmoja ni wa kipekee, na ikiwa Mungu amekubariki na mtoto mtundu, mtukutu, au mkorofi, usimtazame kama shida ya maumbile. Msifu Mungu kwa ajili ya mtoto huyo.

MPANGO KAZI 2

Andika sala hapa chini, kumshukuru Mungu kwa upekee wa kila mtoto. Ikiwa inahitajika, andika msamaha kwa moyo wako wa kukosoa.

Tumia zana hizi nne za mafunzo ili kuona Mungu akileta mabadiliko. Kushindwa na kukosea ni kawaida; ni fursa yetu kuwafundisha. Usichukue makosa yao kibinafsi au usahau kwamba ni jukumu lako kufundisha watoto wako. Sehemu yenye shida ni mwili wetu mvivu, lakini Mungu atatupa neema ya kuifanya kwa usahihi *ikiwa tunataka* Je! Ungekusudia kumwasi Mungu? Je! Ungemwambia, "sikubali mpango wako"? Unaweza usimwambie kwa maneno, lakini ukamwambia kwa matendo yako. Ikiwa Mungu amekubariki na mtoto mtundu kuwa tayari kushiriki na Usiyumbe, toa muda wa ziada na nguvu. Unapokasirika na kupiga kelele, au kukata tamaa na kuacha jukumu lako, unamwambia Mungu, "Sikuamini. Ulifanya makosa. Umenipa kazi ambayo ni zaidi ya uwezo wako kunisaidia kuifanya kwa usahihi." Na hiyo ni shutuma nzito.

Kazi ya Kujichunguza 1

Je! Matendo yako yoyote yamekuwa yakisema hivi kwa Bwana? Ikiwa ndivyo, andika ukiri wa vitendo hivyo na umwombe msamaha.

Fundisha mienendo/tabia -Sio Mitazamo

Wengi wetu tumepata mitazamo ya watoto wetu. Mara nyingi tunajibu, "Usinipe mtazamo huo, msichana mdogo!" Kwa bahati mbaya, ni rahisi kuchanganya mitazamo mibaya na tabia mbaya. Lakini haiko sawa. Lazima ishughulikiwe tofauti.

Hili ni suala kubwa, zaidi kwa wanawake kuliko wanaume, kwa sababu Mungu aliwaumba wanawake kuwa watunzaji. Wakati mitazamo hasi inapoibuka, jaribu kwa Mama ni kumfuata mtoto karibu na nyumba, akiomba, "Una shida gani?" Kama mtoto hajibu inavyofaa, hali hiyo inaweza kuongezeka kuwa mabishano.

Mungu humpa kila mmoja wetu mhemko, kutoka kwa furaha hadi hasira, msimko hadi kuchoka. Na kila mmoja wetu hupata hisia tofauti kwa kujibu hali zinazotuzunguka. Ingawa tabia zetu mara nyingi zimefungwa na hali yetu ya kimhemko, au mtazamo, kuna tofauti. Hatuwezi kuchagua hisia zetu, lakini tunaweza kurekebisha tabia zetu. Watoto hujifunza kurekebisha tabia zao

kupitia nidhamu ya upendo, sahihi, isiyoyumba.

FAILI LENYE UKWELI

Mtazamo - " mkao au msimamo; hisia, maoni au mhemko. " ¹⁵

Tabia - " Kitendo au njia ya tabia." ¹⁶

Ni jambo linalofanyika au kutofanywa,

kuvunja kanuni au kutofanya kile kinachotarajiwa.

Mtungua zaburi anaonyesha tofauti kati ya mtazamo na mwenendo/tabia. Zaburi 4: 4 inasema, "Ghadharini, wala msitende dhambi." Mtazamo ni hasira- hisia. Mwenendo/tabia ni hiyo dhambi — kitendo.

Wazazi, jibu lenu kwa mtazamo mbaya ni kumwambia mtoto wako, "Unaweza kuwa na huzuni au hasira, lakini ikiwa hisia hiyo itakusababisha kupiga ukuta, hiyo ni tabia ambayo itakupa matokeo ya kukurekebisha. Unaweza kukasirika kwa sababu mimi ndiye mwenye mamlaka, na hii ndiyo sheria ya nyumba, lakini hakuna kitu chochote cha kukosa heshima kinachopaswa kutoka kinywani mwako. Unaruhusu mtazamo wako hasi udhihirike katika hatua isiyofaa ambayo itasababisha adhabu ya marekebisho iliyopangwa tayari."

Mitazamo ni suala la moyo, na moyo haubadilishwi hasa kupitia mchakato wa nidhamu. Moyo wa mtoto hubadilishwa kimsingi kupitia mafunzo ya kibiblia; mafunzo katika haki; na utayari wao wa kukubali upendo wa wazazi, mamlaka, na maagizo.

Moyo wa kuasi ni moyo wa huzuni. Mtoto aliye na moyo wa kuasi hana amani, hana furaha, hakuridhika, na hana raha ya kudumu -yote kwa mpango kamili wa Mungu. Je! Ni marekebisho gani zaidi ambayo mzazi anaweza kuongeza kwa hilo?

CHIMBA ZAIDI

Elezea kile Yesu alichosema juu ya jinsi ya kupata furaha na jinsi furaha hiyo inaweza kupotea.

Mkizishika amri zangu, mtakaa katika pendo langu; kama vile mimi nilivyoizishika amri za Baba yangu na kukaa katika pendo lake. (Yohana 15: 10–11)

Omba kila siku neema ya Mungu ikusaidie kuacha na kuanza kuchukua jukumu. Muulize aushawishi moyo wako kumwomba msamaha wa mtoto wako kila wakati unaposhindwa kudhibiti. Anza kwa kuzungumza na mtoto wako sasa ikiwa ni lazima.

Somo la 6

Kaa Kwenye Njia

Watoto wote, haswa vijana, watajaribu kutumia mtazamo kama njia ya ujanja au kulipiza kisasi. Udanganyifu ni jaribio la kuzuia adhabu ya kuwarekebisha, au kubadilisha sheria. Wakati mtoto mara nyingi anaponyesha tabia mbaya baada ya matokeo hupokelewa, wazazi wakati mwingine wataepuka kutoa moja baadaye ili kuepusha shida. Lakini jibu sahihi lingekuwa

Usidanganyike

Watoto pia hutumia ujanja ili kushinikiza au wazazi wao wahisi kuwa na hatia ,ili wawaruhusu kufanya kitu ambacho kawaida hakijaruhusiwa. Msichana wa miaka kumi na sita alimdanganya mama yake kumruhusu aende kwenye tamasha ambalo alijua haliruhusiwi. Binti huyo alijifanya kuwa mtu mwenye huzuni kila siku kwa wiki. Kama mlezi anayejali, mama yake aliuliza kila siku, "Kuna shida gani?"

Wiki nzima, binti huyo aliguna tu, "Sijui. Sina furaha tu. Sijui ni kwanini. " Mwishowe, Alhamisi, alisema, "Mama, nina huzuni tu. Sina marafiki wowote. Ikiwa ningeweza kwenda kwenye tamasha hili kesho usiku na marafiki zangu, ningehisi vizuri. "

Kwa wakati huu, mama yake alikuwa amedanganywa kiasi kwamba alitaka tu binti yake anayetia huruma afurahi. "Ni tamasha gani hilo?"

Binti alipomwambia mama yake ni tamasha gani, mama alijibu, "Ah, hilo sio tamasha zuri."

Kwa mara nyingine, msichana huyo alihema, "Lakini, Mama. . . "

Mama yake alijibu, "Sawa, nitakuacha uende, na nitamwambia baba. . . Ah, usijali kamwe. Ngoja tusimwambie chochote hata hivyo. Najua atakasirika. Basi hebu hili libaki la kwetu Mimi na wewe. " Ulaghai wa msichana ilikuwa umemtoa mama kwenye njia.

Usiruhusu mitazamo ya ujanja ukujaribu. Sio kila wakati mtoto ana huzuni ni aina ya ujanja, lakini wakati mambo kama haya yanatokea, jadili kila wakati kama wenzi wa ndoa. Kumbuka, ninyi ni timu.

Hii hata huanza katika umri mdogo na watoto wanataka njia yao wenyewe, kama vile mtoto wa miaka miwili anavyolia hadi umsikilize, ambayo ni aina ya ujanja. Hii haipaswi kutushangaza. Tumezaliwa tukijivunia (kutaka kuwa na njia yetu wenyewe) na upumbavu mioyoni mwetu (Mithali 22:15). Adhabu za marekebicho zinayofaa , kulingana na umri hutolewa katika somo linalofuata.

Usitafute Kisasi

Watoto wengine wanajua mtazamo mbaya utawakera wazazi wao.

Unaunapowaacha wanaridhika, lakini inharibu msingi wako na mamlaka yako

Kisasi kinahusu pande mbili. Usiruhusu mtoto akutie hasira kiasi Cha kutaka kumlipa Kisasi. mtazamo wao au tabia huathiri amani yako ya ndani. Angalia hisia zako. Shikilia mpango

wako wa nidhamu. Usipocheza, mwishowe wataacha mchezo huu mbaya, wa kitoto. Hivi karibuni watagundua mchezo wa tabia ya kulipiza kisasi sio raha wakati unacheza peke yake. Ndio, Mungu ametupa mhemko, lakini tunapaswa kuonyesha tabia ya mtu mzima kukomaa kwa kujidhibiti, ambayo hutokana na msingi wetu thabiti katika Kristo.

Ikiwa unaruhusu ujanja au Ulaghai wa mtoto wako ukukasirishe, unawaonyesha hauko kwenye uwanja thabiti, na kwamba Mungu wako ni dhaifu. Wanaweza tu kunakili mtazamo na utabadilisha. Jua wanajisikia bora wakati wewe ni mfano wa tabia ya dhambi na udhaifu, kama wanaweza kuvuta "nyuzi" zako za kimhemko na kukufanya utende kwa hasira au kulipiza kisasi.

Kujibu Kwa kupambana kimwili dhidi ya mtazamo wa mtoto kunaharibu mamlaka yako. Hakuna mtu anayetaka kumfuata kiongozi dhaifu ambaye ana mungu dhaifu. Mtu yeyote ambaye amekuwa kwenye jeshi anaelewa kuwa ikiwa una nahodha dhaifu, hauna hamu ya kumfuata. Watoto ni hivyo hivyo. Ikiwa mtoto anaweza kudhibiti amani yako ya ndani na kukukasirisha kwa kuwa na mtazamo, hatataka kumtumaini Mungu unayemtumikia na kumwamini.

Kulipa kisasi dhidi ya Mafunzo

Watoto wako watajua ikiwa unachochea na moyo wa kulipiza kisasi wakati wa kutoa adhabu. Hii ni dhambi, ubinafsi, na si ukomavu. Sio mafunzo wakati tunasema vitu kama, "wewe, rudia tena, mpumbavu, na nitakuharibia" au "Hautaenda popote ndani ya mwezi ikiwa utajaribu kuvuta tena." Huo sio upendo-ni kulipa kisasi. Kujibu na kulipa kisasi kunapotosha mpango wote unaojaribu kuweka. Kisasi hakitoi mafunzo. Husababisha watoto kuwa waovu, husababisha mgawanyiko kati ya wazazi na watoto, na inaharibu ushawishi wako.

Kuwapa watoto vitu ambavyo wanachukia kufanya ni kulipa kisasi, sio mafunzo. Kumlazimisha mwanao aandike "Sitabishana" mara mia tano, kwa sababu hapendi kuandika, sio mafunzo. Ni kulipa kisasi. Vivyo hivyo, wazazi wengi wanasema, "Simu ya binti yangu ndiyo njia yake ya maisha, kwa hivyo ikiwa nitatishia kuinyang'anya kila anapofanya jambo baya, atakuwa na tabia." Huko nako ni kulipa kisasi, sio mafunzo.

Ikiwa wewe na watoto wako mmekuwa mkicheza mchezo huu wa dhambi kwa muda, inaweza kuchukua muda kuachana na tabia mbaya -kwa nyinyi wawili. Vumilia (1 Wakorintho 13: 4), kaa kwenye njia, na Bwana ataleta ushindi. Ikiwa tabia mbaya ya mtoto wako inageuka kuwa chaguo baya la tabia, kama vile kukupigia kelele, kutumia maneno mabaya, kupiga ukuta, au kupiga mlango, fuata tu matokeo yaliyotabiriwa kwa tabia hiyo, lakini usipambane.

Bwana ametuagiza kuwafundisha watoto wetu, sio kuumiza kwa kujibu uchaguzi wao wa kitoto na upumbavu. Ikiwa mawazo yetu ni kulipa kisasi au kuwaumiza kwa njia fulani kwa sababu hawatafanya kile tunachoomba, basi ni shida yetu. Bwana alitupa watoto hawa na anatarajia tuwalee kwa njia anayopenda, ingawa wakati mwingine ni vigumu kufanya.

Ili kupata ufahamu thabiti juu ya somo hili, kamilisha *Kiambatisho M: Tabia ya Nidhamu*.

MPANGO KAZI

Ikiwa umekuwa na nia mbaya wakati wa kutoa adhabu kwa watoto wako, tubu na uombe msamaha kutoka kwa mtoto wako na kwa Bwana.

Niliingia kwenye mazungumzo kati ya mke wangu na mtoto wangu ambayo yalikuwa yakiongezeka, lakini hakuitambua. Nilimwambia mtoto wangu wa kwanza, “Kumbuka ni nani unaongea naye. Yeye ni mke wangu. Yeye ni malkia wangu. Hupaswi kumjibu kwa sauti kama hiyo. ” Mke wangu hata hakuliona hilo. Alikuwa alijikita sana kwenye mazungumzo. Mara moja nikatoa adhabu kwa mtoto..

Baadaye mimi na mke wangu tulijadili jinsi walivyofikia hatua hiyo. Alielezea kuwa ilionekana tu kuongezeka. Nilimwambia, “Mpendwa, nyuma kwenye mazungumzo ambayo ungeweza kusema, 'Huo ndio mwisho wa mazungumzo haya. Nick, nilisikia upande wako, inatosha. Sitaki kujadili tena. Ukifungua kinywa chako mara nyingine tena kuhusu majadiliano haya, utapata matokeo. ”Nilimwunga mkono alipoona ile hali haiongezeki. Na ananiunga mkono ninapohitaji.

Wazazi, shirikianeni kama timu kufundisha watoto wenu. Ombeni pamoja. Msiyembe. Msijihusishe na upumbavu. Na mtafanikiwa.

Kanuni tano

Ili kuchunguza maendeleo yetu, hebu tuchunguze kanuni tano kutoka toleo la 1 na la 2. Je! Njia yako imebadilika? Je! Tayari umefanya mabadiliko mazuri kwa mtindo wako wa Malezi ya Watoto? Je! Unahitaji kutekeleza kitu chochote bora au kwa mara ya kwanza?

Ikiwa umekuwa mzembe katika mojawapo ya maeneo yafuatayo, nenda mbele za Bwana, ukiri pale ambapo umeshindwa, na umuombe hekima na neema ya kubadilika. Ikiwa umesahau lolote juu ya kanuni hizi, pitia masomo hayo kwa maombi na utambue maeneo ambayo Bwana amezungumza na wewe — haswa majibu yako kwa maswali, maombi, na maelezo binafsi.

Nambari za masomo zimetolewa hapa chini. Tambua kile Mungu anachosema kwako na jinsi utakavyofanya mabadiliko ikiwa ni lazima.

Kanuni ya 1: Sisi ni Watumishi. (Toleo la 1, somo la 3)

Tunapaswa kumwakilisha Kristo na kutekeleza mapenzi na malengo Yake kwa mtazamo wa mtumishi.

Kanuni ya 2: Tunaonyesha utukufu wa Mungu. (Toleo la 1, somo la 4)

Tunapaswa kuwaonyesha watoto wetu. Kukasirika sio kuonyesha asili ya Kristo.

Kanuni ya 3: Mungu anatubadilisha. (Toleo la 1, somo la 5)

Mungu atatubadilisha kupitia majaribu na shida hizi. Lazima tupitie mchakato.

Kanuni ya 4: Mungu ndiye msingi wetu imara. (Toleo la 1, masomo 6-9) Msingi wetu imara hutoa nguvu na uelewa wa kutekeleza kanuni hizi.

Kanuni ya 5: Kichocheo kikuu ni upendo. (Toleo la 2, somo la 2)

Wakati wa mchakato wa nidhamu ni upendo unaommotisha mtoto, sio hasira na maneno makali.

Chunguza sifa nyingine za upendo kutoka kwa kanuni ya 5.

Upendo unaoitika, sio unaoitikia Kwa mhemko (juzuu ya 2, somo la 3). Je! Unajibu kwa upendo au unaitikia katika mwili?

Upendo ni uchaguzi, sio hisia (toleo la 2, somo la 3). Je! Hisia zako zinatawala majibu yako kwa watoto wako, au Roho Mtakatifu?

Upendo unatenda 1 Wakorintho 13 (toleo la 2, masomo 4-10). Tulipitia sifa za tabia ya upendo kwa kina. Upendo wetu ni wa uvumilivu na wema, haufadhaishwi na haukasirishwi na ujinga wao. Ni sifa zipi za upendo unazoboresha na ni zipi unahitaji kuzifanyia kazi?

Upendo huvumilia majira yote (toleo la 2, masomo ya 10 na 13). Lazima tuwapende kupitia majira tofauti ya maisha, pamoja na miaka ya ujana. Andika sala kwa Mungu ili uombe neema Yake kuacha kufanya tabia au tabia zisizo za upendo kwa mtoto wako.

Somo la 7

Mafunzo kwa Watoto Wadogo

Hata kama watoto wako ni wakubwa, ninakuhimiza usome somo hili. Unaweza kugundua kuwa shida nyingine za mizizi, tabia, au chuki kutoka miaka hii ya mapema bado zinaathiri uhusiano wako na mtoto fulani -au hata na mwenzi wako.

Kabla ya kuanza kutekeleza kwa vitendo zana nne za mafunzo, hebu tuchunguze "Sheria za Mali za Mtoto mdogo." ¹⁸ Wale ambao wamebarikiwa na watoto wenye umri wa miezi kumi na nane hadi miaka mitano pengine wanayaona haya Kwa vitendo.

1. Kam ninaipenda, ni yangu.
2. Kama iko mkononi mwangu, ni yangu.
3. Kama naweza kuchukua kutoka kwako, ni yangu.
4. Kama ningekuwa nayo muda mfupi uliopita, ni yangu.
5. Kama ni yangu, haipaswi kuonekana kuwa yako kwa njia yoyote.
6. Kama ninafanya au ninajenga kitu, vipande vyote ni vyangu.
7. Kama inaonekana kama yangu, ni yangu.
8. Kama niliona kwanza, ni yangu.
9. Kama unacheza na kitu na ukakiweka chini, kinakuwa changu moja kwa moja.
10. Kama imevunjika, ni yako.

Miaka Mitano Ya Kwanza

Wakati warembo wetu wadogo wanaporudi nyumbani kutoka hospitalini, wanajila wenyewe, hawana tabia ya kukomaa au maadili. Miaka hii ya kutembea, mara nyingi hujulikana kwa neno "wawili wa kutisha," ni umri ambao watoto wako wanamwagika vitu, kutupa vitu, kujiumiza, na kukuaibisha. Kupima mamlaka yako katika kila eneo ni jambo la kawaida. Kuweka ucheshi wakati huu kunaweza kukufanya usipoteze akili yako.

Katika miaka mitano ya kwanza, kuanzisha mamlaka na kuweka mipaka ni muhimu sana. Watoto wengi watakupa changamoto kila siku. Lakini usiogope.

Kujifunza kutoka kwa Nicholas

Wakati mtoto wangu Nicholas alikuwa na umri wa miaka miwili, nilirudi nyumbani kumkuta mke wangu akiwa amekasirika. Inavyoonekana, hangekula. Nilichukua bakuli kutoka kwake, nikakaa mbele yake kwenye kiti chake cha juu, nikasema, "kula basi!"

Aliniangalia, akasogeza bakuli kuelekea kwangu, na kulimwaga Pamoja na Nick, wakati ulisukuma vifungo vyake, kitu ndani yake kilitaka kurudi nyuma. Hapo mwanzo hii ilinikasirisha. Lakini nikagundua hakuelewa ni kwanini alifanya hivyo. Wala hakuelewa ni kwanini hasira yangu ilimkera. Kitu kama kutupa petroli kwenye moto. Sio njia nzuri ya kuisema..

Wakati Nick alikuwa na umri wa miaka minne, nilipigiwa simu kazini na mke wangu. Alikuwa analia. Kwenye safari ya duka la vyakula, alikuwa na Justin kwenye gari na Nick akitembea kando yake-hadi alipoona sehemu ya kuchezea. Alikimbia, akachagua toy, akasema, "Mama, ninataka hii."

Mke wangu alisema weka nyuma Kisha wakaendelea hadi mwisho wa barabara. Alipogeuka, Nick hakuwa akifuata. Alipomwambia afuate, alitembea kwa njia nyingine. Alilazimika kumwacha Justin na kikapu ili kumfuata Nick.

Alishuka katikati ya barabara, na Nick akaanza kukimbia. Sasa alikuwa na shida, mtoto wa miaka miwili kwenye gari kwenye mwisho mmoja wa barabara, na mtoto wa miaka minne akikimbia kwa njia nyingine. Alikimbilia kwa Justin, kuanza kuogopa. Alianza kumfukuza Nick kuzunguka duka wakati akisukuma mkokoteni uliojaa mboga. Alikaa mbali tu kufikia kwake. Mwishowe, akafanya mwendo wa wazimu na akamshika Nick, akarudi kwenye gari na akamshika Justin, kisha akatoka dukani kwa machozi akiacha vyakula vyote nyuma.

Niliingia kwenye gari na kuelekea nyumbani, nikampiga Nick, na kumtishia maisha yake. (Hii ilikuwa kabla ya kuelewa kanuni hizi.) Nikasema, "Usifanye hii tena!" na kurudi kazini.

Chini ya wiki moja baadaye, mke wangu alinipigia simu kazini akilia kwa nguvu sana

nikadhani mtu amekufa. "Nini, mpenzi, nini?"

"Alifanya hivyo tena," alisema.

"Je! Ulifanya nini tena?"

"Dukani!" alisema.

Nilirudi nyumbani mara moja, nikaingia chumbani kwake, na nikamchapa utafikiri hatasahau kamwe. Nilipotoka, mke wangu alikuwa bado analia.

"Siwezi kufanya hivi tena," alisema.

"Mpenzi, angalia, hutaenda kununua naye tena, ninaahidi. Utasubiri hadi nitakaporudi nyumbani, au nitaenda dukani. Hautalazimika kuifanya, nakuahidi. Sitakusababishia haya tena.. "

Niliingia na kumwambia, "Nick, hauendi na Mama tena kwenye duka la vyakula. Ama nitafanya hivyo, au utabaki nyumbani wakati yeye anaenda. "

Wiki kadhaa zilipita, na mke wangu alihitaji maziwa na mkate. Nilitokea nyumbani. Alisema, "Je! Utashuka kwenda kuchukua?"

Nick alipiga bomba, "Je! Ninaweza kwenda?"

"Hakika," nilijibu.

Katika ndoto zangu kali, sikufikiria kwamba mtoto huyu mdogo wa miaka minne, ambaye alikuwa na pauni arobaini, angepinga mamlaka yangu dukani. Nikiwa njiani kwenda dukani, nilimtazama Nick na kusema, "Nick, unajua sheria?" "Ndio, Baba."

Mara moja katika duka, nilipata maziwa na mkate na nikaenda kwenye laini ya kulipia. Nilipoangalia kote, Nick hakuwa nyuma yangu. Alikuwa amesimama karibu miguu thelathini na toy katika mikono yake. Nikasema, "Nick, rudisha." Lakini hakuhama. Aliweka tu kichwa chake chini.

Kilichoanza kuja juu yangu wakati huo kilikuwa cha pepo. Kikasha cha maziwa kilikuwa tayari kuingia mikononi mwangu. Mvulana nyuma yangu alianza kunituliza na kila mtu aligundua kinachoendelea, lakini sikujali. Sikuwajua watu waliokuwa karibu nami. Nilikuwa nikimwangukia Nick, nikifikiria, *Utathubutuje?* "Nick, acha sasa!"

Hata hivyo, hakisikiliza.

Kisha nikasema kitu ambacho ninaomba hungethubutu kusema. "Nick, usipofanya hivyo sasa, nitakuangusha kwenye duka. Sijali ni nani aliye hapa. "

Mwishowe, aliondoka na kuiweka ile toy. Tuliingia kwenye gari, nikamchapa. Tulifika nyumbani, nikamchapa tena.

Hali nyingi kama hii zilisababisha mke wangu na mimi kuomba na kutafuta msaada jinsi ya kushughulika na Nick. Nilijua kile nilichokuwa nikifanya sio sawa, na kuchapwa hakukuonekana kusaidia. Nilipaswa kujifunza jinsi ya kubadilika na jinsi ya nidhamu vizuri.

Ikiwa umebarikiwa na mtoto mtukutu kama huyo kaa hapo. Zana hizi zitafanya kazi.

Akina baba Lazima wahusishwe

Baba lazima washiriki katika nyanja zote za nidhamu. Wazazi wanahitaji kufanya kazi pamoja wakati watoto ni wadogo.

Nilipoanza kushiriki katika huduma ya walei katika kanisa letu, ilikuwa muhimu kwangu kwamba tulifika kanisani kwa wakati. Ilikuwa aibu kwangu kufika Kwa kuchelewa.

Tulikaa kama dakika ishirini kutoka kanisani. Jumapili moja asubuhi nilikuwa nikiendesha gari kama maili themanini na tano kwa saa kwenye barabara kuu, na mke wangu aliuliza, "Kwanini unaendesha kwa kasi?"

Unapaswa kupungua! "

"Kama usingetucheleweshana sana, nisingelazimika kuharakisha!" Nilisema.

Alijua nilikuwa nimefadhaika. Baada ya kukaa kimya kwa muda mfupi, alisema kwa utulivu, "Kwa nini usinisaidie asubuhi?"

Hiyo ilikuwa haijawahi kuingia akilini mwangu. Nilimtazama na kusema, "Unamaanisha nini, *msaada*? Ninainuka na kuweka bakuli za nafaka nje. Mara moja kwa wakati mimi huweka nafaka kwenye bakuli kabla watoto hawajala kiamsha kinywa. Mimi hata hutengeneza kahawa. Unataka nifanye nini kingine?" Sikukumbuka kabisa.

"Kwa nini usisaidie watoto kuvaa?"

Ilianzisha mgogoro kichwani mwangu. *Je! Nifanye hii au nini?* Nikasema, "Sawa, kuanzia wiki ijayo, ni yangu."

Jumapili iliyofuata asubuhi niliamka nikijua ningeweza kudhibitisha ufanisi wangu. Watoto walikuwa wanakwenda kuvaa tena kwa wakati. Niliingia kwenye chumba cha wavulana, "Haya, njooni, wavulana, ngoja tuende. Wakati wa kuamka na kujiandaa kwenda kanisani.. " Nilishuka chini, nikatayarisha kila kitu, lakini sikusikia chochote kutoka ghorofani. Ilikuwa kimya.

Niliporudi kwenye chumba chao, wavulana wawili walikuwa bado kitandani. Nikapiga kelele, "Amka, sasa hivi!" na kuvuta shuka. "Nenda nje au nitakupiga mijeledi!" Hivi karibuni walikuwa wamekasirika na kulia, na nilikuwa nikinyosha nguo zao.

Nilidhani nimeshinda, lakini nilikuwa nimekosea. Tuliingia kwenye gari kwa wakati, na tulipokuwa tukiendesha barabarani, nilikuwa najisikia kuwa nimekamilika. Nilimtazama mke wangu, na usemi wake ulisema yote. Alikuwa akiniangalia na uso ule uliosema, "wewe mjinga mkubwa."

"Haya, tuko kwenye wakati," nikasema.

"Ndio, lakini angalia kiti cha nyuma," alijibu. Wavulana wote walikuwa na macho mekundu huku machozi yakitiririka. Hawakuonekana kama walikuwa tayari kwenda kanisani na kumsifu Mungu.

Wakati mimi na mke wangu tukijadili jinsi ninavyoweza kufanya vizuri zaidi, nilijifunza jinsi ya kuweka soksi mkononi mwangu na kutengeneza kibaraka kidogo ili nipenyeze chini ya shuka nikisema, "Halo! Habari za asubuhi!". Napenda kulala karibu nao na kusema hadithi ili kufanya wakati wa kuamka uwe wa kufurahisha.

Nilijifunza kuwa ikiwa ningefanya akili zao ziende mbio asubuhi kwa dakika kumi au kumi na tano, walikuwa bora kushirikiana niliposema ni wakati wa kujiandaa. Nilijifunza kubadilika bila maelewano. Ilichukua muda, lakini hii ilikuwa kazi yangu hadi watoto wangu waweze kuifanya peke yao.

Kina baba, mnaweza kushiriki hapa na kusaidia. Sio "sehemu yako na yangu" - ni "yetu."

Ncha ya haraka kwa ajili ya nguvu ya taka ya watoto: wakati inawezekana, kuwapa uchaguzi. Nicholas kila wakati alifikiri lazima awe na udhibiti. Mwishowe nilijifunza kuvuta jozi mbili za jeans ili achague. Sikuweza hata kusema tofauti kati ya jozi hizo mbili, lakini

Ikiwa umekuwa na tabia ya kuguswa, lazima uivunje kwa kumwuliza Bwana akusamehe (tubu), kisha nenda kwa watoto wako na uwaombe wokusamehe (ungama). Usiruhusu siku nyingine ipite. Jijibu kuwajibika kwa Mungu na watoto wako.

MPANGO KAZI 1

Jiwekee ahadi ya kuomba msamaha wa mtoto wako kila wakati unaposhindwa. Siwezi kukuambia ni mara ngapi nimelala, nikilala vizuri usiku, ili tu kuwa na Roho Mtakatifu akiudhi moyo wangu juu ya jinsi nilivyomtendea mmoja wa watoto wangu. Mara nyingi niliacha kitanda changu, nikaingia kwenye chumba cha Nick, na kujinyenyekeza kwa njia hii:

“Hei, Nick, jinsi nilivyokushughulikia leo haikuwa sawa. Je! Utanisamehe?”

Je! Unahitaji kuacha sasa na kuomba msamaha kwa mmoja wa watoto wako? ____
Ndio ____ hapana

Ikiwa mtoto wako ana miaka mitano au kumi na tano, una deni la kuomba msamaha ikiwa umejibu kwa tabia isiyo ya kimungu. Kuwa mwaminifu mbele za Mungu. Ikiwa kweli unataka kubadilishwa na kuacha tabia hii isiyomcha Mungu, yenye dhambi, basi lazima uwajibike kwa uaminifu.

CHIMBA ZAIDI

Tambua nini kinatokea wakati hatutulii na ni mazoezi gani yanahitajika kukaa utulivu.

Mtu wa hasira huchochea ugomvi; Bali asiye mwepesi wa hasira hutuliza mashindano. (Mithali 15:18)

Basi ukileta sadaka yako madhabahuni, na huku ukikumbuka ya kuwa ndugu yako ana neno juu yako, iache sadaka yako mbele ya madhabahu, uende zako, upatane kwanza na ndugu yako, kisha urudi uitoe sadaka yako. (Mathayo 5: 23-24)

Ikiwa umeshindwa katika eneo hili, eleza jinsi utakavyotii maagizo ya Mungu.

Wafundishe kutii na kuheshimu mamlaka yako.

Watoto wako lazima wafundishwe kwamba wewe ndiye mwenye mamlaka uliyopewa na Mungu katika maisha yao. Wanahitaji kujua kwamba unawapa sheria, matokeo, na kuwaadhibu inapohitajika, kwa sababu hii ndivyo Mungu amekuamuru ufanye. Ili kufanya hivyo, lazima utembe katika ushirika wa karibu na Mungu kila siku. Ikiwa unatarajia watoto wako wawe watiifu kwa mamlaka yako, lazima uwaonyeshe kwamba unatii mamlaka ya Mungu.

Shiriki nao aya hii kuhusu maagizo ya Mungu.

Enyi watoto, watiini wazazi wenu katika Bwana, maana hii ndiyo haki. (Waefeso 6: 1)

Kuwa thabiti/usiyumbe

Ikiwa unasema utafanya kitu, basi fuata. Ukosefu wa uthabiti unaweza kuzuia mchakato mzima wa nidhamu, ambayo imeundwa kuongoza mtoto Hadi ukomavu. Fuata mpango wako wa nidhamu. Usipofanya hivyo, watoto watafikiria njia za kudhibiti njia yao nje ya kufuata mpango wowote wa nidhamu.

Zuia nyumba yako.

Unaweza kuwa na mtoto mwenye nia kali ambaye anaendelea kuingia kwenye vitu vya kuchezea vya watoto wakubwa au vitu vyako. Unaweza kujenga rafu ya kufuli ikiwa mtoto wako wa miaka mitatu anacheza na vitu vya kuchezea hakupaswa kupata -na hata kuzivunja. Hatufikirii mara mbili juu ya kufunga sumu hiyo, lakini inaweza kuwa muhimu sana kuweka mbali mambo ambayo husababisha ugomvi kati ya ndugu na kuathiri nyumba yenye amani.

MPANGO KAZI 2

Orodhesha chochote unachohitaji kubadilisha au vitu unahitaji kuhamia nyumbani kwako ili kupunguza ugomvi na marekebisho.

Ujuzi wa utambuzi wa mtoto mdogo na uelewa wa maisha, uwezo wao wa kuchakata habari na uzoefu, na uwezo wao wa kutoa hukumu na kuelewa dhana ni mdogo. Bado hawaelewi tofauti kati ya matokeo ya kurekebisha na adhabu. Wao wataelewa mwishowe unapoendelea kuwa thabiti, watulivu, na kufanya kazi nao kwa subira.

Wakati watoto wadogo wanasahihishwa au kupokea matokeo, wanaweza kujibu kwa, "Haunipendi." Labda umesikia hii kutoka kwa mtoto wako. Ikiwa tabia yako imekuwa ni kupiga kelele wakati wa kuwasahihisha, unaweza kuwa na wakati mgumu kuwashawishi kwamba hivi ndivyo upendo unavyoonekana. Lazima ujifunze jinsi ya kutoa matokeo kwa usahihi na ujifunze bila hasira au kuchanganyikiwa.

Mfano wa Kanuni

Unahitaji kuanzisha mipaka maalum wakati watoto wako wanapofikia umri wa miezi kumi na tano hadi kumi na nane. Hapa kuna maoni kadhaa kwa miezi kumi na nane hadi miaka mitano.

Kanuni ya 1: Kuheshimiana kila wakati-wazazi na ndugu. *Matokeo* : muda umeisha 3-5 dakika (kwa kutumia kipima muda).

Kanuni ya 2: Hakuna kupigana kimwili au kubishana kwa maneno. *Matokeo* : Muda wa kupumzika kwa dakika 3-5 .

Kanuni ya 3: Fannya usafi wa vitu vya kuchezea, n.k. *Matokeo* : Muda umekwisha na mdoli huwekwa mbali kwa siku mbili (ikiwa mdoli umebaki nje).

Heshima na Utii

Sheria ya kwanza lazima iwe kwamba watoto wako wanakuheshimu. Wakati wa miaka mitano ya kwanza wakati unawafundisha sheria hii, unafafanua pia dhana yao ya heshima. Ni wazi, mtoto wa miaka mitatu hajui maana ya neno *heshima* inamaanisha nini. Wanapokasirika na kusema, "nakuchukia," hawaelewi kuwa hiyo ilikuwa ni ukosefu wa heshima.

Wakati mambo yanapoibuka na kujibu kwa njia isiyofaa, unahitaji kusema, "Sasa angalia, ninaelewa umekasirika, lakini kile ulichosema tu hakikuwa na heshima. Wakati mwingine utakaposema hivyo, utapata matokeo ya kukosa heshima." Kwa kufanya hivi unanza kazi ya kufafanua na kupandikiza maadili na miiko. Heshima inamaanisha kuwa wanakuheshimu. Waefeso 6: 2 inasema, "'Waheshimu baba yako na mama yako,' ambayo ndiyo amri ya kwanza iliyo na ahadi." Unawasaidia pia kuelewa mapenzi ya Mungu, ambayo humheshimu Mungu pia.

Kutotii amri yako ni aina ya kukosa heshima. Ikiwa utamwuliza mtoto wako afanye kitu na hawatii, unahitaji kuwapa matokeo ya kurekebisha. Usiingie katika mazoea ya kupaza sauti yako au kutumia jina lao la kati kupata usikivu wao. Ikiwa hawatatii, fuata tu na uwape matokeo ya kurekebisha yaliyopangwa tayari. Kama sehemu ya ufuatiliaji wako, wanahitaji kukumbushwa kwamba kutii wazazi pia kunampendeza Mungu.

Ninyi watoto, watiini wazazi wenu katika mambo yote; maana jambo hili lapendeza katika Bwana.(Wakolosai 3:20)

Matokeo ya kawaida ya kusahihisha yatakuwa nje ya wakati. Wazazi wengi hutumia chumba cha kulala cha mtoto au kiti fulani. Nunua saa ya bei rahisi, na uweke kulingana na umri wa mtoto. (Mtoto wa miaka mitatu anakaa kwa dakika tatu.) Unaweza kutumia playpen kwa watoto wadogo ili wasiweze kutambaa nje. Wataelewa dhana hiyo unaposema hapana baada ya kuendelea na tabia, wachukue, waweke kwenye playpen, na uweke kipima muda.

Kwa watoto wawili hadi watano, chagua kiti kwa urahisi kulingana na maoni yako. Usiwashike kwenye kona kutazama ukuta mtupu. Huo ni udhalilishaji na hauwafundishi wala kuwafunza. Kanuni ya kutoa matokeo ya kurekebisha sio kwa wazazi kuchagua njia ambazo watoto huchukia lakini njia ambazo zinawafanya wawe tayari kujitolea kwa mamlaka na kupata mafunzo.

Ni lini mara ya mwisho Mungu kukufanya usimame kwenye kona na pua yako ukutani kwa sababu ya kutotii kwako? Mungu hafanyi hivyo kwetu, na sisi hatupaswi kuwafanya watoto wetu. Kumbuka kuwa upumbavu ni kawaida, sio mbaya. Watoto wanahitaji kufundishwa tu.

Ukiwa na mtoto mwenye nia kali, unahitaji kufafanua nini "kukaa kwenye kiti" inamaanisha. Ikiwa hautaifafanua, hivi karibuni watasimama kwenye kiti, wakikipiga juu ya sakafu, au wakilala juu chini. Wanajaribu kudhibiti. Kwa hivyo lazima uifafanue kwao, "Kitako kwenye kiti, mwenyekiti mahali hapo hapo." Watoto wako wanaotii zaidi watakaa tu hapo.

Ikiwa watatoka kwenye kiti kabla ya muda kukamilika, wanachagua msukumo / adhabu. Ikiwa unatumia kuchapa kama adhabu yako, wapigie tu, warudishe kwenye kiti, na anza kipima muda tena.

"Kanuni za Uchapaji" zitafafanuliwa katika somo linalofuata.

Wakati wa kulala (kitandani mwao)

Hakuna maagizo ya kibiblia ya wakati mtoto anapaswa kuacha kulala kwenye kitanda chako. Watu wengine hutumia Maandiko kuonyesha kwamba hii itasababisha uharibifu wa kimhemko. Lakini hakuna kitu kibaya kwa kuwaruhusu watoto wako kulala katika kitanda chako. Walakini, inaweza kuwa ngumu wakati unataka kuvunja tabia hii. Ikiwa unachagua kufanya hivyo, kanuni nzuri ni kwamba watoto wanapaswa kufundishwa kulala kwenye vitanda vyao na umri wa miaka mitatu.

Tulichagua kutoruhusu wavulana wetu kulala kitandani kwetu isipokuwa kwa nyakati ambazo walikuwa na hofu au wagonjwa. Lakini ilikuwa tofauti na binti yetu. Alikuwa binti mfalme wetu mdogo. Wote mimi na mke wangu tunaiacha itokee mara nyingi. Baada ya kulala, tulimbeba kwenda kitandani. Mke wangu mwishowe alisema, "Mpendwa, nadhani ni wakati wake kujifunza kulala kitandani kwake mwenyewe."

Wanandoa walikuja kwangu kupata ushauri ambao walikuwa na mtoto wa miaka kumi na tatu bado amelala kitandani mwao. Mume hakuwa na furaha sana juu ya hii. Akiwa mtoto, mke alikuwa akinyanyaswa kimwili na baba yake wa kambo wakati alikuwa kitandani. Kuumia, hofu, na kutosamehe kulimpelekea kumruhusu mtoto wao kulala nao tangu kuzaliwa. Hiyo ni mbaya na haina afya kwa ndoa na mtoto. Ilikuwa ngumu kuvunja tabia

mbaya ya mtoto na hofu ya kimhemko ya mama yake, lakini walipata ushindi kupitia msamaha na mpango mzuri.

Ikiwa baba yuko nyumbani wakati wa kulala, ni vizuri kwa Mama kumruhusu aongoze katika kuwalaza watoto. Wake mara nyingi huishia kulala chini na kulala na watoto, wakimuacha mume aende kulala peke yake. Wanaume, unahitaji kujiongeza na kushiriki katika eneo hili, ikiwa inahitajika.

Inasaidia kufunga mabadiliko hadi siku ya kuzaliwa. Baba angeweza kusema, "Sawa, nyinyi ni watatu! Unajua inamaanisha nini? Ni wakati wako kuanza kulala kitandani kwako mwenyewe. " Mtoto atajibu kwamba hataki, lakini lazima uwe thabiti. Mweleze mtoto wako, "Ninaelewa hilo, mpenzi, lakini ni wakati wako wa kulala. Hapa kuna maji yako. Hapa kuna mwanga wa usiku. Nitasali na wewe na kuacha mlango wazi. Mwambie mama usiku mzuri. " Mtoto anaposema, "Nataka Mama" akiwa amelala kitandani, lazima Baba abaki thabiti na kumkumbusha mtoto kuwa tayari walisema mama usiku mzuri.

Kwa siku tano zijazo, unaweza kutaka kulala nao au kupiga magoti karibu na vitanda vyao kwa dakika chache kusaaidia mabadiliko, lakini unahitaji kujitahidi kuwafundisha kuifanya peke yao. Anzisha matokeo kabla ya kutoka kwenye chumba: "Ukitoka kitandani kwako, nitakurudisha ndani." Ingawa hii ni ubaguzi nadra kwa sheria tutakazoanzisha juu ya kuchapwa katika sura inayofuata, itakuwa muhimu kumfunza mtoto katika kesi hii. Ikitokea, faraja mtoto kwa muda mfupi kisha utoke nje ya chumba.

Unapotoka, mara nyingi wataanza kulia. Weka kipima muda kwa dakika tano. Kipima muda ni kwa ajili Yako kwa sababu ya dakika tano ya mtoto kilio ni muda mrefu. Baada ya dakika tano, rudi nyuma na uwafariji (kwa muda mfupi tu), ukisema, "Niko hapa. Hatujawaacha."

"Mama yuko wapi? Je, aliondoka? "

"Hapana, yuko hapa, lakini ni wakati wa kulala sasa."

"Nataka kumuona."

"Hapana."

"Namtaka Mama."

"Hapana, Baba yuko hapa. Na unahitaji kulala. "

Eleza kwamba unajua hii ni ngumu, lakini ni sehemu ya kukua. Baada ya kutoka kwenye chumba mara ya pili, weka kipima muda kwa dakika kumi, na usirudi nyuma hadi wakati huo utakapomalizika isipokuwa watoke kitandani. Ikiwa watafanya hivyo, fuata swat moja, uwaweke kitandani, na utoke nje tena. Kaa sawa na hii. Kila wakati unapoifanya, ongeza dakika nyingine tano kwa kipima muda. Kawaida, mpito hukamilika kwa siku tatu hadi nne.

Wakati wa kulala ulikuwa mgumu kwa mtoto wangu Nicholas. Hakutaka kulala kwa sababu atakuwa anakosa kitu. Angejikusanya mwenyewe kwenye kona ya kitanda chake ili asiweze kupata raha. Alijua ikiwa atalala gorofa, atalala. Kulikuwa na usiku wakati alikuwa akilia kwa masaa mawili kabla ya kulala.

Ilikuwa ngumu kwetu sote. Mara kadhaa wakati nilitoka nje ya mji, mke wangu alinyonya kumruhusu alale kitandani mwetu. Tulikuwa na angalau usiku zaidi ya mbili za mapambano mara tu niliporudi nyumbani.

Na mtoto wetu mwingine, Justin, tulisema, "Haya, Justin, huu ndio wakati wa kulala."

Alisema, "Sawa," na ndivyo ilivyokuwa.

Natoka kwa familia kubwa, na tuna watoto wengi wakikimbia wakati tuko pamoja. Wazazi wangu wana jumla ya wajukuu arobaini na moja. Wakati watoto wangu walikuwa wadogo, sisi sote tungeenda kupiga kambi pamoja. Jua lingetokea saa sita, na kulikuwa na Nick wa miaka mitano aliyeamka. Kila mtu mwingine alikuwa amelala, lakini angekuwa akidai, "Nivae." Alikuwa akitembea kuzunguka, akigonga milango ya kila mtu ya kambi. Saa kumi usiku, bado angekuwa huko nje kwa moto wakati watoto wengine wote walikuwa wamelala, akisema, "Je! Ni nini kitafuata?" Na ulidhani ulikuwa na mtoto mwenye mapenzi ya nguvu tu.

Chagua ujumbe wako

Mama sio wajakazi. Kila mtu lazima achukue fujo zao. Unaweza kuanza hii katika umri mdogo na vitu vyao vya kuchezea. Kwa wazi, watoto wengi wa miaka mitatu hawatachukua vinyago kwa uhuru. Fanya nao mara ya kwanza kuwasaidia kujifunza. Ikiwa hawatakusaidia, matokeo yake ni kwamba unachukua kitu cha kuchezea (hakikisha wanakuona), kikiweka kwenye begi la kahawia, na uiweke kabati. Sema, "Matokeo ya kurekebisha kwa kutomsaidia Mama ni kwamba toy yako inakaa hapo kwa siku moja." Matokeo haya yanahusiana moja kwa moja na ukiukaji.

Hapana Inamanisha Hapana

Watoto wako lazima wakuheshimu. Wape matokeo ya kuuliza tena na tena baada ya kusema tayari hapana. Kanuni nyingine ya kawaida kwa watoto wadogo ni "hakuna kunung'unika." Kunung'unika ni aina tu ya udanganyifu. Wape muda wa kupumzika wakati wanajiingiza katika kunung'unika kupata njia yao.

Sheria zingine haziwezi kuuma (ikiwa inahitajika) au kupiga, ambayo inaweza kushughulikiwa na kumaliza muda.

Isipokuwa kwa Kanuni za Kuishiwa Muda na Kupigwa

Katika visa vingine, kama wakati wa kulala, kanisa, au wakati wowote unapobanwa kwa muda, huwezi kutoa wakati. Ikiwa hawatakaa kitandani, watoka bafu, au watavaa, unaweza kuwaonya juu ya kuchapwa. Sema, "Sikiza, nataka utoke kwenye bafu sasa. Ikiwa hautatoka kwenye bafu sasa, utapigwa." Hiyo ni ubaguzi, sio sheria.

Wakati huu ambao huna chaguzi zingine za matokeo ya kurekebisha, lazima ueleze wazi sheria na adhabu / mshawishi. Ikiwa hawajibu vizuri, fuata. Kwenda moja kwa moja kwa kuchapa hutumiwa tu katika hali za kizuizi cha wakati.

Kazi ya Kujichunguza

Orodhesha sheria zako za sasa na matokeo yako ya kurekebisha (kwa miaka yote). Ikiwa unahitaji nafasi zaidi, tumia karatasi tofauti. Ikiwa kuna sheria yoyote au matokeo ya kurekebisha ambayo hamkubaliani *kabisa* kama wenzi wa ndoa, weka kinyota kando yao kwa majadiliano.

Kanuni _____ **ya** _____ **1:**

_____
_____ *Matokeo*
_____
_____

Kanuni _____ **ya** _____ **2:**

_____
_____ *Matokeo*
_____
_____

Kanuni ya 3:

_____ *Matokeo*

_____ **Kanuni ya 4:**

_____ *Matokeo*

Kanuni ya 5: _____

Matokeo _____

Ni nini imekuwa adhabu wakati mtoto wako anakataa kukubali matokeo ya marekebisha?

_____
_____
_____
_____
_____

MPANGO KAZI 3

Unda sheria zako mwenyewe na athari za kurekebisha kwa kikundi hiki cha umri, miezi kumi na nane hadi miaka mitano (kama wanandoa). Tumia karatasi ya kazi katika

Kiambatisho N: Kanuni na Matokeo. Walakini, usitekeleze sheria hizi mpaka utakapomaliza somo la 11, "Kuanzia Upya."

Somo la 8

Kanuni za Kuadhibu Kwa Kuchapa Viboko

Biblia inaamuru wazazi kuwaadhibu watoto wao "kungali kuna tumaini." Kanuni katika somo hili zitakusaidia kuelewa sehemu hii ngumu ya nidhamu nyumbani kwako.

Mrudi mwanao, kwa maana liko tumaini; Wala usiikaze nafsi yako kwa kuangamia kwake. (Mithali 19:18)

Methali hii pia ni onyo dhidi ya upuuziaji wa Malezi ya watoto wa wazazi. Mtoto mwenye hatia ya makosa anapaswa (kuadhibiwa) na matokeo ya kurekebisha, na adhabu inapohitajika, katika miaka ya mapema wakati bado kuna tumaini. Kupuuza nidhamu inayohitajika inaweza hata kuchangia adhabu ya kifo chini ya sheria baadaye maishani.

Kanuni ya 1: Panga Kwa kulenga Mbali

Chagua mapema nini kitasahihishwa viboko. (Tazama Mithali 6: 16-19 kwa kile "Bwana huchukia.") Wazazi wengi huenda moja kwa moja kwenye adhabu ya viboko badala ya matokeo ya kurekebisha. Lakini hiyo haifanyi kazi. Nenda kwa matokeo ya kurekebisha yaliyotanguliwa kwanza, na ikiwa watakataa matokeo (wataasi), basi nenda kwenye adhabu. Anzisha ni kwa namna gani, lini, na kwa aina gani ya adhabu hii itatolewa ili kuepuka kutawaliwa na hisia.

Kanuni ya 2: Fanya kwa Upendo

Adhibu tu kwa upendo. Kamwe usipige kwa hasira au wakati hauwezi kudhibiti hisia zako mwenyewe. Ili adhabu iwe nzuri, lazima ifanyike katika muktadha wa uhusiano wa upendo. Hiyo inamaanisha kuwa na udhibiti wa hisia zako mwenyewe, bila hasira au kupiga kelele.

Mambo yenu yote na yatendeke katika upendo. (1 Wakorintho 16:14)

Kanuni ya 3: Ifanye Mara tu baada ya kosa

Mchape mtoto wako haraka iwezekanavyo baada ya kitendo cha kukaidi. Hii ni fursa ya kumhamasisha mtoto wako akubali mafunzo mara nyingine wakati ujao. Ikiwa haiwezekani katika hali fulani (hadharani au mbele ya rafiki yake aliyemtembelea),

unaweza kuhitaji kukaa na mtoto karibu nawe mpaka uweze kumchapa. Ikiwa atabaki mkaidi, unaweza kuhitaji kumpeleka nyumbani kuishughulikia. Mapema ni bora.

Kanuni ya 4: Tafuta faragha

Mchape mtoto wako faraghani, mbali na kaka na dada, watu wengine wazima, na mahali pa umma.

Fikiria juu ya kutozwa faini na polisi kwa mwendo kasi wakati unafika tu kanisani. Uko kando ya barabara, na kila mtu unayemjua anapita ili aende kanisani. Labda ungetaka kuficha uso wako, ukifikiri, *Haya, afisa. Tafadhali fanya haraka . Mtu anaweza kuniona*. Ni aibu kwetu sisi watu wazima. Je! Unafikiri inawaabisha kidogo watoto wetu?

Unapokuwa nyumbani, unatembelea marafiki, au katika mazingira ya umma, tafuta mahali pengine kwa faragha kwa aina hii ya nidhamu. Watu wengi katika jamii yetu wanaamini kuchapwa ni kinyume cha sheria. Au unaweza kuishi katika nchi ambayo kuchapwa ni kinyume cha sheria. Ikiwa ndivyo, unahitaji kuamua ni jinsi gani utawachochea watoto wako watoe maoni. Angalia mwisho wa somo kwa adhabu mbadala.

Wakati kuwapiga watoto wako kwa usahihi bado ni halali katika nchi nyingi, kuifanya hadharani kunaweza kuleta huduma za kijamii nyumbani kwako kwa mahojiano. Wanaweza hata kujaribu kuwaondoa watoto wako nyumbani kwako. Nimefanya kazi na kesi kama hizi wakati waliondoa mmoja wa watoto kwa sababu hii. Katika visa vingine, iliendelea kwa miezi kadhaa kortini. Ikiwa kuchapwa kulikuwa kumefanywa kwa usahihi, jaji angempa ushauri nasaha na kumrudisha mtoto nyumbani. Lazima uwe na busara wakati wa kutumia aina hii ya adhabu.

Kanuni ya 5: Onyesha Heshima

Kamwe usimpige mtoto kwa njia inayoonyesha kutokuheshimu. Hii ni pamoja na kuwapiga kwa maneno wakati wa kufadhaika kwa mhemko juu ya tabia zao. Wazazi wengine huwafanya watoto wao kuvuta suruali yao chini ili amchape, ambayo ni ukosefu wa heshima kwa mtoto na haifai kufanywa.

Mahali sahihi ya kupiga ni kwenye matako, eneo lenye mafuta. Ikiwa unakaa ndani ya eneo hilo, uko kwenye uwanja salama na mamlaka nyingi za kisheria. Unapohama kutoka eneo hilo, unavuka mistari kadhaa.

Kanuni ya 6: Tumia Kiasi Sahihi

Tumia maumivu kiasi. Kamwe usipige zaidi ya lazima. Kuamua kabla ya muda watapata viboko vingapi. Usifadhaike au kushangaa wakisema, "Hiyo haikumiza." Lengo sio kuwafanya kulia lakini ni kuanzisha njia ya kuwahamasisha wanapoasi na kukataa matokeo ya marekebisho.

Ikiwa mtoto wako anajibu "Hiyo haikumiza," jibu kwa utulivu kwa kuuliza ikiwa wanataka kipigo kingine na uwaambie wana sekunde tano za kujibu. Ikiwa wanasema hapana, uchapaji ulifanya kazi. Ikiwa watasema ndiyo, fanya uso usio na heshima, au ujibu vibaya, bado wanafanya upumbavu na wanahitaji kupigwa tena. Kawaida hawasemi chochote mara ya kwanza kuuliza swali hili. Kufuatia kupigwa tena mara nyingine hukomesha shida. Wakati mwingine mtoto huyo mwenye nia kali atafikiria mara mbili kabla ya kusema hivyo.

Kanuni ya 7: Kuwa na msimamo

Usawa ni muhimu wakati wa kupiga. Ikiwa unasema kuwa utapiga, basi hakikisha unafuata. La muhimu pia ni wao kuelewa kwa *nini* wanapokea adhabu kila wakati wanahitaji kuchapwa.

Kanuni ya 8: Toa Ufafanuzi

Kabla ya kuchapwa, ongea na mtoto wako kwa sauti thabiti lakini yenye upendo kuelezea ni kwanini adhabu inafanyika. “Ninakupiga kwa sababu unakataa kukaa kwenye kiti. Ikiwa ungekaa kwenye kiti na kukubali matokeo ya marekebisho, basi usinge lazimika kupokea adhabu ya kuchapwa.”

Baada ya kuchapwa, eleza kwa upendo tena kwa nini walichapwa. Hakikisha unasubiri hadi mtoto atulie ikiwa ni lazima. Tazama kanuni ya 10.

Kanuni ya 9: Sababu Sahihi

Kamwe usimpige mtoto kwa utoto au ujinga. Mchape kwa kukataa kwa kukusudia, wakati mtoto hataki kukubali matokeo ya marekebisho.

Nilipokuwa na umri wa miaka nane, nilipenda maziwa ya chokoleti. Siku moja baada ya wazazi wangu kuweka tu zulia jipya, nilikuwa nikitengeneza maziwa ya chokoleti na nikamwaga unga wa chokoleti kote kwenye zulia jipya kabisa . Kuwa mtoto, sikujua ningepaswa kupasafisha. Nilitumia kinyavu kilicholowa badala yake. Haijalishi ni kiasi gani nilisugua na kufuta, doa liliendelea kuwa kubwa na nyeusi. *Huo* ni mfano wa utoto- ajali.

Unapogundua mtoto wako wa miaka kumi aliingia kwenye zana zako, ukawaacha nje wakati wa mvua, na wakakua, zingatia unachothamini zaidi - mtoto wako au zana. Hapo ndipo unapomwambia, “Chaguo mbaya. Hapa kuna matokeo yako ya kurekebisha.” Mungu anajua jinsi ya kufunua mioyo yetu na kujaribu kile tunachothamini sana. Na ukimwaribia kitu chake, mwombe mtoto wako akusamehe.

Kanuni ya 10: Thibitisha Upendo Wako

Thibitisha upendo wako baada ya kuadhibu. Kukumbatia ni nzuri, lakini tu ikiwa wanataka kukumbatiwa. Kuwa muwazi na tayari kuonyesha upendo kwa njia inayomfaa mtoto wako, na kumbuka kuwa kila mtoto ni tofauti.

Jambo la mwisho Nick alitaka baada ya kuadhibiwa, au hata kupewa matokeo ya kurekebisha, ilikuwa kukumbatiwa. Angengoja kama dakika thelathini kisha anirukie mgongoni na anataka kushindana. Lakini Justin na Katie mara moja walitaka kukumbatiana, kuhakikishiwa upendo wetu mara moja.

Kila mtoto ni tofauti. Ikiwa mtu hataki mapenzi, basi usiwashinikize. Jifunze kila mtoto ili ajifunze kinachowafanya wajisikie kupendwa na nini kinaimarisha uhusiano mzazi na mtoto .

Kushughulikia Maswala

Udanganyifu

Usiruhusu mtoto wako afanye ujanja. Watoto watajaribu kugeuza mijeledi inayostahili kwa kukushutumu kwa kutowapenda au kwa kuomba msamaha sana. Lakini ikiwa hawakujibu vizuri kwa matokeo ya marekebisho, lazima ufuata mara moja na adhabu hiyo. Usiwaruhusu kuunda mapambano ya nguvu ya muda.

Kulia kupita kiasi

Kulia kupita kiasi, kupiga kelele, au kupiga kelele wakati au baada ya kuchapwa lazima kushughulikiwa. Unafanya nini wakati watoto wako anapiga kelele kama unawaua? Vunja mzunguko huo kwa kuelezea kuwa tabia hii itawasababisha kuwekwa kwenye chumba chao kwa muda baada ya kuchapwa. Tumia kipima muda ikiwa inahitajika. Wajulishe kipima muda kitaanza watakapoacha kupiga kelele. Pia taja kuwa kutoka nje ya chumba kabla ya muda kuisha kutasababisha kuchapwa tena. Mara tu watakapogundua kuwa utaka utulivu na thabiti, wataanza kuvunja tabia hii ya kitoto.

Fimbo dhidi ya Mkono

Saikolojia ya kidunia imefundisha kwa miaka mingi kutotumia mkono wako ili kujitenga na kuchapwa. Lakini unafikiria wakati unampiga mtoto wako na kitu ambacho hawajui ni nani anayekitumia?

Mimi ni mwamini thabiti wa kutumia mkono wako. Wakati Mungu anazungumza juu ya "fimbo ya marekebisho (Mithali 22:15)," Anazungumza juu ya kifaa cha kupima na mamlaka. Mkono wako unatoa udhibiti kamili wa jinsi unavyopiga sana. Unaweza pia kudhibiti kwa ufanisi zaidi eneo la kupiga. Mkono ule ule unaosugua uso wao, unaowashika, unawafuta machozi, unawalisha, na unaonyesha upendo ni mkono ule ule unaowarekebisha wanapohitaji.

Ikiwa unapanga kutumia kitu, pata fimbo isiyo na vifundo. Ikiwa unatumia kijiko na kumpiga nacho sana, unaweza kuacha michubuko na kufungua mlango kwa madai ya unyanyasaji.

Nimewashauri watoto wengi na kusikia jinsi walivyohisi wakati mzazi alitumia kitu kwa kuchapa. Sio kuchapwa sana kuliwasumbua bali kitu ambacho wazazi wao walitumia. Uzoefu wangu ni kwamba mkono wako ni zana bora ya kupiga. Mungu aliweka mfano kwetu (1 Samweli 5: 6, 9, 11; 7:13).

Bali msipoisikia sauti ya Bwana, mkiasi amri ya Bwana, ndipo mkono wa Bwana utakuwa juu yenu, kama ulivyokuwa juu ya baba zenu. (1 Samweli 12:15)

Tena katika Yuda mkono wa Mungu ulikuwa ukiwapa moyo mmoja, waitimize amri ya mfalme na wakuu kwa neno la Bwana. (2 Mambo ya Nyakati 30:12)

Nihurumieni, nihurumieni, enyi rafiki zangu, Kwa maana mkono wa Mungu umenigusa. (Ayubu 19:21)

Mkono ule ule ambao unatubariki pia hututia motisha wakati tunauhitaji. Mungu yupo kila wakati na upendo wake nyororo kutuadabisha inapohitajika. Yeye hushughulikia mafunzo yote Mwenyewe, lakini sivyo ilivyo ndani ya nyumba zetu. Baba, unapaswa kuwa wa msingi

anayehusika na kuanzisha mafunzo na kutoa matokeo ya kurekebisha na adhabu nyumbani. Lakini kumbuka kuwa baba na mama wote ni timu na wanapaswa kufanya kazi pamoja.

Wakati Baba hayuko Nyumbani

Ni nini hufanyika wakati wa siku ya kawaida wakati Baba hayuko nyumbani na watoto wanahitaji nidhamu?

"Nisaidie kuchukua vitu hivi vya kuchezea."

"Hapana, sitaki."

"Hii ni moja ya sheria ambazo Baba ameweka. Ukikosa kusaidia, mdoli huchukuliwa na kuwekwa kando kwa siku mbili.

Akina mama walioolewa, shikamana na Baba. Tunafuata sheria za baba. Kutegemea mamlaka yake ya kinga. Urafiki wako mkubwa kama mke ni kupenda usalama, kwa hivyo acha mumeo akulinde katika hili. Usibishane na watoto wako juu ya kwanini sheria ipo au kwanini matokeo ya marekebisho yametolewa. Sema tu, "Hivi ndivyo Baba na Mimi tuliamua kufanya, na haya ni matakwa yake."

Adhabu Mbadala

Kwa watoto umri wa miezi kumi na nane hadi miaka mitano, weka mtoto kwenye chumba cha kuchezea au chumba cha kulala kwa muda au mpaka watakapokuwa tayari kukubali kumaliza muda (matokeo ya marekebisho).

Shika mtoto kimwili kwenye paja lako (kwa uangalifu lakini kwa uthabiti) mpaka awe tayari kukubali matokeo ya marekebisho. Anza kumaliza wakati mtoto atakapokaa peke yake bila vikwazo vyovyote vya mwili.

Somo la 9

Chanya dhidi ya Sahihi

Jamii yetu imekubali dhana ya "kuimarisha vyema" ya uzazi. Kwa masikitiko, nyingi ni mbaya na zimepotoshwa. Kutumia chati na thawabu inaonekana kufanya kazi vizuri kwa watoto wanaotii -lakini ina athari mbaya. Umeona ni vijana wangapi na vijana wazima leo wana mawazo ya haki? Wanafikiri mtu wanam dai. Ikiwa thawabu yao haionekani kuwa ya kutosha, wataacha au kumlaumu mtu mwingine kwa kutopata kile wanachofikiria wanastahili. Aina hii ya Malezi haifanyi kazi kwa umri wowote, haswa kwa watoto wenye utukutu .

Upendo ni motisha wenye nguvu zaidi, na njia bora zaidi ya kujijengea thamani ya mtoto, sio zawadi na ujanja. Kwa sababu wao ni zawadi kutoka kwa Mungu, tunapaswa kuwasifu watoto wetu na kutekeleza upendo wetu kwao kila siku. Tabia nzuri inatarajiwa, sio thawabu. Wakati mitume walikuwa wakimwomba Yesu aongeze imani na wajibu wao (Luka 17: 5-10), aliwapa mtazamo wa unyenyekevu wa aina ya mtazamo ambao walihitaji baada ya wao kufanya kile Mungu alichowauliza.

Vivyo hivyo nanyi, mtakapokwisha kuyafanya yote mliyoagizwa, semeni, Sisi tu watumwa wasio na faida; tumefanya tu yaliyotupasa kufanya." (Luka 17:10)

Tunafanya huduma ya unyenyekevu kwa Mungu kwa kuwapenda watoto wetu, na vivyo hivyo watoto wetu wanatutii kwa sababu ndivyo anavyowataka wao (Waefeso 6: 1).

Soma Kiambatisho O: Kuimarisha vyema kwa mwongozo wa ziada.

Mtazamo Sawa

Kumbuka wakati watoto wako walikuwa wanaanza kutembea? Uliwasaidia na kuwatia moyo walipochukua hatua zao za kwanza. Haukusema, "Unanitia aibu! Simama! Nilikuwa nikikimbia wakati nilikuwa na umri wako. " Walipoanguka, uliwachukua tena na kuendelea kuwasaidia. Mungu anasema lazima tudumishe mtazamo kama huo kuelekea kufundisha watoto wetu.

Wakati mwingine, inaweza kuwa na faida kutoa tuzo ili kuhimiza tabia fulani. Kwa mfano, mtoto wangu Nicholas alipambana kuhusu Hali ya usomaji. Angeweza kusoma fungu mara kadhaa na bado asielewe Hii iliathiri maendeleo yake ya kitaaluma na hisia ya kujithamini. Wanafamilia kadhaa wa familia yetu pia wamepambana na hali hii, pamoja na mimi.

Nick alitumia masaa kwa maneno yake ya tahajia na kupata C kwenye mtihani wake, wakati Justin angeyaangalia kwa dakika kumi na tano na kupata A. Ilionekana kuwa sio haki kwa Nick, kwa hivyo ningesema, "Nicholas, najua hii ni ngumu kwako, lakini ikiwa unafanya kazi kwa bidii katika jambo hili, tutakufanyia hili. " Kwa mfano, unaweza kupata lamba lamba au kwenda sehemu maalum pamoja. Wakati nilifanya hivyo, ningemchukua Justin kando, na kusema, "Angalia, Justin, nitamfanyia Nick hii kwa sababu unajua jinsi anavyopambana kimasomo." Halafu ningehakikisha nimemfanyia Justin kitu. Kwa hali maalum, uimarishaji mzuri ni sawa.

Maswali ya Kujichunguza

Ikiwa unatumia chati, grafu, au mfumo mwingine kurekodi tabia nzuri au mbaya za mtoto wako (ikiambatana na tuzo au mapungufu), eleza jinsi unaamini mfumo huu unafanya kazi au haufanyi kazi kwa mtoto wako anayetii au mtukutu .

Ikiwa mtoto wako anayetii anafanya kama au anatoa maoni kuwa yeye ni bora kuliko ndugu yake mwenye utukutu, eleza hapa.

Zawadi au sifa *zinaweza* kuwahamasisha watoto kufanya kazi kwa bidii au kujaribu bidii katika mambo fulani, lakini haitawajengea kujithamini .

Ni mara ngapi unawapongeza na kuwasifu watoto wako — kwa sababu wao ni zawadi kutoka kwa Mungu na imetengenezwa kwa njia ya ajabu?

Je! Sifa zako nyingi zimefungwa na utendaji wao? Eleza.

Je! Tabia njema inatarajiwa nyumbani kwako kwa sababu ni sawa, au ni thawabu ya kupata kitu kama malipo? Eleza.

Je! Upendo wako kwao, au jinsi unavyoonesha, unabadilika kwa sababu ya kufeli kwao?
___ Ndio ___ hapana

Je! Unayo mtoto anayekubali ambaye asili yake ni kukufurahisha? ___ Ndio ___ hapana

Je! Unayo mtoto mwenye nia kali anayemchukia ndugu yao anayetii na anajitahidi kujithamini? ___ Ndio ___ hapana

Watoto wenye mapenzi madhubuti wanaweza kukatishwa tamaa wakati ndugu yao anayetii anapokea zawadi zaidi au uthibitisho kutoka kwa kile wanachofikiria kinakuja kawaida kwa ndugu anayetii.

Mfumo wa kudumu wa thawabu kwa tabia njema kwa watoto wanaotii unaweza kuweka hatua kwa mawazo ya haki. Inafundisha watoto kutumikia, kufanya, au kutoa dhabihu tu wakati ina faida ya kibinafsi kwao ambayo wanaamini kuwa inafaa.

Elezea jinsi hii inaweza kuathiri vibaya mtoto wako akiwa mtu mzima.

Je! Mtazamo wako juu ya kushindwa kwa watoto wako ni sawa na wakati walianza kutembea? Kwa ufahari na msisimko, uliwatazama walipoanza kusimama wenyewe na kuchukua hatua zao za kwanza. Walipoanguka, kwa upendo uliwachukua na kuwahimiza kujaribu tena, wakiwa na hakika kwamba baada ya muda wanguka, wakomae, na kujifunza kutembea peke yao.

Ikiwa sivyo, eleza mtazamo wako juu ya kushindwa kwa mtoto wako.

Sanduku la Matokeo/adhabu ya Marekebisho

Wakati mtoto wako ana umri wa karibu miaka sita, unaweza kuhamia kwenye "sanduku la matokeo" badala ya muda wa kupumzika. Njia hii inaweza kutumika katika ujana. Kwenye kikontena, sanduku la viatu, au chombo chochote kilichofunguliwa kwa urahisi, weka vipande vilivyokunjwa vya karatasi vinavyoorodhesha kazi zinazofaa umri . Ikiwa una mtoto wa miaka sita na minane , wangeweza kutumia sanduku lile lile. Watoto wakubwa wanaweza kuwa na sanduku tofauti ikiwa inahitajika. Kazi zinazopendekezwa ni kutolea chumba vumbi, kusafisha chumba, kufagia patio ya nyuma, kuokota vitu vya kuchezea kwenye chumba cha kucheza, au chochote kinachofanya kazi nyumbani kwako.

Acha watoto wako wasaidie kuunda sanduku na andika kazi za nyumbani. Inafurahisha kuwaona wakichagua matokeo ya kurekebisha na kuyaandika kwenye karatasi. Hawafikiri juu yao wenyewe kupata matokeo. Wanafikiria juu ya ndugu kupata, ambayo inawafanya kuwa wabunifu.

Wakati ni wakati wa matokeo ya marekebisho, kwa bahati nasibu huchora kipande cha karatasi na kufanya chochote kinachosema. Ikiwa kazi imekamili hivi majuzi, waombe tu wape nyingine.

Ikiwa wanasema, "Sitafanya matokeo," wahamasishe (wape) kwa uasi. Ikiwa bado hawatakubali matokeo ya marekebisho baada ya kuchapwa, wanaingia kwenye chumba chao mpaka watakapokuwa

tayari kufanya nidhamu. Usiwaache watoke kwenye matokeo hayo. Kumbuka, adhabu sio mkufunzi. Haifundishi au kujenga tabia — matokeo ya marekebisho yanafanya. Fuata adhabu, lakini lazima wamalize matokeo pia.

Wakati Nick alikuwa na umri wa miaka kumi na moja, alivuta kutoka kwenye sanduku la matokeo ya marekebisho, ambayo alifanya mara nyingi. Matokeo yake yalikuwa "Safisha vyoo vyote." Nyumba ambayo tulikuwa nayo wakati huo ilikuwa na bafu nne. Mke wangu na mimi tuliangaliana na kusema, "Safi vyoo? Hatukumbuki kuweka hiyo ndani. " Mke wangu alichukua glavu zake za mpira na brashi ya choo, akaingia naye bafuni, akamwonyesha jinsi ya kufanya ya kwanza, na alikuwa mbali.

Wakati alikuwa ameenda, niliangalia kwenye sanduku. Aliporudi jikoni, nikasema, "Tazama, kuna karatasi mara mbili zaidi." Kwa hivyo tukawatupa nje na kuanza kusoma. Mwishowe, tukakutana na moja iliyosomeka "Fanya kazi zote za Justin." Siku mbili mapema, Nick alikuwa akimsumbua Justin, na Justin alitaka kumrudia, kwa hivyo aliinua sanduku la matokeo. Justin angepata matokeo, kwa wastani, kila siku ya nne. Nick wakati mwingine alipata tano kwa siku. Alifikiri ilikuwa njia bora ya kurudi kwa Nick.

Sisi sote tulifikiri kile Justin alifanya kilikuwa cha kuchekesha. Kwa kweli, tuliacha angalau nusu ya zile alizoongeza. Alikuwa mbunifu sana. Lakini kuwa mwangalifu mahali unapoweka sanduku-kwa sababu mambo yanaweza kutokea. Inaweza kutoweka kwa kushangaza, na bidii yote ambayo iliunda kuunda.

Matokeo ya Marekebisho yanayohusiana

Mtoto anapokomaa, akiwa na umri wa miaka minane, anzisha matokeo yanayohusiana inapofaa. Kwa mfano, unaishi kwenye barabara iliyokufa/haitumiki , ambayo ni sehemu salama ya kuendesha baiskeli. Kwa kuwa ni hatari zaidi ya hapo, sheria yako ni kupanda

baiskeli hadi tu kwa kiwango fulani. Ikiwa watawuka mstari huo bila kupata ruhusa, wanapoteza fursa ya baiskeli hiyo kwa kipindi cha siku mbili.

Unaweza kuwa mbunifu, lakini hakikisha inahusiana na baiskeli. Usiondoe michezo yao ya video, ambayo haihusiani na kuendesha baiskeli zao barabarani.

Kanuni za Msingi

Watoto wa kila kizazi wanahitaji sheria na matokeo yaliyofafanuliwa wazi. Pitia *Kiambatisho N: Kanuni na Matokeo* ya mifano inayofaa umri na sampuli ya kuunda orodha yako mwenyewe.

Marufuku Kupigana wala Kubishana

Wakati watoto wako wako kwenye mzozo wa pande zote ambao unaingia kwenye jaribio lako la kuwaadhibu, mara nyingi unapigwa na habari juu ya nani aliyeianzisha, nani alifanya nini kwanza, na kadhalika. Ikiwa una sheria iliyoandikwa ya hakuna kupigana au kubishana, unaweza kuingia chumbani na kusema, "Sawa, yule anayefuata kuzungumza na mwingine katika dakika kumi na tano zijazo atapata matokeo ya kurekebisha." Watenganishe katika maeneo tofauti ya nyumba, weka kipima muda, na ufanye biashara yako.

Wakati mtu anaingia na kusema, "Alinituana," unatoa matokeo ya kurekebisha. Basi nenda kamchukue yule mwingine na umpatie matokeo ya kurekebisha pia. Wote wawili walikiuka sheria. Usiruhusu upumbavu wao wa kitoto utawale.

Marufuku kusema Uongo

Ikiwa watoto wanashikwa wakidanganya, wanapata matokeo maradufu. Lakini lazima waambiwe hii mapema, kwa hivyo iwe wazi katika sheria za familia yako. Wape tu matokeo mawili kutoka kwenye orodha au sanduku ikiwa utawapata wakidanganya juu ya chochote.

Safisha takataka zako mwenyewe

Wewe sio mjakazi. Watoto lazima wasafishe takataka wenyewe. Kama hawafanyi, wanapata matokeo ya kurekebisha.

Kanuni nzuri ni kwamba kila mtoto ahifadhi chumba chake kikiwa safi. Watoto wangu walitarajiwa kutandika vitanda vyao na kuwekwa vyumba vyao sawa kabla ya kwenda shule. Walakini, ikiwa chumba chako mwenyewe hakijasafishwa, basi usitarajie watoto wako kusafisha cha kwao.

Tulipowasilisha sheria hii, watoto wangu walisema hawatakuwa na muda kabla ya shule. Jibu langu lilikuwa, "Hiyo ni kweli. Ikiwa chumba chako cha kulala kitafanyiwa usafi, kabla ya kwenda kulala, jambo pekee unalopaswa kufanya asubuhi ni kutandika mashuka Yako.. " Chumba cha kulala ni zana nzuri ya mafunzo.

Mbinu Mpya za Adhabu

Mtoto anapoendelea kuelekea ujana (miaka kumi hadi kumi na tatu), wazazi wanapaswa kuondoka kutoka kwa kupiga viboko kwenda kwa njia tofauti za adhabu. Kuwapiga watoto wakubwa kawaida hufanya madhara zaidi kuliko mema kwa kuwadhi na kuwadhalilisha. Mbinu mpya hutumiwa kuhamasisha (kuadhibu) na kumshawishi kijana kukubali matokeo ya kurekebisha.

Kufungia vitu/huduma

Ikiwa mtoto wako atakataa matokeo ya marekebisho, adhabu inayofaa ni "kufungia vitu au huduma" Hii inamaanisha hakuna marupurupu: hakuna runinga, simu, muziki, michezo, au marafiki juu, na inaweza kujumuisha kuzuiliwa kwenye chumba chao cha kulala. Uhuru wao pekee utakuwa kwenda shuleni na kanisani, kula chakula, kutumia choo, na kufanya kazi zao za nyumbani na kazi ya nyumbani. Hii inaendelea hadi watakapokuwa tayari kukubali matokeo ya kurekebisha. Kufungia kunaweza kudumu kwa dakika tano au siku tano (au zaidi).

Jumamosi Siku ya Kazi

Siku ya kazi ni adhabu inayofaa kwa kijana ambaye anakataa kukubali mamlaka yako (au mtu uliyemwachia dhamana), haswa kwa kukosekana kwa baba (kama mama, mzazi wa kambo, babu, mlezi, au mlezi).

Mwambie mtoto wako afanye kazi Jumamosi asubuhi kumaliza majukumu aliyopewa. Kutoa kwa-nini orodha ya kuanza saa 8:00 am Wao itafanyika wakati kila kitu kwenye orodha umeisha *usahihi* . Huu ni wakati mzuri wa kufanya vitu hivyo kuzunguka nyumba ambayo hauwezi kufika. Ikiwa wanachagua kuburuta kazi kwa muda mrefu kuliko inavyotakiwa kuchukua, wacha, lakini mpaka kazi yote ifanyike kwa usahihi, wako kwenye hali ya kuzima.

Vizuizi vya Kuendesha

Batilisha haki za kuendesha gari kwa muda mfupi au mrefu. Bainisha wakati uliopangwa kwamba imechukuliwa na ni lini itarudishwa. Rejesha tu haki zao za kuendesha gari baada ya wakati uliowekwa, sio wakati mtazamo wao ni bora.

Ikiwa ni lazima, unaweza kufuta leseni yao ya dereva au kibali kisheria kwa ombi la maandishi kutoka kwa mzazi kwenda kwa DMV. Matokeo rasmi yanapaswa kutumiwa tu ikiwa mtoto anaasi sheria na matokeo ya kurekebisha na anaondoka kwenye gari lake au gari lako. Hakikisha kuelezea marekebisho ya *kisheria* ya kuvunja sheria hii ili mtoto wako aelewe.

MPANGO KAZI

Unda sheria na matokeo ya familia yako. Tenga muda haraka iwezekanavyo kufanya hivi. Omba Mungu akusaidie na akupe hekima katika kuunda sheria za familia yako. Tumia *Kiambatisho N: Kanuni na Matokeo* ya mifano na kuunda orodha yako mwenyewe. Mwombe akusaidie kuunganishwa (ikiwa umeoa/umeolewa) kama mume na mke. Walakini, usitekeleze sheria hizi mpaka utakapomaliza somo la 11, "Kuanza Upya."

Somo la 10

Mafunzo Hadi ujana

Ikiwa wazazi wameteteleza mipaka iliyoainishwa vizuri na walitumia mara kwa mara matokeo ya kurekebisha wakati wa miaka tisa ya kwanza ya mtoto, mabadiliko ya ujana yatakuwa laini. Mabadiliko mengi hutokea kati ya miaka kumi na tatu hadi kumi na tano: msimu wa kubalehe na kuuvunja ungu. Hiki ni kipindi cha miaka miwili hadi minne wakati mwili wa mtoto unapata mabadiliko yanayosababisha kile tunachokiita utu uzima. Mabadiliko haya mazuri yanaweza kuwa ya kutisha kwao na kutufadhaisha. Inaweza kuwa, na labda itakuwa, safari mbaya. Lakini lazima tukumbuke kwamba msimu huu umewekwa na Mungu, mchakato uliowekwa unajulikana kabisa kwake, kama alivyoumba.

Kwa kila jambo kuna majira yake, Na wakati kwa kila kusudi chini ya mbingu.
(Mhubiri 3: 1)

Ubalehe ni wakati ambapo watoto hupata kasi ya ukuaji. Kadiri ukubwa na nguvu ya mwili inavyozidi kuongezeka, umbo la mwili huanza kuonekana zaidi kama mtu mzima. Sauti ya mwanao itaanza kubadilika. Cha kushangaza ni kwamba kabla hawajapata sauti ya kiume kama baba, wanaweza kupitia kipindi kigumu ambapo wanaonekana kama Mama, haswa kwa simu. Binti yako atapata aibu na msisimko wa kupata sidiria yake ya kwanza. Wazazi lazima wakumbuke kuwa wao ni watu wazima na wanahitaji kuwa na uvumilivu na huruma kwa watoto wao wanaokomaa.

Mabadiliko ya kimhemko pia hufanyika katika kipindi hiki mtoto anapoanza kufikiria zaidi na kutafuta umbali kutoka kwa wazazi. Wana hamu kubwa ya kukubalika na wenzao na kuanza kutafuta urafiki wa karibu. Ufahamu ulioinuliwa wa jinsia tofauti, na hisia za kuvutia, ni sehemu ya kukomaa kwa ujinsia. Katika jamii yetu inayojali sana ngono, vijana

wanakabiliwa na vishawishi vingi, shinikizo, na ujumbe mchanganyiko juu ya ngono. Wakati huu, ni muhimu sana kwamba nyumbani ndipo usafi wa kijinsia na maadili ya kimungu yanafundishwa na kutarajiwa kama kiwango cha tabia. Ni muhimu pia kwamba wazazi wajadili waziwazi kuhusu ngono. Mtoto lazima asikie ukweli na kukuza mitazamo nzuri, ambayo inapaswa kutoka kwako. Usipojibu maswali na kutosheleza udadisi wao, watapata habari, au *habari potofu* kutoka kwa marafiki zao.

Ili kukusaidia kuelewa vyema vijana na kukusaidia kuweka mipaka inayofaa kwa watoto wako na marafiki wa jinsia tofauti, tembelea wavuti yetu ya kitabu *Kuelewa Vijana*.

Mtoto Wako Anayekua

Miaka ya ujana ni kipindi ambacho mtoto wako anayekua ataanza kufikiria kwa njia isiyo ya kawaida na kwa mfano, ambayo inamaanisha wanafikiria sana kama unavyofikiria. Wakati wanaona kuwa kitu sio sawa, wanaweza kutazama hali hiyo kwa uelewa mzuri na kuona maoni ya mtu mwingine.

Vijana kawaida, kwa viwango tofauti, watajaribu muundo na maadili ambayo umewafundisha nyumbani. Watoto wako wamekuwa wakitazama na kunyonya maneno na matendo yako kwa maisha yao yote.

Wanakujua sana. Tahadharishwa kwamba wakati kijana wa ujana anahisi mgawanyiko kati ya Mama na baba kwa mtindo wa usimamizi, kupingana kwa sheria, au unafiki wowote, hakika wataieleza.

Kama mtoto kukomaa, mara nyingi huwa na mwelekeo wa malengo na wana hamu ya kuendelea na maisha. Wakati wanahisi hitaji hili lisilowezekana la uhuru zaidi, wanaweza kuwa na wasiwasi, wasio na subira, wasiwasi, na hata wanaonekana kuwa waasi. Hawana majibu ya maswali muhimu juu ya kile kinachowapata. Maswali kama vile: Ni nini chanzo cha mabadiliko haya yote yanayotokana na ujana? Mtu mzima ni nini, na nitawezaje kuwa mtu mzima? Kwa hivyo, wazazi wanahitaji kufafanua maswali haya ili kumwongoza kijana katika mwelekeo mzuri, kuwaweka wakilenga malengo ya ukomavu.

Mabadiliko wanayoyapata vijana hayaepukiki, yana afya, na ni sehemu ya muundo kamili wa Mungu. Watoto wetu hawakuuliza kubalehe. Wengi wana wakati mgumu kuzoea mabadiliko haya, ndiyo sababu wazazi wanahitaji kujielimisha. Kila mtoto anahitaji hekima ya wazazi na msaada wa kupita katika kipindi hiki, wengine zaidi kuliko wengine. Na kila moja ya mabadiliko haya (ya mwili, ya kihemko, na ya utambuzi) ni zana ambazo Mungu amewapa kwa njia ya kuwa watu wazima waliokomaa.

MPANGO KAZI 1

Orodhesha baadhi ya mabadiliko unayoona katika watoto wako wa ujana. Ikiwa haujawa makini wakati huu wa mabadiliko (yote yamewekwa na Mungu), mwombe Mungu akusamehe kwa matendo yako mabaya, kisha andika maombi ya msaada. Nenda kwa kijana wako na uombe msamaha ikiwa inahitajika.

Kuelekea Uhuru

Anza kumpa kijana wako uhuru zaidi na uhuru. Heshimu faragha yake, lakini usibadilishe viwango. Usilale chumbani kwao kwa sababu tu ya uchungu. Wana na binti zako wanahitaji kujua kuwa unawaona kama watu wazima, sio watoto. Njia moja ya kufanya hivyo ni kwa kufanya siku yao ya kuzaliwa ya kumi na tatu kuwa hafla maalum. Tumia muda na mtoto wako, kujadili mabadiliko ambayo wanakabiliwa nayo. Chukua kila fursa kuthibitisha upendo wako kwao na thamani yao kwako. Wajulishe uko kwenye timu yao na kwamba utakuwepo kuwasaidia na kuwasaidia kwa wakati huu.

Watoto wetu wa ujana wanaweza kuonekana kama watu wazima, lakini bado hawajakomaa. Wazazi wengi hufanya makosa ya kurudi nyuma kutoka kwa mchakato wa mafunzo na vijana. Unaweza kuacha kufundisha watakapokuwa watu wazima wenye kuwajibika, kukomaa, au wakati wanaondoka nyumbani kwako, yoyote ambayo inakuja kwanza. Unahitaji kuweka wazi hii kwao. Na kumbuka kuwa *unawafundisha* , sio *kuwadhibiti* .

Kupima Mamlaka

Vijana wataanza kujaribu mamlaka yako. Inaweza kuwa kama "wawili wa kutisha" wamerudi, lakini mtoto amepata pauni mia. Usiyumbe wakati huu haswa katika maeneo yafuatayo. Endelea kuwa itoa malezi *kikamilifu* .

Nambari 1: Heshimu na tii

Onyesha heshima kwa wazazi wote wawili. Hakuna tofauti. Hii inamaanisha kutii na kusema kwa heshima, na hakuna kinywa cha kuzima. Hii pia inaweza kujumuisha "msaada" wao kwa kuwalea ndugu wengine. Ni kawaida kwa vijana kutenda kama vile unahitaji msaada kwa wadogo zao, kwa hivyo weka wazi kuwa kuna wazazi wawili nyumbani - sio watatu.

Vijana wanaweza kuanza kukuambia watakachofanya, badala ya kuomba ruhusa: "Ninakwenda nyumbani kwa Taylor, na nitakuwa nyumbani ifikapo saa 7:00." Utamjibu, "Nani, unaniuliza au unaniambia?" Mtoto wako anaweza kudhani ni jambo kubwa, kwa hivyo lazima uliweke wazi. Ikiwa wanakuambia, jibu ni hapana. Ikiwa wanakuuliza, utazingatia.

Hili ni pambano la nguvu la kawaida wakati wa miaka hii, lakini linaweza kuteleza na kukuacha ukishangaa ni lini walichukua udhibiti. Ingawa tabia hii inahitaji kutambuliwa na kukaguliwa, fikiria kuwa ni kawaida. Usifadhaike na kuguswa na hasira. Sahihisha tu kwa upendo na mfululizo.

Nambari 2: Maadili na Miiko

Usivunje maadili na miiko uliyoanzisha ndani ya nyumba yako. Hii ni pamoja na masilahi ya kibinafsi na raha kama matumizi ya simu, muziki, Runinga, na michezo. Mwanangu Nick alikuwa kweli kwenye muziki, kwa hivyo tukaweka sheria. Aliweza kusikiliza muziki wowote anaotaka, lakini ilibidi nisome na kuidhinisha maneno kwanza ikiwa haikuwa muziki wa Kikristo. Wakati mmoja mke wangu alipata CD zisizofaa chini ya droo ya Nick. Tuliangalia bendi hizo mtandaoni na kusoma maneno. CD zake zilihariwa, na alikuwa na matokeo kutoka kwa sanduku la matokeo ya kurekebisha - moja kwa kila moja katika CD inayofaa.

Tuligundua kuwa CD saba kati ya zile tulizoziharibu hazikuwa za Nick. Zilikuwa za rafiki yake Mkristo. Iliporudi kwa wazazi kuwa tumeharibu CD za mtoto wao, na mtoto wangu alilazimika kufanya marekebisha, walituita na kuomba msamaha. "Mwambie mwanao hana lazima amlipe kwa sababu sisi pia hatutaki hiyo nyumbani kwetu." Halafu waliniomba ushauri juu ya jinsi ya kushughulikia shida hii ya nje ya udhibiti Kwa mtoto wao.

Kwa kuwa muziki mwingi leo unapakuliwa kwenye orodha za kucheza, lazima wazazi wachunguze. Pitia kile watoto wako wanaangalia na kusikiliza, haswa kile wanachopakua kwenye simu zao, vidonge, na kompyuta. Ikiwa haifai, ondoa.

Nambari 3: Mafunzo ya Lazima

Mafunzo yanaweza kusimamishwa wanapokuwa watu wazima wenye uwajibikaji au wakati wanaondoka nyumbani kwao, lolote kitakaloanza. Ikiwa kijana wako atakuambia hawahitaji mafunzo tena, unaweza kuwaambia hawatapokea tena matokeo ya kurekebisha ikiwa watakaa ndani ya sheria. Ikiwa watavunja sheria, wanawaonyesha ninyi wote wawili kwamba wanahitaji mafunzo zaidi.

Sampuli ya Kanuni za Vijana

Muda was kuamka

Ikiwa unajikuta ukienda mara mbili au tatu kila asubuhi kuamsha kijana wako, haumsaidii mtoto huyo. Wape saa ya kengele (au waambie watumie programu kwenye simu zao). Wavulana wangu walipotimiza umri wa miaka tisa, niliwapa saa ya kengele na kuwaambia, "Amkeni! Amka mwenyewe, vaa nguo na jiandae kwenda shule."

Kwa muda mrefu unazuia, ni ngumu kutekeleza. Ikiwa kijana wako anachelewa au hajawa tayari kwa wakati fulani, mpe matokeo ya kurekebisha. Inaweza kuwa kwenda kulala nusu saa au saa mapema usiku huo, pamoja na matokeo ya kufika nyumbani siku hiyo.

Ratiba za Bafuni

Kushiriki bafu asubuhi inaweza kuwa ngumu. Wape vijana wako ratiba ya kuweka amani nyumbani kwako. Kukubaliana na wakati wao uliowekwa (kutoka 6:00 hadi 6:30 asubuhi). Ikiwa hawako nje ya bafuni *kwa wakati*, wanapata matokeo ya kurekebisha. Ratiba zinaweza kutumiwa kurekebisha maeneo yoyote ambayo yanaweza kusababisha machafuko kwa familia.

Saa ya kutotoka nje

Ikiwa utaweka saa ya kutotoka nje saa 10:00 jioni, mtoto wako atataka kuwa nje kila usiku hadi wakati huo. Badala yake, fanya amri ya kufika nyumbani kwa kila hali. Kila wakati wanapoondoka nyumbani kwako, wanahitaji kukujulisha wanaenda wapi, wanaenda na nani, ni mzazi gani atakayekuwa kuwepo, ni nani anaendesha, na ni lini atakuwa nyumbani. Ikiwa mipango inabadilika, lazima wakupigie simu kwanza kupata ruhusa.

Kuwa mwangalifu hapa: usiwaache waanze kujiondoa mapema sana kwa kuwa nje mara kadhaa kila wiki.

Haki za Simu na Kompyuta

Wakati watoto wako anafikia umri wa miaka kumi na tatu, unaweza kuwaona mara chache kwa sababu wanakaa chumba chao. Jibu la shida hiyo haiwezi kuwa simu kwenye chumba cha kulala. Lakini sera kali inaweza kusababisha wawe mbali na familia mapema. Sheria lazima iwe na maana, labda wakati simu inakatisha kazi ya nyumbani, majukumu mengine, au wakati wa familia. Mtie moyo mtoto wako kushiriki na familia, akifanya wakati wa pamoja kuwa wa kupendeza.

Watoto wengi sasa wana simu zao katika umri mdogo, na vijana wengine wana kompyuta zao. Lakini kuwa mwangalifu. Simu za rununu na kompyuta hutoa faida lakini pia inaweza kuwa usumbufu. Kabla ya hili kuwa shida, lazima uunda sheria za familia kwa matumizi ya simu ya rununu na kompyuta.

Sheria hizi ni muhimu, haswa juu ya mawasiliano ya mtoto wako na jinsia tofauti. Weka ratiba ya siku na nyakati ambazo wanaweza kuwasiliana na marafiki zao kwa simu au kompyuta. Na hakikisha unawajua marafiki wao. Ikiwa muda wao wa mazungumzo ya simu au kompyuta ni 7:30 hadi 8:00 jioni, matokeo ya kurekebisha kwa kuvunja sheria ni siku mbili bila simu au kompyuta au zote mbili.

Angalia *Kiambatisho N: Kanuni na Matokeo* kwa mfano sheria. Tembelea tovuti yetu, FDM.world, kwa maoni zaidi juu ya udhibiti wa wazazi.

Adhabu zenye Ubunifu kwa Vijana

Katika somo la mwisho tuligundua mbinu tatu mpya za adhabu kwa vijana: hali ya kufungia vitu/huduma, siku ya kazi ya Jumamosi, na vizuizi vya kuendesha gari. Lakini ni nini hufanyika wakati wanapinga hizo?

Wakati Kijana Anapinga Mamlaka ya Mama

Mara nyingi mama sio wa kutisha kama baba linapokuja suala la mafunzo ya kurekebisha. Mama, utafanya nini wakati baba hayuko nyumbani na mtoto wako wa miaka kumi na moja anakataa matokeo yake ya marekebisha? Wakati huo, yeye hufunga hadi baba atakapofika nyumbani au mpaka atakapokubali matokeo ya kurekebisha. Ikiwa hajashirikiana wakati Baba anafika, mpe matokeo ya marekebisha maradufu. Hakuna uhuru unaopewa mpaka mtoto wako atekeleze matokeo yake.

Wakati mtoto wangu Nick alipoanza kumpinga mke wangu na hakukubali matokeo ya marekebisha, alimtuma chumbani kwake. Nilipofika nyumbani, mke wangu alikuwa akiniambia kilichotokea. Niliingia na kusema, "Nick, ni nini kilitokea?" Angeweza kunipa

upande wake wa hadithi. Ukweli alikuwa anataka mlango namba 3 (soma somo la 5), lakini haukuwepo. Nilimpa matokeo mawili kwa kutofanya kile Mama alimuuliza afanye.

Wakati Kijana Anakataa Adhabu

Wakati mwingine kijana hukataa suala la **kufungia vitu/huduma**. Ni wakati wa kumpigia baba simu na kuelezea shida kwa hivyo yuko tayari kutatua hali hiyo atakapofika nyumbani. Wakati baba anamuuliza kijana juu ya shida, mara nyingi kijana huyo atasema sio sawa. Njia bora ya baba kushughulikia suala hilo sasa ni kutoa adhabu zaidi. Eleza kwamba kutowasilisha mamlaka ya Mama kwa kukataa kutengwa kunahitaji adhabu ya ziada ya kazi Jumamosi. Kijana hupokea saa moja ya kazi kila wakati hawakumsikiliza Mama au walizungumza juu ya matokeo yaliyotanguliwa. Kazi ya Jumamosi ni adhabu kuwakumbusha kwamba wanahitajika kuwasilisha kwa mamlaka yake. Hakuna tofauti. Wakati baba hayuko nyumbani, Mama ndiye mwenye mamlaka. Lazima wamheshimu vile.

Waingize Kazini

Kupangia kazi, zaidi ya kazi za kawaida, ni adhabu / motisha inayofaa. Wakati Nick alipofikisha miaka kumi na mbili, alianza kupinga mamlaka ya mke wangu. Angempa matokeo ya kurekebisha, na wakati mwingine angehoji.

Siku zote nilimpa kazi ya saa moja kwa kupinga mamlaka ya mke wangu. Sikusema, "Nenda kazini kwa saa moja," la sivyote angekwatua mlugumu moja kwa saa nzima. Nasema hivi, "Unapalilia kutoka hapa hadi hapa." Ikiwa alimaliza mapema kwa sababu ya kufanya kazi haraka, hiyo ni nzuri. Ikiwa ilimchukua masaa manne, au siku nzima, ilikuwa chaguo lake. Ufunguo haukuwa na uhuru hadi kazi hiyo ikamilike. Nick alikua mashine, akigundua kuwa ikiwa angefanya kazi haraka na kwa bidii, angeweza kumaliza chini ya saa moja.

CHIMBA ZAIDI

Orodhesha faida na hasara hapa chini kuhusu kazi.

Katika kila kazi mna faida; Bali maneno ya midomo huleta hasara tu.(Mithali 14:23)

Akusanyaye wakati wa hari ni mwana mwenye hekima; Bali asinziaye wakati wa mavuno ni mwana mwenye kuaibisha.(Mithali 10: 5)

Tena mjitahidi kutulia, na kutenda shughuli zenu, na kufanya kazi kwa mikono yenu wenyewe, kama tulivyowaagiza; ili mwenende kwa adabu mbele yao walio nje, wala msiwe na haja ya kitu cho chote.(1 Wathesalonike 4: 11-12)

Kuzima dhidi ya Kizuizi

Kuzima na kizuizi sio kitu kimoja. Wazazi wengi hutumia kizuizi kwa kila kitu, lakini inapaswa kutumika tu katika hali maalum.

Kuzima Kunafafanuliwa

Kuzima ni adhabu kwa kukataa matokeo ya kurekebisha. Wakati huo wanapoteza marupurupu yote na kubaki katika kuzima hadi watakapokubali matokeo. Inaweza kuchukua dakika tano, masaa tano, au siku tano. Wakati wa kuzima, hakuna simu ya rununu, muziki, Runinga, michezo, marafiki, kompyuta, au mtiririko wa pesa. Maisha yao yanajumuisha shule, kazi ya nyumbani, kazi za nyumbani, na chakula cha jioni cha familia. Mara tu wanapofanya matokeo kwa usahihi, uhuru huanza tena.

Mtoto wako anaweza kukuambia ni ujinga. Kukubaliana nao. Kwa kitu ambacho kitawachukua dakika chache, walichagua kuwa kwenye chumba chao kwa siku tatu. Lakini ni chaguo *lao* kutii.

Kizuizi Kinafafanuliwa

Kizuizi ni matokeo ya kurekebisha yanayohusiana na kosa. Inajumuisha kukaa nyumbani kwa muda uliopangwa, bila marafiki kuruhusiwa.

Ikiwa sheria yako inapaswa kuwa nyumbani kwa wakati fulani, matokeo ya marekebisho ni siku mbili za kizuizi. Kizuizi ni matokeo ya kurekebisha ambayo yamefungwa na kutokuwa nyumbani kwa wakati uliowekwa au kwenda mahali pengine bila ruhusa. Ikiwa mtoto wako anakiuka kizuizi kwa kutoroka au kutoka nyumbani, huwekwa kwa kuzima kwa idadi ya siku zilizoteuliwa. Uhuru hupatikana wakati kufungwa kunakamilishwa vyema.

Mungu anataka tutumie matukio haya ya kutotii kuwafundisha watoto wetu. Tunachochewa kuwa thabiti kwa sababu lengo letu ni kuunda ndani yao tabia ya mtu mzima aliyekomaa.

Orodha ya Matokeo ya Marekebisho

Kwa watoto kumi na tatu na zaidi, tumia orodha ya matokeo. Ni wazo sawa sawa, lakini kwenye orodha badala ya kwenye sanduku. Watoto wangu walikua na sanduku la matokeo, kwa hivyo walikuwa wakivuta karatasi kutoka kwenye sanduku hadi miaka yao ya ujana. Lakini wakati wa kuanzisha sanduku kama hilo kwa mtoto wako wa miaka kumi na tatu kwa mara ya kwanza, wanaweza kusema, "Je! Ni mambo gani haya ya mtoto?"

Hakikisha kufanya matokeo ya kurekebisha umri unafaa. Ikiwa una vijana kadhaa, wote wanaweza kutumia orodha sawa. Kwenye orodha hiyo inaweza kuwa kunawa gari lako, kusafisha utupu ndani ya gari, kusafisha jokofu, au safisha madirisha matano ya nyumba yako ndani na nje. Matokeo haya ya kurekebisha ni zaidi ya kazi zao za kawaida, kutolewa wakati wanavunja sheria. Fikiria juu ya kusafisha kwa chemchemi unayofanya na kuweka vitu hivyo kwenye orodha. Lengo la kazi zinazochukua dakika tatu hadi kumi na tano.

Wakati mtoto wako akivunja sheria, matokeo ya kurekebisha ni kufanya kitu kwenye orodha. Walakini, sheria zako zingine zinaweza kuwa na matokeo ya marekebisho kama kizuizi cha kukosa saa ya kutotoka nje au kupoteza simu zao kwa siku mbili kwa kuvunja sheria ya simu. Kwa kila sheria, matokeo yako ya kusahihisha yametanguliwa, ama yanahusiana na kutotii au la (angalia Mpango wa Utekelezaji 2 hapa chini).

Orodha ya matokeo imepewa kutoka kwa kazi ya kwanza hadi ya mwisho, na wanapofika chini, huanza tena. Ikiwa kumekucha usiku na matokeo yake ni kufagia patio ya nyuma, una chaguo la kuwapa kazi hiyo asubuhi inayofuata au chagua kazi inayofuata kutoka kwenye orodha ambayo inaweza kufanywa mara moja. Lakini usipe kazi kwa utaratibu kwa sababu unajua ni ile ambayo mtoto wako anachukia sana.

MPANGO KAZI 2

Pitia maagizo yafuatayo ili kuunda orodha ya matokeo ya kurekebisha na mjadili kama wanandoa. Rejelea orodha ya mfano katika *Kiambatisho N: Kanuni na Matokeo*. Sampuli imetolewa katika kiambatisho kuunda orodha ya familia Yako mwenyewe.

1. Andika orodha ya miradi ya kazi ambayo tayari sio sehemu ya kazi unazopewa mara kwa mara. Miradi hii fupi ya kazi haipaswi kukamilika kila wiki, kama miradi ya kusafisha majira ya kuchipua au kushuka au vitu ambavyo *wazazi* hufanya mara kwa mara.
2. Matokeo ya kazi yanapaswa kuchukua takriban dakika tatu hadi kumi na tano.
3. Wanapokea matokeo ambayo yapo kwenye orodha. Usiondoke kwa utaratibu isipokuwa kwa hali maalum.
4. Epuka kufanya orodha kuwa ngumu sana. Kumbuka hiki ni zana ya mafunzo kuwafundisha sifa za kibinafsi za mtu mzima aliyekomaa. Huyu sio mzazi analipiza kisasi kwa watoto wao.
5. Orodha hii hutumiwa wakati matokeo yanayohusiana hayapewi sheria.
6. Ikiwa una mtoto mwenye nia kali, unaweza kuhitaji miradi kadhaa ya kazi kwenye orodha ili mtoto wako asifanye marekebisho ambayo wamefanya hivi karibuni.

7. Ikiwa mtoto hatekelezi matokeo ya kuridhisha kwa kuridhisha, kama alivyofunzwa hapo awali, basi muulize mtoto wako afanye kwa usahihi au aende kuzima hadi atakapokuwa tayari kuifanya kwa usahihi.
8. Mzazi anapaswa kuanzisha kisanduku kwenye orodha baada ya kukagua kazi iliyofanywa na mtoto wake dhidi ya kuweka alama ambayo mtoto yeyote anaweza kuandika.
9. Wakati watoto wako wamekamilisha orodha, anza tena mwanzoni. Mzazi anaweza kila wakati kuongeza kwenye orodha, lakini usiongeze vitu wakati wa nidhamu ya mtoto wako. Fanya baada ya majadiliano na mzazi mwingine.

Mafunzo kupitia kazi za nyumbani

Kazi za nyumbani ni zana yenye nguvu ya mafunzo ya kushawishi maadili mazuri ya kazi na kusaidia kujenga tabia, uwajibikaji wa kibinafsi, na kujidhibiti.

Tumia kazi za nyumbani kwa usahihi kulingana na miongozo hii mitano:

1. Fanya kazi za nyumbani ziwe sawa. Ikiwa binti yako mwenye umri wa miaka kumi na moja anaosha vyombo usiku mara tano kwa wiki na mtoto wako wa miaka kumi anapanda nyasi mara moja kwa wiki, hiyo sio haki. Mwanao anaweza kujifunza kuosha vyombo, kupika, na kujitunza mwenyewe jikoni.
2. Tengeneza kazi za nyumbani kwa umri unaofaa. Kuwa makini juu ya kile ambacho mtoto anaweza kushughulikia. Kumwuliza mtoto wa miaka nane kuosha gari yako inaweza kuwa juu ya uwezo wao. Lakini wanaweza kutoa vitu kwenye gari.
3. Andika kazi za nyumbani. Kama sheria, kazi za nyumbani zinahitaji kuandikwa.
4. Andika siku na wakati wa kukamilisha. Ikiwa takataka inahitaji kuwa nje Jumatano usiku kwa sababu ukusanyaji ni Alhamisi asubuhi, hakikisha wakati wa kukamilisha uko kabla ya kulala kwao Jumatano au hata mara tu baada ya chakula cha jioni. Au *mtu* ataamka saa 11:45 alfajiri.
5. Kwa mfano, ukiamua takataka lazima iwe nje kwa saa 1:00 jioni siku ya Jumatano, mtoto wako atapata matokeo ya kurekebisha ikiwa haikufanyika *kabla ya* saa 1:00. Ikiwa haijafanywa kwa wakati, wanafanya mara moja na kisha fanya kitu kutoka kwenye orodha. Nyakati za kukamilisha zinahitaji wafikirie wao wenyewe, wafuatilie wakati, na waseme hapana kwa vitu vingine kufanya kazi hiyo. Hizi huleta tabia ya mtu mzima aliyekomaa.
6. Fundisha-sisumbue. Acha kubishana, kusumbuka, na kutishia. Pangilia mpango wako na ufuatae kila wakati.

MPANGO KAZI 3

Unda orodha ya kazi za familia yako na athari za kusahihisha kwa kutozifanya vizuri au kwa wakati. Pitia mifano na karatasi tupu katika *Kiambatisho P: Orodha ya Kazi za Nyumbani*.

Ujumbe kwa mkamilifu: hakuna mtoto atakayeifanya kikamilifu, kwa hivyo uwe na busara juu ya kuifanya vizuri. Kuwafundisha kuifanya vizuri itakuwa njia nzuri ya kuanza.

Vipi kuhusu Posho?

Posho haipaswi kuunganishwa na majukumu ya mtu binafsi. Vinginevyo, unapomba msaada wa kuleta mboga, wanaweza kuuliza ni pesa ngapi wanapata kwa kusaidia.

Ikiwa una mpango wa kuwapa posho, fikiria ni saa ngapi za kazi wanazofanya katika kipindi cha wiki, na upate kiasi cha dola ambacho unakubali kama wenzi. Kisha wape pesa hizo (labda dola tano kwa wiki) kwa ajili ya kusaidia na kwa sababu unawapenda. Eleza sababu hizi na kwamba ni pesa zao za matumizi.

Nick kila wakati alitaka kupata pesa ya ziada kwa sababu kila wakati alikuwa na kitu ambacho anataka kununua. Ningetenga kiasi cha dola kwa miradi fulani, isiyohusiana na kazi zake za kawaida, kama njia ya kupata pesa zaidi ya posho yake.

Watoto wanahitaji kujifunza jinsi ya kufanya kazi, lakini usiwachukulie kama watumwa. Wakati nilihitaji msaada na mradi maalum, ningewaambia watoto wangu mapema wakati tutafanya kazi. Ningekuwa maalum kuhusu siku, saa ya kuanza, na muda. Wakati mwingine ningewalipa, lakini wakati mwingine sikuwa. Ni vizuri kuwafundisha watoto kushiriki katika kushika nyumba bila kutarajia kulipwa.

Nafsi ya mtu mvivu hutamani asipate kitu; Bali nafsi ya mwenye bidii itanepeshwa. (Mithali 13: 4)

Tengeneza Mpango

Mungu anatuambia kuwafundisha watoto wetu kwa karipio la upole (Waefeso 6: 4). Kwa kuandaa mipango ya kufuatwa na mzazi na mtoto, maendeleo yanaweza kupatikana katika mafunzo na kiwango cha chini cha maigizo na mhemko. Kushindwa njiani kunaweza kufutwa haraka kupitia mawasiliano, kukiri, na kuomba msamaha.

Mpango wa mafunzo ni pamoja na sheria zilizoainishwa wazi *kwa maandishi*, chanzo cha matokeo ya kurekebisha (sanduku, orodha, kizuizi), na njia ya kuwahamasisha wakati wa kuasi (kuchapa, kuzima). Usawa ni muhimu.

Ili kupata uelewa wa kina juu ya vijana wako na watoto wazima wa watoto, kagua *Kiambatisho Q: Dodoso la Vijana* (kuamua uelewa wao wa kufikia utu uzima) na *Kiambatisho R: Dodoso la Watu Wazima Wapya* (kufikiria mabadiliko wakati wanapofikisha miaka kumi na nane).

Katika somo linalofuata, tutatumia habari uliyoipata na kuanza kuitekeleza nyumbani kwako.

Somo la 11

Kuanza upya

Kuanza upya ni hivyo tu. Chukua kweli mpya, zana, na kanuni malezi ya watoto na uzitumie kuunda mazingira mapya ya familia na mpango wa nidhamu. Katika safu hii yote, Mungu anaweza kuwa amefunua hitaji la mabadiliko katika njia yako ya sasa ya Malezi ya watoto na mtindo wa usimamizi kwa kukuonyesha mahali ambapo haufanyi kazi kulingana na mapenzi yake.

Wakati wowote tunaposoma Neno la Mungu, Neno lake pia hutusoma. Inadhihirisha njia zetu mbaya na nia zetu za kuzifuata.

Maana Neno la Mungu li hai, tena lina nguvu, tena lina ukali kuliko upanga uwao wote ukatao kuwili, tena lachoma hata kuzigawanya nafsi na roho, na viungo na mafuta yaliyomo ndani yake; tena li jepesi kuyatambua mawazo na makusudi ya moyo. (Waebrania 4:12)

Tunapomtii Mungu kwa kutumia ukweli wa kibiblia katika maisha yetu, Neno lake hutuoshia kama maji, na kusafisha uchafu wote. Kama moto wa yule anayesafisha, Neno la Mungu hufunua taka, au vitu maishani mwetu ambavyo havimtukuzi, ambavyo anataka kuviondoa. Kama upanga, Neno hupenya ugumu wa mioyo yetu. Mwishowe, Neno ni kama mbegu njema iliyopandwa ndani ya mioyo yetu na, inapopokelewa kwa unyenyekevu, hukua mizizi mirefu na huzaa matunda kwa utukufu wa Mungu na kujenga wengine.

Heri mtu huyo
Asiyetembea katika shauri la wasio haki,
Wala hasimami katika njia ya wenye dhambi,
Wala huketi katika kiti cha wenye
dharau; Lakini furaha yake iko katika
sheria ya Bwana,
Na katika sheria yake hutafakari mchana na usiku.
Yeye atakuwa kama mti
Iliyopandwa kando ya mito ya maji,
Huo huzaa matunda yake kwa majira yake.
Ambaye majani yake hayatakauka;
Na chochote atakachofanya kitafanikiwa. (Zaburi 1: 1-3)

Kwa sababu nyumba zetu na familia ni muhimu sana kwetu, inaweza kutuvunja moyo kukabili ukweli kwamba tumeshindwa kwa njia yoyote. Kuwa na moyo kwamba rehema za Mungu ni mpya kila asubuhi.

CHIMBA ZAIDI

Orodhesha ahadi za Mungu na zina maana gani kwako.

Ni huruma za Bwana kwamba hatuangamii, Kwa kuwa rehema zake hazikomi. Ni mpya kila siku asubuhi; Uaminifu wako ni mkuu. (Maombolezo 3: 22-23)

Lakini Wewe, Bwana, U Mungu wa rehema na neema,
Mvumilivu, mwingi wa fadhili na kweli.(Zaburi 86:15)

Kwa sababu tuna Mungu mkuu, mwenye huruma ambaye anatupenda kwa uaminifu, tunaweza kutumaini ahadi yake ya kuwa kando yetu na nguvu zake kubwa, hekima, upendo, na uponyaji. Mungu anauwezo na yuko tayari kubariki nyumba zetu, lakini lazima tuitamani na tujitahidi kufanya yote anayohitaji kutoka kwetu.

Ninapozungumza na wazazi kote Amerika na nje ya nchi, jibu la kawaida kwa nyenzo hii ni, "Kwanini sijawahi kusikia vitu hivi hapo awali? Nimekuwa Mkristo kwa miaka ishirini. Kwa nini sijaelewa mistari hii ikiwa inahusu uhusiano wangu na watoto wangu? "

Wengi wenu watasema, "Tunahitaji kuanza upya." Ingawa hii inaweza kuwa ya kutisha kwa wazazi walio na watoto wadogo, wazazi walio na watoto wakubwa wana wasiwasi juu ya wale ambao tayari wameondoka nyumbani. Baada ya kusoma kanuni katika safu hii, unaweza kuwa unafikiria, *Haishangazi wamenikasirikia. Haishangazi uhusiano wetu ni mbaya sana. Ninaona sasa jinsi mtindo wangu wa uzazi uliwaathiri.*

Ikiwa umekata tamaa kwa sababu watoto wako ni vijana, au una watoto wazima nyumbani, unaweza kuuliza, "Ninawezaje kutekeleza mikakati na zana hizi mwishoni mwa mchezo?"

Fikiria hili: Mungu alisubiri hadi sasa kukufunulia nyenzo hii. Haifanyi kazi kwa wakati mmoja tunavyofanya.

Kwa nini Mungu alisubiri hadi sasa? Hakikisha kuwa sivyo utahisi kushindwa na kuhukumiwa. Mbele za Mungu, kulingana na ujuaji wake, huu ni wakati sahihi, wakati ambapo alijua utakuwa tayari kubadilisha uhusiano wako na watoto wako.

CHIMBA ZAIDI

Je! Mafungu haya yanasema nini juu ya ushiriki wa Mungu katika maisha yetu?

na ndani yake sisi nasi tulifanywa urithi, huku tukichaguliwa tangu awali sawasawa na kusudi lake yeye, ambaye hufanya mambo yote kwa shauri la mapenzi yake. (Waefeso 1:11)

Nasi twajua ya kuwa katika mambo yote Mungu hufanya kazi pamoja na wale wampendao katika kuwapatia mema, yaani, wale walioitwa kwa kusudi lake. (Warumi 8:28)

Kwa hivyo hata ikiwa watoto wako wako nje ya nyumba yako, kuna hatua muhimu ambazo unaweza kuchukua. Ni wazi huwezi kuwarudisha nyumbani na kuanza upya na nidhamu. Walakini, linapokuja suala la mahusiano, kila siku ni siku mpya, mwanzo mpya.

Unapaswa kuwa mtu wa kufikia. Na kumbuka, uhusiano uliokuwa nao na wazazi wako mwenyewe utaathiri jinsi unavyohusiana na watoto wako. Wakati mimi kwanza alikuja kwa Kristo, moja ya mambo magumu zaidi ambayo Mungu aliniuliza nifanye ni kumsamehe baba yangu. Ilikuwa ngumu, lakini ilistahili.

Hatua za Kibiblia za Kuanza Upya

Kuondoka kwenye Malezi hasi, yasiyofaa, na labda haribifu-na kuanza upya-lazima ufuate hatua tatu zilizoainishwa katika Neno la Mungu:

1. Ungama dhambi zako kwa Bwana.
2. Omba msamaha.

Samehe wengine.

Hatua ya 1: Ungama dhambi zako kwa Bwana.

Hatua ya kwanza ya kurudisha uhusiano mzuri na watoto wako ni kuungama dhambi zako mwenyewe kwa Bwana.

Kuanza upya ni kuwa mwaminifu mbele za Mungu kwa kukiri kwaunyenyekevu, au kukubali, kushindwa kwetu, makosa, na dhambi dhidi Yake na wengine. Mungu anajua sisi ni wenye dhambi. Yesu akamwaga damu yake isiyo na hatia msalabani kwa sababu wanadamu wote wana hatia mbele za Mungu na

Ungama -Kukubaliana na Mungu

kwamba kile ulichofanya bila kujua au hawawezi kujiokoa. Tunapomkubali Kristo kama Mwokozi na Bwana, hatuachi kutenda dhambi mara moja.^{kwa makusudi kilikuwa kibaya na ni} dhambi. Mchakato wa utakaso (kutenganisha na dhambi), ambao tunafananishwa na sura ya Kristo, hufanyika wakati wote wa maisha yetu.

Tunapomkiri Mungu, hatumwambii kitu ambacho hajui tayari. Amejua kila wazo, amejua kila nia, amesikia kila neno linalozungumzwa, na alishuhudia kila hatua inayochukuliwa katika nyumba zetu. Maombi ni kukubali kwamba tunamtegemea Mungu na tunaweka imani yetu kwake. Kukiri sio kumwambia Mungu tu kile tulichofanya, au kushindwa kufanya, lakini pia ni kukubaliana naye kwamba tumekuwa tukikosea.

Tukiziungama dhambi zetu, Yeye ni mwaminifu na wa haki hata atuondolee dhambi zetu, na kutasafisha na udhalimu wote.(1 Yohana 1: 9)

Mungu husafisha laini, na kutuwezesha kuanza tena. Lakini angalia kifungu cha "ikiwa". Lazima tuwe tayari kuja kwake na taka zetu zote.

Tambua kile kinachotokea tunapokiri dhambi zetu na kile kinachotokea wakati hatujui.

Afichaye dhambi zake hatafanikiwa; Bali yeye aziungamaye na kuziacha atapata rehema.. (Mithali 28:13)

Kama ningaliwaza maovu moyoni mwangu, Bwana asingesikia. (Zaburi 66:18)

Nalikujiulisha dhambi yangu, Wala sikuuficha upotovu wangu. Nalisema, Nitayakiri maasi yangu kwa Bwana, Nawe ukanisamehe upotovu wa dhambi yangu. (Zaburi 32: 5)

Wakati unasoma nyenzo hii, labda Mungu amekuwa akileta akilini mwako tabia katika utaratibu wako wa nidhamu ambao sasa unatambua kuwa ni dhambi. Kumbuka, Mungu hana hasira na wewe. Analeta ukweli wazi kwa wakati huu ili uweze kubadilika.

Lazima ukiri kwake, "Naona kuwa ni dhambi, Mungu. Tafadhali nisamehe." Kila neno la dhambi na shughuli ambayo Mungu amekufunulia (hata mambo ambayo hukufanya ambayo unapaswa kufanya), wakiri kwa Bwana. Usiwe wazi. Jaribu kuwa maalum na Bwana. Kumbuka, mambo ambayo hatukufanya, kama kutokuongoza ipasavyo, kutowafundisha watoto wetu, au kutokuwa sawa na nidhamu yetu, yote yanahitaji kukiriwa pia.

CHIMBA ZAIDI

Elezea matokeo ya dhambi ambayo haijakiriwa. Mtunga-zaburi aliitikiaje? Jibu la Mungu lilikuwa nini?

Niliponyamaza mifupa yangu ilichakaa Kwa kuugua kwangu mchana kutwa. Kwa maana mchana na usiku Mkono wako ulinilemea. Jasho langu likakauka hata nikawa Kama nchi kavu wakati wa kaskazi. Nalikujulisha dhambi yangu, Wala sikuuficha upotovu wangu. Nalisema, Nitayakiri maasi yangu kwa Bwana, Nawe ukanisamehe upotovu wa dhambi yangu.(Zaburi 32: 3-5)

MPANGO KAZI

Elezea kushindwa kwako na ukiri kwa Bwana. Kisha andika maombi ya kujitolea kwa mabadiliko.

Au waudharau wingi wa wema wake na ustahimili wake na uvumilivu wake, usijue ya kuwa wema wa Mungu wakuvuta upate kutubu? (Warumi 2: 4)

Nawaambia, Vivyo hivyo kutakuwa na furaha mbinguni kwa ajili ya mwenye dhambi mmoja atubuye, kuliko kwa ajili ya wenye haki tisini na kenda ambao hawana haja ya kutubu.. (Luka 15: 7)

Mtafuteni Bwana, maadamu anapatikana, Mwiteni, maadamu yu karibu; Mtu mbaya na aache njia yake, Na mtu asiye haki aache mawazo yake; Na amrudie Bwana, Naye atamrehemu; Na arejee kwa Mungu wetu, Naye atamsamehe kabisa.(Isaya 55: 6-7)

Kanuni ya 3: Baada ya kukiri na kutubu, uwajibike kwa mwenzi wako, mchungaji, au rafiki mcha Mungu.

Kama washiriki wa mwili wa Kristo, tunaambiwa tuwajibike kwa

Mungu na kwa kila mmoja kwa madhumuni ya kutia moyo, kulinda

kuhimiza, na kusahihisha. Kwa kushiriki kujitolea kwako kubadili *Uwajibikaji* -Kuhusu kutoa hesabu, tabia ya dhambi na mwingine, unajileta kutoka kwa usiri na kuwajibika, hali inayoelezea kufungua msaada na sala ya mtu ambaye unaweza kumwamini. ^{mwenendo wa mtu.} Inasaidia kuleta dhambi kwenye nuru.

CHIMBA ZAIDI

Je! Mistari hii inasema nini juu ya uwajibikaji?

Kwa hivyo basi kila mmoja wetu atatoa hesabu yake mwenyewe kwa Mungu. (Warumi 14:12)

Ungameni dhambi zenu ninyi kwa ninyi, na kuombeana, ili mpate kuponywa. Maombi ya bidii, ya bidii ya mwenye haki yanafaa sana. (Yakobo 5:16)

Ndugu zangu, ikiwa mtu amepatikana katika kosa lo lote, ninyi walio wa kiroho mrejesheni mtu huyo kwa roho ya upole, mkijifikiria msije mkajaribiwa. (Wagalatia 6: 1)

Omba maombi yafuatayo:

Bwana Yesu, asante kwa kufa msalabani kwa dhambi zangu zote. Asante kwa ahadi yako ya kukamilisha kazi uliyoanza katika maisha yangu. Asante kwa kunibariki na watoto wangu. Sasa ninaelewa kuwa ni zawadi kutoka Kwako. Nisamehe kwa kutowachukulia watoto hawa kama zawadi na kwa makosa ambayo nimefanya katika kuwalea. Nisaidie kukuweka wewe kwanza maishani mwangu, kisha kuwapenda na kuwafunza watoto wako kulingana na mapenzi yako na njia zako. Kwa jina lako naomba. Amina.

Hatua ya 2: Omba Msamaha

Unapoanza upya, kwanza hukiri na kutafuta msamaha kutoka kwa Mungu, kisha uombe msamaha kutoka kwa wengine walioathiriwa na maneno yako, matendo, au ukosefu wa matendo. (Hii inatumika kwa mtindo wako wa uzazi.)

Mungu ametoa kanuni za kiroho kututawala. Ikiwa sisi ni Wakristo au wasio Wakristo, tunaamini kanuni za Mungu au kuzikataa, kanuni hizi za kiroho zinatawala maisha yetu. Kanuni moja kama hiyo ni ile ya msamaha na upatanisho. Mungu anatuamuru tuende kwa wale ambao tumewakwaza, inapowezekana, na upatanishwe kwa unyenyekevu kuomba msamaha wao.

Kwa kusikitisha, wazazi ni nadra kukubali makosa dhidi ya watoto wao. Maneno haya hayasemwi mara chache: "Nilikosea kufanya hivyo, na samahani. Tafadhali unisamehe?" Lakini ni maneno yenye nguvu zaidi ya kuleta uponyaji na upatanisho kati ya wazazi na watoto.

Je! Umesamehewa ikiwa mtoto wako ana miezi kumi na nane na haongei mazungumzo? Hapana. Ikiwa umeshindwa kwa kuwa na hasira au kupiga kelele kwa kujibu tabia ya kitoto, unahitaji kuelezea ni kwa nini umekosea na uombe msamaha.

Yesu alielezea kuwa wakati unaleta zawadi yako kwenye madhabahu (leo hii itamaanisha kuja kwa Mungu kumsifu, kumtumikia, au kuomba baraka Yake) na Roho Mtakatifu huleta hoja au kosa akilini mwako kuhusu mtu mwingine (kwa hali hii, familia yako), wewe ni wa kwanza kurejesha uhusiano huo. Hii inaonyesha jinsi ilivyo muhimu kwa Mungu kupatanishwa sisi kwa sisi. Anasema kwamba upendeleo mzuri pamoja Naye unahusiana moja kwa moja na uhusiano wetu na wengine.

Kujua hili, tunahitaji kufuta makosa haraka. Kwa mazoezi, utapata kwamba mtindo huu wa maisha huleta baraka na amani.

Kwa hivyo ukileta zawadi yako madhabahuni, na hapo ukakumbuka kuwa ndugu yako ana kitu juu yako, acha zawadi yako hapo mbele ya madhabahu, uende zako. Kwanza patanisha na ndugu yako, kisha uje kutoa zawadi yako.
(Mathayo 5: 23-24)

Neno *nenda* ni kitenzi cha lazima, amri. Wakati tunajua tumewatenda dhambi watoto wetu, lazima tuende kwao na kutafuta msamaha. Angalia kuwa *kwenda* sio kwa masharti. Hakuna kifungu cha "ikiwa". Adui na mwili wetu watatupiga vita na kutoa visingizio vingi vya kutofuata mpango wa Mungu.

Katika aya hapo juu, Mungu alibainisha mahitaji manne:

1. Kumwabudu Yeye vizuri, unahitaji kuwa na moyo safi kuhusu wengine. Anaweka kipaumbele juu ya mahusiano.
2. Jukumu pekee la upatanisho ni juu yako, sio yule aliyekosewa.
3. Mungu anatarajia utende haraka iwezekanavyo.
4. Futa kosa kwanza, kisha rudi umwabudu.

Unapofanya hivi, sio tu kuwa mtiifu kwa Bwana, lakini unaleta uponyaji kati yako na mtoto wako. Mungu hufanya kazi katika nyinyi wawili wakati ungamo linafanywa na msamaha umetolewa. Ni ya kawaida.

MPANGO KAZI

Andika sala ukimwomba Mungu nguvu za kufanyia kazi msamaha kila siku.

Mabadiliko ni Mchakato

Mchakato huu utakuwa rahisi unapojizoeza na kuanza kupata baraka ya kumfundisha mtoto wako njia ya Mungu. Unapokiri dhambi na kutubu, dhamiri yako itakuwa nyeti zaidi na uwezo wako wa kutembea katika haki utaongezeka. Kufuata mpango wa Mungu kutakupa nguvu, na tabia yako ya dhambi itapungua wakati unapata kujizuia na kujifunza kujibu kwa upendo.

Mwe na hasira, ila msitende dhambi; jua lisichwe na uchungu wenu bado haujawatoka; (Waefeso 4:26)

Hasira ni ya asili lakini sio lazima isababisha dhambi. Na ikiwa inafanya hivyo, tunahitaji kufanya mazoezi ya kutafuta msamaha kila siku. Nenda tu kwa mtu uliyemkosea, sema kosa au mahususi haswa, na uombe msamaha. "Naomba unisamehe kwa kupiga kelele. Tafadhali nisamehe kwa kusema maneno hayo makali. Tafadhali nisamehe kwa kutokuwa thabiti."

Milipuko ya hasira ni ya kutisha na mara nyingi inatia aibu. Kwa hivyo tunaruhusu tabia yetu ya dhambi na uchungu kuongezeka kuendelea kwa sababu hatutaki kutazama tena shida. Wakati Mungu anasema, "jua lisichwe," anamaanisha hatupaswi kuruhusu hasira yetu idumu zaidi ya siku moja. Lazima tuondoe maumivu na maafa tunayounda ndani ya siku hiyo hiyo. Kwa kufanya hivyo, tunajiweka huru na vile vile mtu aliyekosewa.

Kila wakati unapowapigia kelele watoto wako, ni kama kukata mioyo yao kwa kisu. Ikiwa hauombi msamaha na utumie dawa ya uponyaji (ambayo inaomba msamaha), maambukizo yatakua, halafu chuki, na kisha kulipiza kisasi. Unaweza kuwa na watoto ambao tayari wamekasirika, wana uchungu, na wameumia kwa sababu umewapiga mara kwa mara na haujawahi kutumia msamaha wa msamaha.

Unapoomba msamaha, unatoa dawa ambayo Mungu huwapatia mioyo yao iliyokatika, na unanza mchakato wa uponyaji. Hii ni muhimu sana. Ikiwa hatufanyi mazoezi haya kila siku na watoto wetu, itazuia ukuaji wetu wa kiroho na mabadiliko. Ikiwa tutachagua kutofanya hivyo, basi tunaweza kuwa moja ya zana kuu ya Adui ya kuufanya moyo wa mtoto wetu kuwa mgumu. Na mbegu za ufuasi na nidhamu hazitapenya moyoni na kuota mizizi.

Hakuna haki kabisa kwa tabia yetu ya dhambi. Lazima tuchukue jukumu kamili.

Somo la 13

Kutoa Msaada

Kama tulivyojifunza katika masomo mawili ya mwisho, kuanza upya huanza na kukiri na kuomba msamaha. Hatua ya tatu na ya mwisho kabla ya kusonga mbele ni kuwasamehe wengine.

Hatua ya 3: Samehe Wengine

Tunahitaji kusamehe, na hakika hii inajumuisha watoto wetu. Labda unafikiria, *Je ! Ni wakati gani watoto wangu waliniumiza?* Labda bado unaweza kumkasirikia mwanao kwa kuchukua gari kwa safari ya furaha iliyogharimu \$ 800. Au kwa binti yako ambaye anasema unaharibu maisha yake na anakuchukia.

Linapokuja suala la msamaha, kifaa cha kupimia ni jinsi gani Kristo ametusamehe (Wakolosai 3:13). Hatuwezi kupima ni kiasi gani amesamehe na anaendelea kusamehe.

CHIMBA ZAIDI

Je! Mungu anasema nini juu ya msamaha? Je! Kuna hali yoyote kuhusu hisia zako za kuumiza?

Basi, kwa kuwa mmekuwa wateule wa Mungu, watakatifu wapendwao, jivikeni moyo wa rehema, utu wema, unyenyekevu, upole, uvumilivu, (mkichukuliana, na kusameheana, mtu akiwa na sababu ya kumlaumu mwenzake; kama Bwana alivyowasamehe ninyi, vivyo na ninyi. Wakolosai 3: 12-13)

---

tena iweni wafadhili ninyi kwa ninyi, wenye huruma, mkasameheane kama na Mungu katika Kristo alivyowasamehe ninyi. (Waefeso 4:32)

Chagua Kusamehe

Wewe ni mhudumu wa Kristo kwa watoto Wake na, kwa hivyo, lazima uwe na mawazo ya msamaha wa kuendelea. Acha tu iende leo, iwe ni nini. Makosa mengine ambayo watoto

wetu hufanya yanaweza kuwa makubwa, na yanaweza kuwa ya gharama kubwa. Lakini lazima uiachie. Ni chaguo, kitendo cha utii kwa Mungu. Usingoje hadi ujisikie.

Watoto wetu wana asili ya kuanguka na wanaweza kutenda dhambi. Kwa sababu sisi ni mamlaka yao iliyowekwa na Mungu, uasi wa utoto mara nyingi huelekezwa kwetu. Kwa sababu tunawapenda na tunawajibika kwa ustawi wao, dhambi yao inatumiza. Lakini lazima kila siku tutumie kanuni ya msamaha na upatanisho kwa watoto wetu.

Tunapochukua makosa ya watoto wetu kibinafsi, tunapokataa kuwasamehe na kusahau makosa yao (hata ikiwa wamefanya kosa lile lile mara kadhaa), tunakuwa wajinga. Kama wazazi wa watoto wanaokua, lazima tuwe na mtazamo mzuri na tuchukue kasoro zao kwa njia ile ile kama wakati walikuwa wanajifunza kutembea. Wanahitaji kuungwa mkono, kushtadi, na kutiwa moyo — sio kuvunjika moyo kwa kujifunza.

Kama tulivyojifunza, uasi wa mtoto lazima urekebishwe na mafunzo: sheria, matokeo ya kurekebisha, na adhabu (inapobidi). Lakini pia tunakabiliwa na changamoto ya kukuza uhusiano wa upendo wa mzazi na mtoto kwa kuwasamehe kwa tabia yao ya kijinga au ya uasi. Kwa kuwa upendo ndio msukumo mkubwa, itasababisha mtoto kujibu mamlaka yako.

Nyumba yetu ni uwanja wa mafunzo, na *uzazi ni huduma*. Tunamtumikia Mungu tunapowahudumia na kuwafundisha watoto Wake. Msamaha ni sharti lisiloweza kujadiliwa. Watoto wengine kawaida ni nyeti zaidi na wanaweza kutafuta msamaha wako, wakati wengine hupanda maisha bila wasiwasi wowote kwa hisia za wengine. Bila kujali utu, matendo yako na maagizo yako yanaweza kusababisha aina yoyote ya mtoto kufikia ukomavu wa kimungu. Na kama tunavyowazoeza watoto wetu, Mungu anatumfundisha. Mabadiliko wakati mwingine ni mchakato chungu. Ikiwa tunamwamini, Mungu atatumia tamaa na changamoto tunazopata kutokana na kufeli na makosa ya watoto wetu ili kutufananisha na sura Yake.

CHIMBA ZAIDI

Je! Mafungu haya yanasema nini juu ya msamaha?

Na kila unaposimama kuomba, ikiwa una kitu dhidi ya mtu yeyote, msamehe, ili Baba yako wa mbinguni akusamehe pia makosa yako. Lakini msiposamehe, Baba yenu wa mbinguni hatawasamehe ninyi makosa yenu.
(Marko 11: 25-26)

Na juu ya mambo yote pendaneni sana, maana upendo hufunika dhambi nyingi. (1 Petro 4: 8)

Ikiwa mtoto wako amekuwa akifanya vibaya siku nzima, Mama haipaswi kumsalimu Baba mlangoni na mara moja anapaza sauti, "Hautaamini kilichotokea leo. . ." Badala yake, weka wakati wa Mama kushiriki jinsi siku hiyo ilikwenda, lakini sio mbele ya watoto.

Siku moja, mke wangu na binti walikuwa na siku mbaya ya kusoma nyumbani pamoja. Nilipofika nyumbani usiku huo, niliweza kusema kuwa ilikuwa mbaya. Baadaye jioni, mke wangu alielezea maelezo yote ya kile kilichokuwa kimetokea na jinsi alivyoshughulikia shida hizo.

Wakati wa kulala usiku huo, wakati nilikuwa nikisali na Katie, alimwambia Mungu, "Ninaomba kwamba mimi na Mama tukuwe na siku njema kesho."

Nikambusu na kusema, "Ndio, nilisikia ulikuwa na siku mbaya."

Alishangaa. "Wajua?"

"Kwa kweli najua," nikasema.

Niliweza kuona mawazo yake. "Je! Ana wazimu?"

Nilisema tu, "I bet wewe utakuwa na siku bora kesho. Nakupenda, mpenzi, "akambusu, na kutoka nje

Hali hiyo ilishughulikiwa, na Katie hakuwahi kuhisi aibu ya kusikia mama yake akiandika mapungufu yake yote.

Swali la Kujichunguza 2

Je! Unashirikiana na marafiki wako au watu wengine wa familia makosa na kushindwa kwao, ukitaifuta kujihurumia au kufunua dhambi zao (udaku)? Ikiwa ndivyo, andika sala kumwomba Mungu msamaha. Kisha omba msamaha kwa wale uliowadadisi, na ueleze kuwa ilikuwa mbaya kwako kushiriki vitu hivyo.

CHIMBA ZAIDI

Je! Mistari hii inasema nini juu ya kile tunachopaswa kusema?

Maneno yote ya kinywa changu yana haki; Hapana hata neno lililopotoka au la ukaidi. (Mithali 8: 8)

Mtu azuiaye kinywa chake na ulimi wake,
Atajilinda nafsi yake na taabu. (Mithali
21:23)

Ulimi safi ni mti wa uzima; Bali ukorofi wa ulimi huvunja moyo. (Mithali 15: 4)

Kanuni ya 3: Msamaha hauzingatii makosa.

Hatimaye, ndugu zangu, mambo yo yote yaliyo ya kweli, yo yote yaliyo ya staha, yo yote yaliyo ya haki, yo yote yaliyo safi, yo yote yenye kumpendeza, yo yote yenye sifa njema; ukiwapo wema wo wote, ikiwapo sifa nzuri yo yote, yatafakarini hayo. (Wafilipi 4: 8)

Mtu anapokukosea, usiruhusu ikasirike kuwa na hisia kali kwao. Acha iende, na ikiwa huwezi, Mungu anasema nenda kwao kwa unyenyekevu, utafute upatanisho. Hii inatumika pia kwa watoto wetu. Usiruhusu makosa yao ya zamani kuunda mtazamo wako wa sasa. Msamaha wa kweli huzaa mtazamo wa mzazi wa kutumaini, kuombea, na hata kutarajia mema kutoka kwa mtoto, sio kusubiri kwa wasiwasi kosa linalofuata kutokea.

Kama wahudumu, hatuwezi kuacha kuwasamehe watoto wetu. Lazima tuwe na mawazo kwamba tutaendelea kuwasamehe, bila kujali wanafanya nini, hata wakati wanatumiza kwa makusudi. Kazi yetu ni kuwapenda na kuwafunza. Ndio, ni ngumu. Kusimama kwenye Neno la Mungu na kuita nguvu za Roho Mtakatifu ni muhimu - na njia pekee tutafanikiwa.

Uzazi ni ngumu. Kwa kweli sio kwa waoga.

Somo la 14

Kikao Cha Familia

Sasa ni wakati wa kufanya upatanisho, kuelezea watoto wako kile ulichojifunza. Katika familia ya wazazi wawili, mume na mke wanapaswa kukutana kwanza kuomba juu na kukubaliana juu ya sheria, matokeo ya kurekebisha, adhabu zinazofaa, na kazi za kila mtoto- *na kuziandika* .

Haufanyi hivyo kwa kufadhaika na tabia na mitazamo ya watoto wako, au kwa sababu unaugua machafuko. Unafanya hivi kwa sababu ni mapenzi ya Mungu. Amefunua ukweli Wake na hamu Yake kwa familia yako, kwa hivyo unafanya mabadiliko kwa kujibu yale uliyojifunza.

Ikiwa mmoja wa watoto wako ana shida kubwa ya uhusiano na mzazi wowote, wazazi wote wawili wanapaswa kukutana kibinafsi na mtoto huyo kabla ya mkutano wa familia kufanyika. Vinginevyo, ikiwa utakutana na kikundi kizima kwanza na kuanza kuelezea kile utakachofanya, tabia hiyo ya mtoto huyo inaweza kudhoofisha majibu ya watoto wengine.

Fungua mkutano huu wa kibinafsi na sala, kisha nyenyekea kwa unyenyekevu shida ya zamani, na utafute upatanisho na mtoto huyo kwa kumwomba msamaha kwa makosa uliyoyafanya. Kuwa maalum. Baba anapaswa kuanza. Mama huenda baadaye. Kisha mpe mtoto wako nafasi ya kujibu. Walakini, usikasike wakikaa kimya.

Kuwa tayari

Hakikisha una sheria zako, matokeo ya kurekebisha, adhabu zinazofaa, na orodha za kazi zilizoandikwa kabla ya kuanzisha mkutano wa familia. Toa nakala kwa kila mmoja wa

watoto wako, isipokuwa watoto ambao bado hawawezi kusoma. Onyesha tu watoto wako wadogo orodha.

Nimekuwa na mikutano mingi ya upatanisho katika ofisi yangu. Ninapenda kuona machozi na umoja ambao Mungu huleta katika mikutano hiyo, jinsi Roho Mtakatifu huwabariki. Lakini sio wakati wote huenda chini kwa njia hiyo. Mara nyingi mtoto hajibu vyema mara moja. Na hiyo ni sawa.

Kwanza, anza mkutano na sala, ukimwomba Mungu msaada na mwongozo wake nyumbani kwako. Akina baba, ongozeni maombi, hata ikiwa haujawahi kuomba mbele ya watoto wako hapo awali. Ndio, labda utawashangaza, lakini fanya hivyo hata hivyo. Wathibitishie kwamba unaomba msaada wa Mungu kufanya mabadiliko haya.

Pili, omba msamaha kwa watoto wako kama kikundi. Waulize wakusamehe makosa yako, dhambi zako, na ukosefu wako wa uelewa wa uzazi mzuri hadi sasa. Hata ikiwa tayari umeomba msamaha kwa mmoja wa watoto mmoja mmoja, fanya hivyo tena ili watoto wako wengine waione. Kuuliza msamaha tena, kwa pamoja, inaonyesha unyenyekevu. Na watoto wengine labda waliona umewaumiza na tabia yako. Utambuzi wako mbele ya watoto wote unasisitiza ukweli wako.

Inaweza kusikika kama hii: "Vitu vingine vimeletwa kwa mama na usikivu wangu, vitu ambavyo tumekuwa tukifanya vibaya kama wazazi. Tayari tulikaa na Josh na kumwomba atusamehe

kwa kile tumekuwa tukisema na kumfanya. Lakini tunataka kusema hivi kwa nyinyi nyote watoto, kwa kelele na kutofautiana, tunasikitika."

Tatu, wape watoto wako fursa ya kutoa hisia zao, lakini usihitaji. Ikiwa wanashiriki chochote, akina baba, endeleeni kuomba msamaha kwa dhambi zozote maalum ambazo Bwana hufunua kupitia hizo. Mama, kuwa tayari na tayari kuomba msamaha pia. Kumbuka, Baba, mnaongoza mjadala huu na kuweka mambo kwa amani.

Mwishowe, anzisha watoto wako kwa mpango mpya wa nidhamu, ukielezea kabisa sababu zako na sababu za njia hii mpya ya uzazi. Eleza sheria, madhumuni ya matokeo ya kurekebisha, na jinsi na kwanini adhabu itafanyika. Pitia orodha ya kazi pamoja na matokeo. Hakikisha unawasiliana kuwa mabadiliko haya hayafanyiki kwa sababu yamekuwa mabaya. Hautekelezi sheria za kijeshi ghafla.

Pitia somo la 8, "Kanuni za Uchapaji," na somo la 9, "Chanya dhidi ya Kurekebisha."

Miongozo ya Kuelezea Nidhamu

Miongozo ifuatayo itakusaidia kujiandaa kwa mkutano wako. Pitia masomo ili ujitambulishe na kanuni unapoamua unayopanga kusema. Omba Mungu kwa hekima unapojiandaa. Unda maelezo yako mwenyewe kama inahitajika.

1. Eleza kwamba nidhamu ni ya kibiblia, na Mungu anawajibisha kwa njia ya kuwafundisha watoto wako.
2. Eleza tofauti kati ya matokeo ya kurekebisha na adhabu na sababu za kila moja. (Tazama somo la 4.)

3. Eleza ufafanuzi wa mtu mzima aliyekomaa. Kisha eleza kwamba jukumu lako ulilopewa na Mungu ni kuwafundisha kwa upendo kuwa watu wazima waliokomaa. (Tazama somo la 2.)
4. Eleza kwamba familia ni timu, na kila mtu anahitaji kufanya kazi pamoja ili nyumba hiyo iwe kimbilio na mahali pa amani kwa wanafamilia wote.
5. Eleza hitaji na hamu yako ya funzo la Biblia la kila wiki la familia. Wajulishe siku na wakati utafanyika. (Tazama juzuu ya 3, somo la 10 la "Hatua Saba za Mafunzo ya Biblia ya Wiki.")

MPANGO KAZI

Andika ufafanuzi ufuatao kwa maneno yako mwenyewe. Ikiwa umeoa au umeolewa, fanyeni hivi pamoja. Usikimbilie kupitia hii. Unahitaji kuelezea wazi mpango wa uzazi wa Mungu kwa watoto wako. Pitia somo la 2 inapohitajika.

Maadili na miiko/amali

Kujidhibiti

Masono ya Biblia ya Familia

Kujifunza Biblia kila wiki kutasaidia familia yako kuanza upya. Ikiwezekana, kuwa na moja kwa watoto wako wa miaka mitano hadi kumi na tofauti kwa watoto wakubwa. Katika nyumba zingine, akina mama hufanya kazi na watoto wadogo wakati baba hufanya ibada na wazee. Lakini kuwa makini, akina baba. Usitumie hii kama fursa ya kupitisha jambo lote kutoka kwa Mama. Wewe ndiye kuhani wa nyumba yako. Lazima uchukue jukumu hilo kwa uzito sana. Kutimiza jukumu lako kama kiongozi wa kiroho ni moja wapo ya urafiki wa mke wako na amri kwako kutoka kwa Mungu (Waefeso 6: 4).

Mke wangu alimfunza binti yetu masomo ya nyumbani, na kujifunza Biblia ilikuwa sehemu ya mazoea yao ya kila siku. Ningependa kusoma naye Biblia karibu kila siku wakati wa maombi jioni. Nilifanya pia funzo la Biblia la kila juma na watoto wangu hadi walipoondoka nyumbani kwetu.

Kufanya Mpito

Tuma sheria na orodha ya nidhamu katika eneo muhimu la nyumba yako, kama jikoni, lakini sio wazi (kwenye jokofu). Marafiki wa watoto wako wanaweza kuja na kuuliza juu yake, ambayo inaweza kuwafanya watoto wako wasiwe na wasiwasi. Watoto wadogo hawajali unapoiweka, lakini wanapozeeka, huwa nyeti zaidi juu ya vitu kama hivyo.

Weka ndani ya kabati la jikoni, droo, au kabati, na wape watoto nakala zao. Vijana wako labda hawataki kuiweka kwenye chumba chao. Usilazimishe. Tu wape nakala. Labda wataipoteza au kuitupa mbali, ndiyo sababu unachapisha nakala yako mwenyewe.

Onya kwamba ikiwa umekuwa na muundo mdogo nyumbani kwako kabla ya hii, watoto wako hawataruka kwa shangwe kwa mpango wako mpya. Toa neema kwa kutekeleza nidhamu yako kwa wiki ya kwanza au zaidi. Ikiwa umeruhusu kubishana na kujadili zamani, wacha wateleze kidogo kumaliza kazi za nyumbani. Itachukua muda kuvunja tabia mbaya. Wajulishe wanapata mawaidha moja kila siku kwa siku tano zijazo, lakini basi hakutakuwa na mawaidha zaidi.

Ikiwa umeruhusu ugomvi uendelee kwa muda mrefu, utahitaji kutoa kufundisha zaidi. Sasa kwa kuwa umeelezea heshima na kutekeleza matokeo sahihi ya kusahihisha, unaweza kusimamisha mazungumzo ambayo yanakuwa moto kwa kusema kwa utulivu, "Shikilia, mpenzi. Najua hili ni jambo ambalo tulikuwa tukifanya, lakini kumbuka hili ni eneo la kukosa heshima. Ninakuonya sasa hivi

ili kuvuta pamoja. " Halafu, ikiwa wataendelea, unahitaji kufuata na uwape matokeo ya kurekebisha yaliyopangwa tayari.

Ruhusu kipindi cha neema. Lakini baada ya siku tano, wakumbushe kwamba hawatapata maonyo tena.

Tathmini upya kama inavyohitajika

Mara tu mfumo mpya umekuwa ukiendesha kwa muda, unaweza kugundua kuwa sheria na nidhamu zako zingine hazina haki au ni kali sana. Kuwa mwangalifu kwa mwongozo wa Mungu unapotathmini jinsi mfumo unavyofanya kazi.

Wazazi huwasiliana nami mara nyingi, wakijaribu kuamua ni nini kinachofaa na kisichofaa. Baba wa mtoto wa miaka kumi na saba aliuliza ikiwa saa 9:00 jioni ilikuwa wakati usiofaa wa kulala. Nilimwambia hiyo ni mapema sana kwa umri wake na nikamwuliza mwana jinsi alivyotaka kuchelewa. Wakati mtoto aliuliza saa kumi, baba yake alidhani hiyo ilikuwa sawa. Niliwaambia ni vizuri kubadili sheria.

Ikiwa watoto wanapinga vikali, na unafikiri sheria hiyo inaweza kuwa kali sana, mtafute Bwana na upate ushauri. Akina baba, kuwa tayari kusikiliza na kuzingatia maoni ya mke wako. Ukiamua sheria ni kali sana, ibadilishe. Kumbuka, familia yako ni timu.

Mikutano ya Familia ya Mara kwa Mara

Kuwa na mkutano wa kufuatilia kila miezi miwili kwa miezi sita ijayo. Ni muhimu kupata maoni yao. Huenda ukahitaji kukaza maeneo ambayo yameanza kurudi kwenye tabia za zamani. Kuja pamoja kama familia na kujadili mambo haya. Walakini, usifanye wakati huu wa mazungumzo. Bado unasimamia.

Ni muhimu pia kwa mume na mke kuwasiliana mara kwa mara juu ya jinsi mambo yanavyoendelea, kama wakati mke wangu aliniambia juu ya siku yake mbaya ya kusoma nyumbani na Katie na jinsi alivyotatua. Lakini kumbuka, Mama, usimlipue Baba dakika tu akiingia mlangoni na mambo mabaya yote yaliyotokea siku hiyo. Nyumba hiyo inapaswa kuwa kimbilio kwa kila mtu. Jadili nae ni wakati gani mzuri wa kuwasilisha habari.

Jichunguze Mara Nyingi

Wazazi wanahitaji kutathmini maendeleo ya kibinafsi kila wakati. Kwanza, je! Yesu bado ni jiwe la msingi la msingi wako imara? Kama unavyojua, msingi wako wa kiroho (wakati wa ibada ya kila siku) ni jambo muhimu zaidi katika kutimiza kazi yako kama mhudumu.

Pili, endelea kufahamu ubora wa uhusiano wako na kila mtoto. Kila moja ni ya kipekee na inahitaji uhakikisho na nidhamu inayolenga mahitaji yao maalum ya utu. Kamwe usimlinganishe mtoto wako na mtu mwingine yeyote.

Tatu, tathmini maendeleo yako katika maeneo yafuatayo:

- Je! Unajibu kwa upendo au kwa hasira?
- Je! Unawasiliana na upendo kwa kutoa wakati na mapenzi sahihi?
- Je! Unafundisha kwa uaminifu?
- Je! Mfumo wako wa nidhamu unategemea mtindo wa usimamizi wa Mungu?
- Je! Mnafanya kazi kama timu?
- Je! Unakaa sawa na mpango wa mafunzo?

Ikiwa haujui kuhusu mojawapo ya kanuni hizi, rudi kwenye masomo ili upate upya. Ni muhimu kutathmini kwa sababu ikiwa hata mmoja atatoka kwa mpangilio, mpango unaweza kuanza kufunuliwa. Ili kutathmini vyema jinsi unavyofanya, pitia *Kiambatisho S: Tathmini ya Mzazi*.

Ushauri wa Mwisho

Kumbuka kwamba Mungu hubariki utii. Kwa kutumia mfululizo kanuni ambazo umejifunza, utaleta uingiliaji Wake nyumbani kwako. Utaanza kuelewa njia Zake na utawekwa sawa na mapenzi ya Mungu kwamba unaweza kumsikia Akiongea na wewe juu ya jinsi nyumba yako inapaswa kufanya kazi, sheria gani unapaswa kuwa nazo, na mahitaji maalum ya kila mtoto.

Mungu anatamani ufanikiwe kuwafundisha watoto wako katika njia ambayo wanapaswa kwenda. Ni matumaini yangu makubwa kwamba kanuni na zana ambazo umejifunza katika safu hii zitakusaidia kufikia lengo hilo. Kumbuka kutoka juzuu ya 1, Mungu hafanyi kwa muujiza kile ambacho amekuita ufanye kwa utii.

Tafadhali tembelea tovuti yetu, FDM.world, kwa habari ya ziada na vifaa au kuwasiliana nasi. Mfululizo huu unajumuisha vitabu vya kazi na video kukusaidia kutekeleza kanuni hizi. Mwongozo wa kiongozi unapatikana pia kwa vikundi vidogo au vikubwa.

Sasa nenda ukawahudumie watoto wako. Kwa kweli ni zawadi ulizopewa na Mungu. Na anza kuomba juu ya kuwafundisha wengine katika mambo ambayo umejifunza.

Viambatisho

Viambatisho hivi vimejumuishwa kama rasilimali za ziada. Vinapatikana katika matoleo yote manne, lakini sio viambatisho vyote vimejumuishwa kwa kila toleo. Ikiwa ungependa kupitia kiambatisho maalum, tafuta mahali kilipo kwenye orodha hii hapa chini.

Kiambatisho A: Barua ya Kujitolea kwa Mzazi

toleo la 1

Kiambatisho B: Kuyatoa Maisha Yako kwa Kristo	toleo la 1
Kiambatisho C: Kukuza Urafiki wa Kila Siku na Mungu	toleo la 1
Kiambatisho D: Vitabu Vilivyopendekezwa	toleo la 1 & 3
Kiambatisho E: Imani na Msamaha	toleo la 2
Kiambatisho F: Tathmini Binafsi ya Kusikiliza kwa Ufanisi	toleo la 2 & 4
Kiambatisho G: Kuboresha Mawasiliano Yako ya Upendo	toleo la 2 & 4
Kiambatisho H: Kuonyesha Upendo kwa Mtoto Wako	toleo la 2
Kiambatisho I: Mambo Muhimu kwa Wazazi Wasio na Wenzito	toleo la 3
Kiambatisho J: Kuwa Mlezi wa Familia Mseto	toleo la 3
Kiambatisho K: Kumwongoza Mtoto kwa Kristo	toleo la 3
Kiambatisho L: Maburudisho Yasiyofaa	toleo la 3
Kiambatisho M: Mwenendo wa Kuadhibu/Kuadabisha	toleo la 4
Kiambatisho N: Sheria na Matokeo	toleo la 4
Kiambatisho O: Uimarishaji Chanya	toleo la 4
Kiambatisho P: Orodha ya Kazi za Kila Siku	toleo la 4
Kiambatisho Q: Dodoso kwa Vijana	toleo la 4
Kiambatisho R: Dodoso kwa Watu Wazima Wapya	toleo la 4
Kiambatisho S: Tathmini ya Mzazi	toleo la 4
Kiambatisho T: Faharasa	toleo la 1-4

Kiambatisho F

Tathmini Binafsi ya Usikilizaji Wenye Ufanisi

Kamilisha tathmini hii binafsi kukusaidia kujua zaidi tabia zako za usikilizaji. Jibu kila swali kwa kutafakari na kwa uaminifu.

Tabia za mawasilino kudhihirishwa

	Je, unafanya yafuatayo?	Mara nyingi	Kila mara	Mara Moja moja	Mara chache sana
1.	Unaacha kumsikiliza mtoto wako unapokuwa hukubaliani naye, au hutaki kumsikiliza?				
2.	Unasikiliza Kwa umakini kile kinachosemwa hata kama hakikufurahishi?				
3.	Unafanya kama unajua atakachokisema mtoto wako na unaacha kumsikiliza?				
4.	Unayarudia Kwa maneno Yako mwenyewe yale ambavyo mtoto wako amesema?				
5.	Unasikiliza mtazamo wa mwanao hata kama unatofautiana na wa kwako?				
6.	Unakuwa tayari kujifunza jambo kutoka Kwake hata kama anachosema si Cha Muhimu?				
8.	Unawaza mambo Yako kichwani wakati mwanao bado anaongea?				
9.	Unaonekana kama unasikiliza na kumbe husikilizi?				
10.	Unakuwa na ndoto za mchana wakati mwanao anaongea?				
11.	Unasikiliza ili update mawazo Muhimu siyo tu maelezo?				
12.	Unagundua kwamba maneno si mara zote humaanisha jambo Moja Kwa watu tofauti?				
13.	Unasikiliza tu kile ambacho unataka kusikiliza, ukitupilia mbali ujumbe wote wa mtoto wako?				

Tabia za Mawasiliano Zinadhihirishwa (inaendelea)

#	Je! Unafanya Yafuatayo?	Mara nyingi	Kila mara	Mara Moja moja	Mara chache sana
14	Unamwangalia mtoto wako wakati anaongea?				
15	Unazingatia maana ya mtoto wako kuliko anavyoonekana?				
16	Unajua ni maneno na misemo gani unayohitaji kujibu Kwa hisia?				
17	Unafikiri juu ya kile unachopaswa kukamilisha katika mawasiliano yako?				
18	Unapanga wakati mzuri wa kusema unachotaka kusema?				
19	Unafikiria juu ya jinsi mtu mwingine anaweza kuguswa na kile unachosema?				
20	Unafikiria njia bora ya kuwasiliana (Maandishi, mazungumzo na / au papo Kwa papo)?				
21	Daima unajalii hisia ya hisia za mtoto wako wakati unazungumza naye (kama ana msongo, huzuni, wasiwasi, uhasama, kutopendezwa, alikimbia, hasira, nk)?				

22	Unarekebisha mawasiliano yako kulingana na Kila mtoto alivyo?				
23	Unadhani mtoto wako anajua na anaelewa unachowasiliana na / au aliwasiliana naye?				
24	Unamruhusu mtoto wako atoe kwa heshima hisia hasi kwako bila kujihami?				
25	Mara kwa mara unafanya juhudi kuongeza ufanisi wako wa kusikiliza?				
26	Unaandika maelezo inapohitajika kukusaidia kumbuka?				
27	Unasikiliza kwa karibu bila kuvurugwa na mazingira?				
28	Unasikiliza mtoto wako bila kumhukumu au kumkosoa?				

108

Craig Caster

Tabia za Mawasiliano Zimefunuliwa (inaendelea)

#	Je! Unafanya Yafuatayo?	Mara nyingi	Mara kwa mara	Mara Moja moja	Mara chache sana
29	Unarudia maagizo na ujumbe kuhakikisha umeelewa kwa usahihi?				
30	Una wasiwasi juu ya kwanini mtoto wako anahisi kama anavyohisi?				

Baada ya kujibu maswali thelathini, kamilisha kiambatisho cha alama kwenye ukurasa unaofuata.

Ufanisi wa Kusikiliza Kiwango cha Kujitathmini cha Kujitathmini

Zungushia au onyesha namba inayowakilisha aina ya jibu ulilotoa kwenye kila kipengee cha *Tathmini Binafsi ya Usikilizaji Wenye ufanisi*

#	Mara nyingi	Mara kwa mara	Mara Moja moja	Mara chache sana
1	1	2	3	4
2	4	3	2	1

3	1	2	3	4
4	4	3	2	1
5	4	3	2	1
6	4	3	2	1
7	4	3	2	1
8	1	2	3	4
9	1	2	3	4
10	1	2	3	4
11	4	3	2	1
12	4	3	2	1
13	1	2	3	4
14	4	3	2	1
15	4	3	2	1
16	4	3	2	1
17	4	3	2	1
18	4	3	2	1
19	4	3	2	1
20	4	3	2	1
21	4	3	2	1
22	4	3	2	1
23	1	2	3	4
24	4	3	2	1
25	4	3	2	1
26	4	3	2	1
27	4	3	2	1
28	4	3	2	1
29	4	3	2	1
30	4	3	2	1

Jumla ndogo				
-------------	--	--	--	--

Jumlisha Kila kipengele hapo chini, kisha uvijumlishe Kwa pamoja kupata jumla kuu. Tambua kiwango chako cha kusikiliza kwenye ukurasa unaofuata.

JUMLA KUU _____

Kiwango cha Kusikiliza

Andika alama yako kwenye mstari unaofaa hapa chini ili kubaini kiwango chako cha kusikiliza.

110-120: Msikilizaji bora _____

99-109: Juu ya Msikilizaji wa Wastani _____

88–98: Msikilizaji wa Wastani _____

77-87: Msikilizaji kawaida _____

<77: Msikilizaji mbovu hadi Msikilizaji mbovu sana _____

Baada ya kuamua kiwango chako cha kusikiliza, unaweza kuhitaji kutambua maeneo ya kubadilisha. Kamilisha karatasi ya kufanya kazi inayofuata katika *Kiambatisho G: Kuboresha Mawasiliano Yako ya Upendo*, ambayo inapaswa kutumiwa na tathmini hii ya binafsi unapona mawasiliano yasiyo na upendo yanapojitokeza.

Kumbuka: Mwanafunzi wa kweli wa Kristo hajaribu tu kupata maarifa ya kiakili. Mwanafunzi wa kweli anawekeza mwenyewe kujifunza na kuishi kulingana na kanuni ambazo Mungu hufundisha katika Neno Lake.

Uwekezaji wako kwa kujifunza na kuishi kulingana na kanuni ambazo Mungu amekufunulia kupitia nyenzo hii utabadilisha maisha yako kama vile Mungu anavyotaka.

Kiambatisho G

Kuboresha Mawasiliano Yako Ya Upendo

Kamilisha kibinafsi, kisha pitia na mjadili kama wenzi ikiwa ni wanandoa

Baada ya kumaliza *Kiambatisho F: Tathmini Binafsi ya usikilizaji Wenye ufanisi* na jumla ya alama yako, orodhesha kwa kipaumbele maeneo ambayo unahitaji kubadilisha.

1. _____
_____
2. _____
_____
3. _____
_____
4. _____
_____
5. _____
_____
6. _____
_____
7. _____
_____

Pitia jinsi upendo ulivyo katika toleo la 2, masomo ya 4-10. Orodhesha kwa kipaumbele tabia yoyote isiyo ya kibiblia ambayo umekuwa ukifanya nyumbani kwako. Omba neema ya Mungu na nguvu ya kubadilisha haya.

1. _____
_____
2. _____
_____
3. _____
_____
4. _____
_____
5. _____
_____
6. _____
_____
7. _____

8.

9.

10.

Mapatanao

Ikiwa unaamini hukuwa ukionyesha mawasiliano ya upendo kwa watoto wako (au mtu mwingine), fuata hatua zifuatazo ili mpatane.

1. Ungama hii kwa Bwana na umwombe akusamehe kwa kutowasilisha upendo kwa mtoto / watoto Wake.

Tukiziungama dhambi zetu, Yeye ni mwaminifu na wa haki hata atuondolee dhambi zetu, na kutasafisha na udhalimu wote. (1 Yohana 1: 9)

2. Mwombe Mungu aujaze Moyo wako na upendo uliohuishwa upya kwa mtoto wako / watoto wako.

Sasa matumaini hayakatishi tamaa, kwa sababu upendo wa Mungu umemwagwa ndani ya mioyo yetu na Roho Mtakatifu ambaye tulipewa. (Warumi 5: 5)

3. Nenda kwa mtoto / watoto wako na fanya maungamo yanayofaa kwa umri wao.

Kwa mfano, "Ninakupenda, lakini najua sikuwa nikikuonyesha upendo huo kwa maneno yangu. Sikuwa na subira (sina huruma, nk), na ninahitaji kuomba msamaha. Tafadhali nisamehe. Ninakupenda, na ninafurahi sana kuwa mama / baba yako."

4. Sali na mtoto wako.

Kujitoa

Andika sala ya kujitoa kumtafuta Bwana kwa nguvu Zake za kubadilisha maeneo haya na kuwa mzazi anayemhitaji Mungu.

Kiambatisho M

Tabia ya Nidhamu

Pitia na mjadili kama wenzi ikiwa ni wanandoa.

Kuna mkanganyiko mwingi linapokuja suala la jinsi wazazi wanavyopaswa kushughulikia mitazamo mibaya. Kiambatisho hiki kitakusaidia kupata mtazamo bora juu ya jinsi ya kushughulikia mitazamo mibaya ya watoto wako. Nini cha kufanya na nini *si* chakufanya.

Lazima tuwaruhusu watoto wetu kuhisi vile wanavyohisi.

Baada ya yote, Mungu alitupa hisia zetu.

Mwe na hofu wala msitende dhambi.. (Zaburi 4: 4)

Kupata kwa Moyo

Tabia ni kitu tunachofanya au kutofanya, aidha kuvunja sheria au kutofanya kile kinachotarajiwa kutoka kwetu. Tabia zinaweza kubadilishwa kupitia nidhamu / mafunzo, ambayo ni matokeo ya kurekebisha.

MAELEZO MUHIMU

Mtazamo -mkao au msimamo; hisia; maoni au mhemko.

Tabia -Tendo au njia ya tabia.

Udanganyifu -Kudhibiti au kucheza kwa ujanja, haki, au ujanja, hasa kwa faida ya mtu mwenyewe.

Kulipiza kisasi - Kutia jeraha kwa malipo ya tusi.

Mitazamo hutokana na moyo. Moyo wa mtoto unaweza kubadilishwa tu kupitia nia yao ya kukubali mamlaka yetu, kupokea kutoka kwetu upendo wa Kristo na maagizo ya Mungu kwao.

Moyo wa kuasi ni moyo wa huzuni. Hauna amani, furaha, kuridhika, au raha ya kudumu - yote kwa muundo wa Mungu. Ikiwa unajua mtoto wako ana uchungu kwako au anaasi

dhidi ya mpango wa Mungu juu ya maisha yake, inahitaji kujitoa kwako kwa maombi na uvumilivu, bila Kuyumba au kuacha.. **Kuyumba** kunamaanisha mambo kadhaa kwa wazazi:

- Unaruhusu mtazamo mbaya wa mtoto kukukasirisha. Unamwakilisha Mungu vibaya kwa njia unayomtendea mtoto wako.
- Unaruhusu tabia mbaya ya mtoto ichukue amani yako ya ndani.
- Unaruhusu mtazamo mbaya wa mtoto kuamuru jinsi unavyotakiwa kutekeleza matokeo au adhabu yako ya kumrekebisha uliyojipangia— au unaongeza.

Watoto wengine hutumia hisia zao kama njia ya ujanja au kulipiza kisasi. Wanajaribu kudanganya wazazi kwa hivyo hawatafuata matokeo au adhabu ya kuwarekebisha. Watoto wanaweza hata kujaribu kuwafanya wazazi wajihisi hatia wazazi kwa kutowaruhusu kufanya kitu ambacho kwa kawaida hawangewaruhusu kufanya.

Watoto wengine wanajua inawasumbua wazazi wao ikiwa wataonyesha tabia mbaya, ambayo mara nyingi huwafanya waendele na tabia hii. Asili yetu ya dhambi ni kulipa kisasi. Wakati tabia yao ya kukasirika, ya kuchangamka, au mbaya ikikuchochea hasira au huzuni, unaweza kuwa yule anayewahimiza waendele na tabia hii ya kitoto, ya ujanja. Mchezo huu unahusisha pande mbili.

Tunapokasirika, inawapa watoto wetu kuridhika ambayo inaharibu ukuaji wa tabia zao, imani yako, na mamlaka yako. Ni muhimu kutokuonyesha mhemko wowote wakati wa kusahihisha watoto wetu au kutoa matokeo ya kurekebisha. Kaa kwenye mpango wa jumla wa nidhamu. Usipojibu kwa njia wanayotaka, ikiwa hautawarudishia mpira, mwishowe wataacha kucheza mchezo huu.

Ikiwa umekuwa ukicheza mchezo huu wa dhambi kwa muda, inaweza kuchukua muda kuachana na tabia mbaya -kwa nyinyi wawili. Vumilia na subiri, na Bwana atajipatia ushindi.

Kumbuka, kama mtazamo mbaya utachukua sura ya mwenendo mbaya wa kufanya chaguzi za hovyoyote kama vile kukukoromea Kwa sauti, maneno mabaya, kupinga mateke ukutani, au kubamiza mlango, basi msaidie Kwa Kuadhibu mwenendo wake, siyo mtazamo wake.

Bwana ametuagiza kuwafundisha watoto wetu, sio kuwaumiza kwa kujibu uchaguzi wao wa kitoto na upumbavu. Ikiwa mtazamo wetu ni ule ambao unataka kulipa kisasi au kuwaumiza kwa njia fulani kwa sababu hawatafanya kile tunachowataka, hili ni tatizo letu, sio kosa la watoto wetu. Bwana alitupa watoto hawa, na wakati mwingine ni vigumu kuwalea kwa njia anayotaka. Ikiwa una nia mbaya wakati wa kuwapa matokeo au adhabu ya kuwarekebisha, unapaswa kutubu mara moja na uombe msamaha kutoka kwa mtoto wako na Bwana.

Kulipa kisasi hakuwafundishi watoto wetu lakini kunasababisha wao kuwa waovu. Hii itasababisha mgawanyiko kati ya wazazi na watoto.

Mafunzo yanafundisha watoto wetu. Ni haki na haichochei na hasira au kulipa kisasi. Yanabadilisha na kutengeneza tabia ya watoto wetu bila kuharibu au kuleta mgawanyiko.

Mafunzo = Nidhamu (ambayo ni matokeo au adhabu isiyo ya maumivu ya kuwarekebisha)

Kuadhibu Mwenendo au Tabia: Kazi ya wazazi ya Kujadili

Kwanza, pitieni na jadilini pamoja (ni wanandoa) sehemu inayosema " Adhibu mwenendo au tabia - siyo mtazamoza" katika toleo la 4, somo la 5.

Orodhesha kile unachoamini ni mtazamo mbaya unaoona ukidhihirishwa kwa kila mtoto wako. (Unaweza kila mmoja kutaka kutumia karatasi tofauti kwa zoezi hili.) Ni muhimu kwako, kama mume na mke, kuwa na umoja katika mpango wako wa kushughulikia hili. Jaribu kufafanua tofauti kati ya *mitazamo* yao na *tabia* ambazo zinaweza kutokana na mitazamo hii.

Jina la Mtoto:

Jina la Mtoto:

Jina la Mtoto:

Jina la Mtoto:

Jadilini pamoja kama mume na mke jinsi yale mliyojifunza yanavyoweza kubadilisha sheria zozote mlizoanzisha tayari. Je! Mngabadilisha sharia yoyote? Andika maelezo kama yanahitajika.

Kiambatisho N

Kanuni na Matokeo/adhabu

Watoto wa kila kizazi wanahitaji sheria na matokeo yaliyofafanuliwa wazi. Omba Mungu akupe hekima unapounda orodha yako ya kifamilia. Tumejumuisha mifano kadhaa hapa na kiolezo kwenye ukurasa unaofuata ili uunde ya kwako mwenyewe. Kwa maombi fikiria kilicho bora kwa familia yako, na urekebishe sheria za kibinafsi kulingana na umri wa watoto wako na viwango vya uwajibikaji.

Kanuni ya 1 : Kuheshimiana kila wakati.

Matokeo /adhabu: Chuka jambo moja kutoka kwenye sanduku la matokeo/adhabu au orodha.

Kanuni ya 2 : Hakuna kupigana kimwili au kubishana kwa maneno.

Matokeo/adhabu : Chukua jambo moja kutoka kwenye sanduku la matokeo au orodha. Ikiwa ni ya mwili, ongeza kizuizi cha chumba cha nusu siku.

Kanuni ya 3 : Kuwa tayari kwenda shule ifikapo 7:15 asubuhi

Matokeo/adhabu : Amka saa 11:00 asubuhi asubuhi au ulale mapema nusu saa kabla.

Kanuni ya 4 : Fannya usafi mwenyewe mara moja.

Matokeo /adhabu: Chukua jambo moja kutoka kwenye sanduku la matokeo au orodha na ifanye usafi.

Kanuni ya 5 : Rudi nyumbani kwa wakati uliowekwa kutoka kwa safari iliyoidhinishwa. *Matokeo /adhabu*: Kizuizi cha nyumbani kwa siku mbili.

Kanuni ya 6 : Haki za simu za mkononi hadi saa 2:00 jioni (kwa umri mdogo Wenye idhini). *Matokeo/ adhabu*: Hakuna marupurupu ya simu kwa siku mbili.

Kanuni ya 7 : Simu ya mkononi izimwe shuleni, wakati unaendesha gari, unapofanya kazi ya nyumbani, na kati ya 3:00 usiku na 12:00 asubuhi

Matokeo/adhabu : Hakuna marupurupu ya simu ya mkononi kwa siku tatu. (Ikiwa hauhifadhi simu wewe mwenyewe, unaweza kuangalia bili za simu kwa nyakati ambazo simu ilikuwa ikitumika.)

Kanuni ya 8 : Matumizi yoyote yasiyofaa ya simu ya mkononi kupitia jumbe za simu, picha, au video. (Jadili maelezo zaidi na watoto wakubwa.)

Matokeo /adhabu: Kupoteza maandishi, picha, na uwezo wa video kwenye simu ya mkononi kwa muda uliopangwa tayari.

Kanuni ya 9 : Haki za michezo hadi 3:00 usiku

Matokeo/adhabu: Hakuna marupurupu ya michezo kwa siku mbili.

Kanuni ya 10 : Chumba kusafishwa kabla ya kwenda shule na ifikapo saa 5:00 asubuhi mwishoni mwa wiki: vitanda taka taka za kitandani na nguo nguo zisizagae sakafuni.

Matokeo/adhabu: : Chukua kitu kimoja kutoka kwenye sanduku la matokeo na usafishe chumba.

Kanuni na Matokeo:

Utaratibu wa Familia Yetu

Kanuni **ya** **1:**

Matokeo

/adhabu: _____

Kanuni **ya** **2:**

Matokeo

/adhabu: _____

Kanuni **ya** **3:**

Matokeo/adhabu:

Kanuni **ya** **4:**

Matokeo

/adhabu:

Kanuni **ya** **5:**

Matokeo /adhabu

:

Kanuni **ya** **6:**

Matokeo /adhabu:

Kanuni **ya** **7:**

Matokeo /adhabu:

Kanuni **ya** **8:**

Matokeo

/adhabu:

Kanuni

ya

9:

Matokeo

/adhabu: _____

Kanuni

ya

10:

Matokeo

/adhabu: _____

Kanuni na Matokeo/adhabu

Orodha ya Matokeo ya Marekebisho

Hii ni orodha ya matokeo ya mfano kwa vijana. Tumia kama ilivyo au unda ya kwako mwenyewe ukitumia ukurasa unaofuata.

Matokeo ya Kurekebisha/adhabu Isiyo ya viboko	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Hamisha vitu katika chumba / vyumba maalum.										
2. Safisha vioo vyote vya bafuni.										
3. Safisha masinki ya bafu, mirija, na viogeshi.										

4. Safisha vyoo.										
5. Safi nyuma ya kitanda na TV.										
6. Safisha banda la mbwa nyuma ya nyumba.										
7. Fagia uwanja										
8. Kwatua nyasi zilizoota eneo k nyumbani kwa dakika 15.										
9. Fyeka nyasi nyuma ya nyumba.										
10. Mwangilia maji sehemu ya mbele ya nyumba kwa dakika 15.										
11. Osha madirisha manne ndani na nje.										
12. Osha gari.										
13. Safisha ndani ndani ya gari.										
14. Fagia karakana.										
15. Safisha jokofu.										

Kanuni na Matokeo:

Sampuli ya Orodha ya Matokeo ya Marekebisha

Matokeo ya Kurekebisha	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.										

2.										
3.										
4.										
5.										
6.										
7.										
8.										
9.										
10.										
11.										
12.										
13.										
14.										
15.										

122

Kiambatisho O

Uimarishaji Chanya

Kuimarisha vyema ni kutumia chati, grafu, au mfumo mwingine kurekodi tabia ya mtoto, ikifuatana na tuzo zinazoendelea za tabia njema. Sio mzuri sana kwa mtoto mtukutu au haifaidi mtoto anayetii kwa sababu zifuatazo. Pitieni na mjadili kama wenzi ikiwa wanandoa.

- Upendo, sio zawadi au ujanja, ndio motisha wenye nguvu zaidi na njia ya nguvu zaidi ya kujijengea thamani.
- Wazazi wanapaswa kuwa wanawapongeza watoto wao kila siku kwa sababu wao ni zawadi kutoka kwa Mungu, sio iliyofungwa na utendaji.
- Tabia njema inatarajiwa, sio malipo. Upendo wetu kwao na jinsi tunavyoonyesha haipaswi kubadilika kwa sababu ya kufeli kwao.
- Inaweza kuwa na faida kwa wazazi kutumia motisha maalum kwa mtoto ambaye anajitahidi kushinda udhaifu fulani au changamoto ya kibinafsi, kama vile kutokwa na kitanda au mapambano ya masomo shuleni. Kwa mfano, safari maalum na mtoto au zawadi ya vifaa ikiwa watafanya bidii na kuboresha katika eneo fulani, sio mfumo wa malipo unaoendelea kwa tabia ya kudumu..
- Ikiwa una mtoto anayetii ambaye mwelekeo wake wa asili ni kufurahisha mama na baba, watapata mfumo huu wa kuvutia sana. Walakini, ikiwa wana kaka au dada ambaye hafuati sheria lakini ana mwelekeo mkali (mtoto mwenye utashi), wataanza kumchukia ndugu yao anayetii na kuhangaika na kujithamini kwao. Wanaweza kuvunjika moyo kwa urahisi kwa sababu ndugu zao wanaotii hupokea zawadi zaidi au uthibitisho.
- Mfumo wa daima wa zawadi kwa tabia nzuri kwa mtoto mdogo anayetii unaweza kuweka mazingira ya mawazo ya haki ndani ya mtoto anayetii kadiri anavyokua. Mara tu zawadi zitakapoondolewa, au zikiwa haziridhishi, mtoto anayetii sheria anaweza kuasi katika jitihada za kudhibiti urejeshaji au uboreshaji wa mfumo wa zawadi kwa manufaa yake. Mtoto amejifunza kutafuta thawabu kwa ubinafsi kwanza, na tabia njema imekuwa njia tu ya kupata thawabu. Kazi rahisi zinaweza zisifanyike ikiwa haziambatani na thawabu. Hii ni kumfundisha mtoto kutumikia tu wakati ina manufaa ya kibinafsi kwao.

Mtazamo wa mzazi juu ya kutofaulu kwa mtoto wao unapaswa kuwa sawa na wakati mtoto alianza kutembea: kujivunia na kufurahi wakati alipoanza kusimama mwenyewe na kuchukua hatua zake za kwanza. Alipoanguka, wazazi walimchukua kwa upendo na kumhimiza kujaribu tena, wakiwa na hakika kwamba baada ya muda angekua, akomae, na kujifunza kutembea peke yake.

Kiambatisho P

Orodha ya Kazi za Nyumbani

Hii ni orodha ya kazi ya mfano kwa kikundi chochote cha umri. Tumia kama ilivyo au unda ya kwako mwenyewe ukitumia ukurasa unaofuata.

Kazi ya 1: Kulisha mbwa.
Siku na saa: Kila siku ifikapo saa 11:00 jioni
Jina la mtoto: _____
Matokeo/adhabu Sanduku la matokeo au orodha
:

Kazi ya 2: Toa nje uchafu.
Siku na saa: Jumatano hadi 12:00 jioni
Jina la mtoto: _____
Matokeo/adhabu Sanduku la matokeo au orodha
:

Toa vyombo vyote katika kifaa
Kazi ya 3: Cha kuoshea vyombo.
Siku na saa: Kila siku ifikapo saa 1:00 jioni
Jina la mtoto: _____

Matokeo/adhabu Sanduku la matokeo au orodha
:

Kazi ya 4: Weka vyombo katika kifaa Cha
kuoshea vyombo

Siku na saa: Kila siku ifikapo saa 1:00 jioni

Jina la mtoto: _____

Matokeo/adhabu Sanduku la matokeo au orodha
:

Kazi ya 5: Safisha bafu.

Siku na saa: Jumamosi hadi 11:00 jioni

Jina la mtoto: _____

Matokeo/adhabu Sanduku la matokeo au orodha
:

Kazi ya 6: Kata nyasi.

Siku na saa: Jumamosi hadi saa 11:00 jioni

Jina la mtoto: _____

Matokeo/adhabu Sanduku la matokeo au orodha
:

Kazi ya 7: Toa Kila kitu katika chumba Cha
familia na ufute vumbi.

Siku na saa: Jumamosi ifikapo saa 2:00 usiku

Jina la mtoto:

_____
Matokeo/adhabu :Sanduku la matokeo au orodha

Orodha ya Kazi za Nyumbani kwa Familia yetu

Kazi ya 1: _____ Siku
_____ Wakati _____

Jina la Mtoto: _____ *matokeo/adhabu* :

_____

Kazi ya 2: _____ Siku
_____ Wakati _____

Jina la Mtoto: _____ *matokeo/adhabu* :
_____

Kazi ya 3: _____ Siku
_____ Wakati _____

Jina la Mtoto: _____ *matokeo/adhabu* :
_____

Kazi ya 4: _____ Siku
_____ Wakati _____

Jina la Mtoto: _____ *matokeo/adhabu* :
_____

Kazi ya 5: _____ Siku
_____ Wakati _____

Jina la Mtoto: _____ *matokeo/adhabu* :
_____

Kazi ya 6: _____ Siku
_____ Wakati _____

Jina la Mtoto: _____ *matokeo/adhabu* :
_____

Kazi ya 7: _____ Siku
_____ Wakati _____

Jina la Mtoto: _____ *matokeo/adhabu* :
_____

Kazi ya 8: _____ Siku
_____ Wakati _____

Jina la Mtoto: _____ *matokeo/adhabu* :
_____

Kiambatisho Q

Dodoso kwa Vijana

Chagua wakati unaofaa wakati kijana wako yuko katika hali ya utulivu, labda wakati wa chakula cha jioni au wakati mnacheza mchezo pamoja, kumuuliza maswali yafuatayo. *Kuwa wa kikawaida, usiwe mkali.*

ChoreUsiwape tu watoto wako dodoso ili wajaze wao wenyewe. Huenda ukalazimika kuwachochea kidogo. Kwa mfano, wakijibu swali la 3, “Sijui,” washinikize kwa kuwauliza, “Unafanya nini katika umri wako sasa hivi, na ni nini muhimu kwako?”

Kumbuka kuwapa muda wa kujibu. Usiwambie wajibu kile unachodhani ndicho wanapaswa kujibu. Na usiwabughuzi kanisa.

Usiwape tu watoto wako dodoso ili wajaze wao wenyewe. Huenda ukalazimika kuwachochea kidogo. Kwa mfano, wakijibu swali la 3, “Sijui,” washinikize kwa kuwauliza, “Unafanya nini katika umri wako sasa hivi, na ni nini muhimu kwako?”

1. Je! Neno *ujana* linamaanisha nini?
2. Ujana huanza na kuishia lini?
3. Miaka kati ya miaka kumi na tatu hadi kumi na nane ni wakati wa kufanya nini?
4. Nini ufafanuzi wako wa mtu mzima aliyekomaa, na ni lini mtu anakuwa mtu mzima aliyekomaa?
5. Unafikiria unafanya nini sasa kinachokusaidia kuwa mtu mzima aliyekomaa?
6. Je! Wazazi wako wana jukumu gani katika maisha yako sasa hivi?

Kiambatisho R

Dodoso la watu wazima wapya

Jarida hili linaonyesha ukweli wa wazazi dhidi ya udanganyifu unaowezekana wa mtoto. Maswali yameundwa kwa majadiliano na mtoto wako kabla tu ya siku yake ya kuzaliwa ya kumi na nane na kwa wazazi ambao wana mtoto wa umri zaidi ya kumi na nane wanaishi nyumbani. Zinafaa sana wakati zinajadiliwa katika hali ya utulivu.

Kusudi ni kumchochea mtoto wako kufikiria na kuhamasisha uhusiano wa watu wazima zaidi na mtoto wako anapoingia utu uzima. Pia itafunua kile wanachoamini kitabadilika au kimebadilika katika uhusiano wao na wewe na msaada wako kwao.

Weka tarehe na wakati wa kukutana na mtoto wako kujadili maswali haya. Kwanza, muulize maswali mtoto wako na usikilize kwa makini majibu yake. Kuwa mwangalifu usimfanye mtoto wako ahisi wasiwasi na majibu yake, na usimtie moyo kujibu jinsi anavyodhani unataka. Mara tu atakapojibu maswali yote, shiriki naye majibu yako (ukweli). Jadili tofauti kati ya majibu yako, na msaidie mtoto wako kuelewa sababu. Hii inapaswa kufanywa kwa njia ya upendo lakini thabiti ili kuhimiza uwajibikaji wa watu wazima.

1. Katika umri wa mipaka kumi na nane Mama na Baba wanadaiwa nini mbali na upendo wao?
2. Je! Unaamini sababu wanakusaidia ni kwa sababu wanakupenda? Tafadhali eleza.
3. Je! Wanapaswa kuwa wakifanya zaidi kwako kuliko wanavyofanya sasa? Tafadhali eleza.
4. Je! Wana haki ya kuhitaji chochote kwako ili uendelee kuishi nyumbani kwao? Tafadhali eleza.
5. Ikiwa haukubaliani na kitu wanachokuomba au wanahitaji kutoka kwako, unapaswa kufanya nini?
6. Ukipuza ombi lao na kufanya kitu ambacho wameweka wazi kutokufanya, unafikiri wanapaswa kufanya nini? Unapaswa kufanya nini?

Kiambatisho S

Tathmini ya Mzazi

Sasa kwa kuwa umeimarisha muundo wako wa Malezi ya watoto, ambao unajumuisha zana nne za mafunzo zilizotekelezwa kwa upendo (somo la 4), unaweza kupata nyakati za kushindwa au kuchanganyikiwa na kufikiria mtindo huu wa uzazi haufanyi kazi kwa familia yako. Ikiwa hii itatokea, usiogope na kuangalia njia za ulimwengu. Usirudi kwenye tabia za zamani. Badala yake, tumia tathmini hii kugundua chanzo cha kweli cha tatizo, na kisha uhakiki kanuni katika kila kitabu cha kazi. Pitia na mjadili kama wenzi ikiwa ni wanandoa.

Msingi wako wa Kiroho

- Maisha yako ya kujitolea yakoje? Soma Zaburi 1: 1-3. Je! Utatumia maneno kama *kuabudu* , *kusikiliza*, *kushukuru* , *kukiri* , au *kuombea* kuelezea mawasiliano yako ya kila siku na Mungu?
- Je, unasoma na kutafakari Neno la Mungu katika siku ya utulivu kila siku?
- Je! Unamtegemea Mungu na fedha zako na unatoa zaka mara kwa mara?
- Je, vipaumbele vyako ni sawa na matakwa ya Mungu kwako na kwa familia yako?
- Je! Tunda la Roho linaonekana katika maisha yako (Wagalatia 5: 22-23)?

Lazima umtegemee Bwana. Ufunguo sio katika njia zako za malezi ya watoto Ikini katika uhusiano na Mungu. Pitia toleo la *1*, *malezi yanayobadilisha* ikiwa umepungukiwa katika eneo hili.

Kuwasiliana kwa Upendo

- Je! Unawasikiliza watoto wako kwa ufanisi? Pitia *Kiambatisho F: Tathmini Binafsi ya Usikilizaji Wenye ufanisi* .
- Je! Umekuwa ukijibu watoto wako katika mwili au kuwajibu kwa upendo?
- Je! Kuna maeneo ambayo unahitaji kuboresha mawasiliano yako au kuomba msamaha kwa watoto wako? Pitia upendo ni nini na ni siyo upendo, unapatikana katika toleo la *2*, masomo 4-10.

Mawasiliano yako Kwa mtoto wako yanaonyesha thamani uliyompatia. Ikiwa unajitahidi katika eneo hili, kagua toleo la *2*, *Mawasiliano ya Upendo* .

Kufundisha Watoto Wako kupitia Uanafunzi na Nidhamu

- Njia bora ya kufundisha ni kwa mfano wa binafsi. Unaendeleaje?
- Ikiwa umeoa au umeolewa, je, wewe na mwenzi wako mnafanya kazi pamoja na kusaidiana? Mtindo wako wa usimamizi ukoje? Nani mkuu wa nidhamu?
- Je! Unashikilia sheria zako na unatumia tu matokeo na adhabu iliyotanguliwa mapema, au unasumbuka, ukipiga kelele, vitisho vitupu, na kutokwenda sawa (Kuyumba) kumerudi tena?

- Je, unaomba mara kwa mara na watoto wako?
- Je! Umefuata ahadi yako ya kuwa na mafunzo ya Biblia ya kila wiki ya familia?
- Je! Unashida na uanafunzi nyumbani kwako? Pitia toleo la 3, *wafundishe Watoto Wako* .
- Je, ina matatizo nidhamu katika nyumba yako? Pitia toleo la 4, *Nidhamu ya Kibiblia* .
- Je! Unahitaji ufuasi zaidi katika ndoa, usimamizi wa fedha, au eneo lingine? Tembelea ulimwengu wa FDM kwa rasilimali zaidi.

Mungu anakupenda, na anawapenda watoto wako. Lazima umwamini. Hakukupa watoto wasio sahihi. Hajakupa kazi zaidi ya uwezo wako wa kutimiza unapomtumaini Yeye na kutii mapenzi yake.

Kurudi kwenye njia

Je! Mungu amefunua maeneo katika uhusiano wako wa kifamilia ambapo umeteleza? Ikiwa ndivyo, fuata hatua zilizoordheshwa hapa chini ili kurudisha nyumba yako kwenye njia.

1. Ungama kwa Mungu, ukikiri udhaifu wako, makosa, au kushindwa kwako.
2. Pokea msamaha wa Mungu. Mruhusu akukumbatie katika mikono yake ya upendo na neema.
3. Tubu kwa kuachana na makosa yako na ujitoe kutembea kwa kutii mapenzi yake.
4. Omba msamaha kutoka kwa watoto wako, ikiwa ni lazima.
5. Kuwa tayari kuwasamehe watoto wako, kama vile Mungu katika Kristo amekusamehe wewe.

Kiambatisho T

Faharasa

Ufafanuzi huu umechukuliwa kutoka *Kamusi mpya ya Kimataifa ya Webster ya Lugha ya Kiingereza*, Kampuni ya G & C Merriam, na *Kamusi Kamili ya Utaftaji wa Neno*, Spiros Zodhiates, Wachapishaji wa AMG. **kaa** : Kukaa, kubaki, kuendelea mahali, kuvumilia bila kujitoa.

uwajibikaji : Kwa kuzingatia kutoa akaunti, kujibu, taarifa inayoelezea mwenendo wa mtu.

onyo : *Nouthesia* (Kigiriki). Onyo, mawaidha, neno lo lote la kutia moyo au kukemea, ambalo husababisha tabia sahihi (Waefeso 6: 4). Ni wazo la kuwa na ushawishi wa kurekebisha kwa kumpa mtu uelewa.

shauku ya kupenda au **kupenda sana** : *Homeiromai* (Kigiriki). Kutamani mtu kwa shauku na bidii, na, akiunganishwa na upendo wa mama, imekusudiwa hapa kuonyesha mapenzi ya kina sana na ya kulazimisha yasiyoweza kuzidi (1 Wathesalonike 2: 8). Maandishi ya zamani juu ya makaburi ya watoto waliokufa wakati mwingine yalikuwa na neno hili wakati wazazi walitaka kuelezea hamu yao ya kusikitisha ya mtoto aliyekufa mapema sana .

idhinisha : Ili kuendelea kujaribu, chunguza kabla ya idhini ya hatua yako.

wenye kiburi au **wenye kiburi** : Kuwa na majivuno; kuhisi au kuonyesha kujiona, kujali wengine. Kiburi; kujipa cheo cha juu, au umuhimu usiofaa.

mtazamo : mkao au msimamo; hisia, maoni au mhemko.

hubeba vitu vyote : huzaa, *stego* (Kigiriki). Kuficha, kuficha. Upendo huficha makosa ya wengine, hufunika. Huzuia chuki kama meli inazuia maji au paa mvua.

tabia : Kitendo au njia ya tabia.

kuamini : *Pisteuo* (Mgiriki). Kuwa na imani na, au kushawishika kabisa na jambo fulani. Inaonyesha mtazamo wa matumaini yanayotarajiwa.

bila lawama : Kosa, anayeweza kusimama uchunguzi wa wakosoaji. Unapoendelea mbele kwa kutii mapenzi ya Mungu, unabadilishwa kuwa sura ya Kristo, na tabia yako ya kimungu inadhihirika kwa wengine. **kujisifu** : Kuzungumza juu yako mwenyewe, au vitu vinavyohusu wewe mwenyewe, kwa njia ya kujisifu; kujivunia.

Kuwalea : *Ektrepho* (Kigiriki). Kulisha, kukuza, kulisha (Waefeso 6: 4). Kulea, kulea, kukuza hadi kukomaa kama watoto, kwa maana ya kufundisha au kuelimisha.

kushtakiwa, kusihi, kusisitiza : *Martyromenoi* (Kigiriki). Inamaanisha "utoaji wa ukweli" na inawezekana ililenga kufikisha majukumu ya kuelekeza zaidi ya baba. Baba mzuri huhimiza na kutoa mwongozo, ambayo mama hufanya pia.

kuadabisha au **nidhamu** : *Paideia* (Kigiriki). Marekebisho au mafunzo. Kuna matokeo kwa kila kosa; aina fulani ya mafunzo / marekebisho yatafuata. Imetumika katika Waefeso 6: 4.

kudanganya : Kupora au kuiba kama wakati uporaji unachukuliwa vitani. Ilitafsiriwa kama "kuchukua mateka" katika Kolosai 2: 8 NASB. Kwa hali hii ni kuwaibia waamini utajiri kamili walionao katika Kristo kama umefunuliwa katika Neno, pamoja na nguvu na uingiliaji wake.

tunza : Kuangalia, kuzingatia, kuhudumia, kulainisha kwa joto, kuwaka moto kama ndege wanaowafunika watoto wao kwa manyoya (Kumbukumbu la Torati 22: 6), kutunza kwa upendo nyororo, kukuza kwa uangalifu. Ilitafsiriwa kama "utunzaji wa zabuni" katika 1 Wathesalonike 2: 7 NASB.

mawasiliano : Kitendo cha kuwasiliana ni kubadilishana mawazo, ujumbe, au habari.

kukiri : Kukubaliana na Mungu kwamba kile ulichofanya bila kujua au kwa makusudi ilikuwa dhambi.

matokeo : Hiyo ifuatavyo kutokana na kuvunja sheria. Unapokuwa na sheria, lazima kuwe na matokeo ya kurekebisha kwa kuvunja sheria hiyo.

kudhibiti : Kutumia nguvu juu ya, kutawala au kutawala, kuzuia, nguvu ya kuzuia.

uso : *Paniym* (Kiebrania). Ina maana halisi ya *uso* (Mwanzo 43:31; 1 Wafalme 19:13) lakini pia inamaanisha mwonekano wa mhemko wa mtu au mtazamo kama kudharau (Yeremia 5: 3), mkatili (Kumbukumbu la Torati 28:50), mwenye furaha (Ayubu 29:24), amedhalilishwa (2 Samweli 19: 5), anaogopa (Isaya 13: 8). Maandiko yanaonyesha sura mbaya (Mathayo 6:16) na nzuri (Zaburi 4: 6).

ukaidi : Wakati mtoto anaasi dhidi ya mamlaka na nidhamu inayofuata tendo lao la

kijinga la kutokukomaa. **najisi**: Kuchafua, kutoa uchafu; au fisadi.

kwa kujitolea: Mtakatifu, mcha Mungu, mtakatifu, aliyejitolea kwa Mungu. Hii inaelezea uhusiano wako wa kudumu na Kristo. Unapojitolea, au kujitolea kwa Mungu, uhusiano huo ndio chanzo cha maisha matakatifu.

kwa bidii : Usikivu wa kudumu; uthabiti na bidii katika kuomba somo au shughuli; kushtakiwa kwa umakini na juhudi; sio mzembe au mzembe.

Fundisha (kitenzi): Kuingiza Neno la Mungu ndani ya mioyo ya watoto wetu kupitia mfano na mafundisho, kuwafundisha kusali na jinsi ya kuwa na uhusiano na Mungu (mafunzo ya kiroho ya maadili na maadili).

mwanafunzi (nomino): *Mathetes* (Kigiriki). Mwanafunzi, mwanafunzi, au mwanafunzi. Lakini inamaanisha zaidi katika Agano Jipya. Ni mfuasi anayekubali mafundisho aliyopewa na kuifanya kanuni yake.

mwenendo. Katika Kigiriki cha Kijadi, "mwanafunzi," ambaye hajifunza tu ukweli kutoka kwa mwalimu lakini mambo mengine kama mitazamo na falsafa. *Mathetes* inaweza kuitwa "student- rafiki," Ni yule hana tu kukaa katika darasa kusikiliza mihadhara bali mwenye kufuata mwalimu kujifunza maisha pamoja na ukweli na kuendelea huchukua tabia ya mwalimu.

uanafunzi / ufundishaji : Urafiki wa makusudi ambao tunatembea pamoja na wanafunzi wengine ili kutiana moyo, kuandaa, na kupeana changamoto kwa upendo kukua hadi kukomaa katika Kristo. Hii ni pamoja na kumwezesha mwanafunzi kufundisha wengine pia.

Uanafunzi (moja kwa moja): Maagizo-uanafunzi ni wakati unaoweka kando kuwa na ibada (mafunzo ya Biblia) na watoto wako. Ni shughuli iliyopangwa ambayo inahusisha familia.

uanafunzi (isiyo ya moja kwa moja): Ufundishaji-uanafunzi hutokea wakati Mungu anapotoa fursa ya majadiliano yasiyo rasmi au yasiyopangwa ya mambo ya kiroho. Hii inamaanisha mzazi yuko makini, akiona fursa hizo.

nidhamu (ya watoto): Kuweka tabia za mtu mzima aliyekomaa (Waefeso 6: 4), ambazo ni maadili, maadili, uwajibikaji wa kibinafsi, na kujidhibiti; tabia ya mafunzo.

kukata tamaa : *Athumeo* (Kigiriki). Neno kuu ni *thumos* , ambayo inamaanisha "mwendo mkali au shauku ya akili, kama hasira, ghadhabu, au ghadhabu." Kuongeza *a* (alpha) kabla inafanya hasi, maana yake "bila" shauku; kukata tamaa, kufadhaika katika akili, na inaonyesha kupoteza ujasiri (Wakolosai 3:21).

ujenzi : *Oikodome* (Kigiriki). Kujijengea faida ya kiroho au maendeleo ya mtu mwingine, iliyotumiwa kuonyesha ujenzi wa nyumba au muundo.

kutia moyo au **kufariji** : Kutia msukumo, msaada; fariji wakati wa shida au wasiwasi, faraja inayotuliza iliyoundwa kuchangamsha na kuhamasisha tabia sahihi.

vumilia vitu vyote : kuvumilia, *hupomeno* (Kigiriki) , *Kukaa* chini, kuvumilia chini, kuteseka, kama mzigo wa taabu. Uvumilivu wa subira, ukishikilia ardhi yake wakati hauwezi tena kuamini wala kutumaini.

wivu : Kutoridhika au kutokuwa na wasiwasi mbele ya ubora wa mtu mwingine au bahati nzuri, ikifuatana na kiwango fulani cha chuki na hamu ya kumiliki faida sawa; malalamiko mabaya.

himiza : *Parakleo* (Kigiriki). Kuita upande wa mtu, kusaidia; kumtia moyo, kumshauri, au kumsihi mtu afanye jambo. Tunapaswa kuja pamoja na watoto wetu na kuwasaidia kukua katika mambo ya Bwana.

imani : *Pisteuo* (Kigiriki). Kuwa na imani, tumaini; haswa kushawishiwa kama kitu. Hii ni zaidi ya kutoa idhini ya akili; inamaanisha kutenda juu ya kile kinachoaminika.

upumbavu : Ukosefu wa tabia, upungufu wa ufahamu, wasio na hekima, wasio na akili, wasio na akili, wenye ujinga, ukosefu wa uamuzi.

acha : Kukana. Kila siku linganisha vipaumbele vyetu na Neno la Mungu, ambalo linaweka mapenzi yake juu yetu.

mpole : Inaonekana, inafaa; usawa, haki, wastani, uvumilivu, sio kusesitiza barua ya sheria. Inadhihirisha ujali huo ambao unaonekana kibinadamu na kwa busara katika ukweli wa kesi.

ukweli : *Dokimion* (Kigiriki). Kitu ambacho kimejaribiwa na kupitishwa. Kutumika kwa metali ambazo zilikuwa zimepitia mchakato wa utakaso ili kuondoa uchafu wote.

kutukuza : Kutafakari, kuheshimu, kusifu; kumpa heshima au heshima kwa kumweka katika nafasi ya heshima.

kichwa : Mkuu au mtu anayeongoza ambaye wengine wako chini yake. Mfano wa watu, mfano, mume kwa uhusiano na mkewe (1 Wakorintho 11: 3; Waefeso 5:23) kwa kuwa wao ni mwili mmoja (Mathayo 19: 6; Marko 10: 8), na mwili mmoja unaweza kuwa na mwili mmoja tu kichwa kuielekeza; wa Kristo kwa uhusiano na Kanisa Lake, ambalo ni mwili Wake, na viungo vyake ni viungo vyake (1 Wakorintho 12:27; Waefeso 1:22; 4:15; 5:23; Wakolosai 1:18; 2:10, 19) ; ya Mungu katika uhusiano na Kristo (1 Wakorintho 11: 3). Mungu Baba ameteuliwa kama kichwa cha Kristo (Wakolosai 2:10; Waefeso 1:22).

moyo : *Kardia* (Kigiriki). Kiti cha tamaa, hisia, mapenzi, tamaa, msukumo; akili.

moyo : *Lebab* (Kiebrania). Akili, mtu wa ndani (mapenzi, mhemko). Neno hasa linaelezea tabia nzima ya mtu wa ndani.

huumiza : Inaweza kusababisha mtu kuwa na uchungu kuelekea wengine. Inaweza pia kuathiri uhusiano wetu na Mungu na mchakato Wake wa utakaso katika maisha yetu. Ikiwa tutaruhusu uchungu ugeuke kuwa uchungu, hii itaathiri neema ya Mungu inayohitajika kutembea na kukua kiroho, na inaweza kuathiri vibaya wale walio karibu nasi. Waebrania 12:15 inasema, "Tukiangalia kwa makini asije mtu akapungukiwa na neema ya Mungu; isije mizizi yoyote ya uchungu ikachipuka ikasababisha shida, na kwa hii wengi wanachafuliwa."

mnafiki : Mtu anayefanya uwongo, au ni bandia; mtu anayedhani na kusema, au kutenda, chini ya tabia ya kujifanya.

kutoa : kitenzi hii ina wazo la kugawana kitu, ambayo mtu tayari anakuwa katika sehemu.

uadilifu : Inaonyesha useja wa moyo, sio nia mbili; yule anayetembea kulingana na mapenzi ya Mungu na anaonyesha mfano wa haki yake.

kwa haki : Kwa uadilifu na uaminifu, haki, unyofu wa tabia na tabia, kila siku unatamani kuishi maisha kulingana na yale yanayompendeza Mungu. Unapojua Neno la Mungu, unaweza kuhukumu yaliyo sawa na mabaya.

Wema : *Chrestos* (Kigiriki). Kufanya mema; Inaashiria kuwa mpole, mwenye huruma, mwenye huruma, mwenye neema, na tabia nzuri tofauti na mkali, mgumu, mkali, mwenye uchungu, au mkatili. Wazo la ubora wa maadili.

ujuzi : *Epignosis* (Kigiriki). Ushiriki kamili katika kupata maarifa, na kuyatumia.

uvumilivu au **uvumilivu** : Kuwa na hasira-ndefu, kinyume cha hasira ya haraka; inajumuisha kutumia ufahamu na uvumilivu kuelekea watu. Inahitaji sisi kuvumilia hali, bila kupoteza imani au kukata tamaa.

upendo : *Agape* (Kigiriki). Jibu la moyo wa Mungu kwa wenye dhambi wasiostahili. Upendo wa Mungu ulionyeshwa kwa kujitolea kwa faida ya vitu vya upendo Wake, Mwanawe akileta msamaha kwa mwanadamu. Sifa muhimu ya Mungu hutafuta masilahi ya wengine bila kujali matendo ya wengine; inajumuisha Mungu kufanya kile Anachojua ni bora kwa mwanadamu na sio lazima kile mtu anachotamani. Agape anachagua kupenda bila masharti.

upendo : *Phileo* (Mgiriki). Jibu la roho ya mwanadamu kwa kile kinachovutia kama ya kupendeza. Tofauti na agape na huzungumza juu ya heshima, heshima kubwa, na mapenzi ya zabuni na ni ya kihemko zaidi. Upendo wa urafiki; imedhamiriwa na raha ambayo mtu hupokea kutoka kwa kitu cha upendo huo. Phileo ni upendo wa masharti.

fanya kuwa wanafunzi (kitenzi): *Matheteuo* (Kigiriki). Kufanya mwanafunzi (Mathayo 28:19; Matendo 14:21); kufundisha (Mathayo 13:52) kwa kusudi la kufanya mwanafunzi. Sio sawa kabisa na "kufanya waongofu," ingawa inaelezewa kwa hakika. Neno hili *hufanya wanafunzi* waweke mkazo zaidi juu ya ukweli kwamba akili, pamoja na moyo na mapenzi, lazima yashindwe kwa Mungu kwa kuwaelekeza waumini wapya juu ya jinsi ya kumfuata Yesu, kujitiisha kwa enzi ya Yesu, na kuchukua utume wa huduma ya huruma. Inajumuisha pia kuwaleta watu katika uhusiano na Yesu kama wanafunzi kuwafundisha na kuwafanya wachukue nira yake ya kufundisha kama mamlaka (Mathayo 11:29), kukubali maneno Yake kama ya kweli, na kujitiisha kwa mapenzi Yake kama yaliyo sawa.

kudanganywa : Kudhibiti au kucheza kwa njia za ujanja, zisizo za haki, na za ujanja, haswa kwa faida ya mtu mwenyewe.

tafakari : Kuomboleza, kutamka, au sauti za kunung'unika, kama kusoma nusu kwa sauti au kuzungumza na wewe mwenyewe, kuingiliana na maandishi ili iweze kuingia ndani

ya akili yako. Kama begi la chai linaloingia ndani ya maji linapenya ndani ya kioevu, kwa hivyo kutafakari juu ya Maandiko kunajaza akili zetu. Katika ulimwengu wa kibiblia, kutafakari haikuwa mazoezi ya kimya.

Mchungaji/ mtumishi (nomino): Mtumishi au mhudumu, yule anayesimamia, anayetawala, na anayetimiza.

Hudumu (kitenzi): Kurekebisha, kudhibiti, na kuweka utaratibu; kutumikia, kutoa huduma kwa mwingine; kufanya kazi kwa Bwana kama mtumishi.

maadili : Imefafanuliwa na nini ni sawa na sawa kwa maoni ya Mungu.

kutofurahia uovu : Unapooa mtu akianguka dhambini au akifanya kosa, haufurahi au kulipiza kisasi kwao.

Nyonyesha : Kitendo cha kunyonyesha, kunyonya, kulisha, kufundisha; kitu ambacho kinalisha, kusambaza na lishe; kuelimisha au kukuza, kuendeleza maendeleo ya mtu au kitu (1 Wathesalonike 2: 7).

kamili au **pevu** *Teleios* (Kigiriki). Lengo au kusudi; kumaliza, ambayo imefikia mwisho wake, muda, kikomo; kwa hivyo, kamili, kamili, bila kutaka chochote (Waefeso 4:13).

fundishwa kwa ukamilifu: *Katartizo* (Kigiriki). Kuweka kitu katika hali yake inayofaa, kuanzisha, kuandaa kwa hivyo haina upungufu katika sehemu yoyote.

kutesa : Kufuata kwa njia ya kuumiza, kuhuzunisha, au kutesa; kukandamiza; kuweka juu na ukatili; kusababisha kuteseka.

uwajibikaji binafsi : Uwezo wa kujitunza mwenyewe; kufuata mambo ambayo umejitolea kufanya, au vitu vinavyohitajika, bila mtu mwingine yeyote kukulazimisha; kuchukua umiliki, kuwajibika na kukubali uwajibikaji kwa matendo yako.

Uweza : *Dunamis* (Kigiriki). Nguvu ya nguvu au uwezo wa kufanya kile ambacho ni Mungu tu anayeweza kufanya.

adhabu : Kiasi kilichopimwa cha maumivu ya kuhamasisha, au kuadhibiwa kwa adhabu. Adhabu ni sehemu ya mpango wa jumla wa nidhamu, lakini ni tofauti na matokeo ya kurekebisha. Adhabu humchochea mtoto kujitoa kwa mamlaka ya wazazi na kukubali matokeo ya kurekebisha.

kusudi : Matokeo au lengo linalotarajiwa au linalotarajiwa.

kuguswa : Kutenda kwa kujibu kichocheo au kichocheo, kutenda kinyume.

kuguswa katika mwili : Mkristo akijibu hali kwa njia ya dhambi, katika tabia ya tabia yao ya zamani iliyoanguka, au akijibu kwa nguvu na uelewa wao badala ya nguvu na hekima ya Roho Mtakatifu.

kukemea : Kumhukumu, kumthibitisha mtu katika makosa.

kufurahi katika ukweli : Kuwa na furaha kubwa; kufurahi kwa kile kilicho kweli kulingana na ahadi za Mungu.

tubu : Kutatua; kurekebisha maisha ya mtu kama matokeo ya majuto ya dhambi zake; kujuta kwa yale ambayo mtu amefanya au ameacha kufanya mbele za Mungu. Kugeuka na kwenda mwelekeo mwingine; kubadili mawazo, mapenzi, na maisha yanayosababisha mabadiliko ya tabia; kufanya mambo kwa njia nyingine.

jibu : Tenda vyema au vyema.

kujibu kwa upendo : Kujibu mwongozo wa ndani, upendo, hekima, na nguvu ya Roho Mtakatifu. **kulipiza kisasi** : Kuumiza kwa **kulipiza** tusi.

thawabu : Thamani kubwa ya thamani.

kugawanya sawa : Kukata kitu sawa sawa na vile unavyofanya katika useremala, uashi, au kwa kukata kipande cha kitambaa ili kushonwa pamoja.

mkorofi : Sifa ya ukali; mkali, mkali, mbaya, asiye na adabu, au mwenye kukera kwa namna au vitendo.

Tawala: Kutawala, kusimamia, kuongoza, kuchunga, na kuongoza. Kwa kumaanisha hii inamaanisha kutunza kitu, kuwa na bidii, kufanya mazoezi.

mijeledi : Inatia ndani mateso yote ambayo Mungu huwapangia watoto Wake, ambayo kila wakati imeundwa kwa faida yao. Inajumuisha anuwai ya majaribu na dhiki, ambayo Yeye huamuru kwa ushauri na ambayo hufanya kazi ya kuu dhambi na kukuza imani.

tafuta na uweke akili yako : Vitenzi visivyo na maana, vinavyoonyesha hatua ni mchakato wa kuendelea. *Kutafuta* kunamaanisha "kutafuta na kujitahidi kupata." *Weka akili yako* inahusu mapenzi, mapenzi, na dhamiri (Wakolosai 3: 1-2).

tafuta kwanza : Amri ya kufanya na usiache kamwe (Mathayo 6:33).

tafuta njia yako mwenyewe : Kufuatilia kile kinachofaa zaidi maslahi yako mwenyewe bila kujali jinsi matendo yako au njia zako zinawaathiri wengine. Kutotaka kupokea maoni, ambayo ni pamoja na maagizo kutoka kwa mtazamo wa Mungu.

kujidhibiti : Uwezo wa kujitawala kihisia, kimwili, na kiroho; uwezo wa kutoleta kila wakati njia ya upinzani mdogo.

kujitafutia mwenyewe njia : Kufanya vitu kwa njia yetu wenyewe, tukitumia yetu au hekima ya ulimwengu huu katika kufanya uchaguzi.

Kuzuia: Kizuizi cha chumba bila marafiki, simu, redio, kompyuta, michezo, au iPod.

dhambi ya utume : Tunatenda dhambi tukitenda kwa mamlaka yetu wenyewe. Mungu anasema usifanye hivyo, na tunafanya hivyo hata hivyo. Kwa mfano, Mungu anasema usiibe (Waefeso 4:28), lakini tunaiba.

dhambi ya kukosa: **Tunatenda** dhambi kwa kutotenda yaliyo sawa na Mungu. Anatuamuru kufanya kitu, na tunaamua kutokufanya au, kwa ujinga, tunawatendea watoto wetu kulingana na kile tunachohisi ni bora, *sio* kufanya mapenzi ya Mungu. Kwa mfano, Mungu anasema tusamehe, lakini tunakataa.

Wakili : Mwangalizi; Meneja; mtu ambaye hufanya kama mlinzi, msimamizi, au msimamizi.

Jifunze : Kitenzi kisichojulikana; amri ya kufanya na kuendelea kufanya. Inaashiria kuendelea kwa bidii, kuwa na bidii, kufanya kila juhudi kufanya bora, kuwa na hamu na bidii katika kutimiza lengo.

mtiifu : *Hopotasso* (Kigiriki). Mtazamo wa hiari wa kujitoa, kushirikiana, kuchukua jukumu, na kubeba mzigo.

hafikirii ubaya : *Logizomai* (Kigiriki). Inatumiwa kama neno la uhasibu, linalomaanisha kuweka vitu pamoja katika akili ya mtu, kuhesabu au kujumlisha, kujishughulisha na mahesabu.

Imeandaliwa kwa kila kazi njema : Mungu anatarajia tuelewe mapenzi yake na tupewe nguvu ya kufuata kwa utii.

Kulea: *Chanak* (Kiebrania). Kujitolea au kuweka kando kwa huduma ya kimungu (Mithali 22: 6).

mafunzo : *Paideia* (Kigiriki). Kuadhibu, kwa sababu mafundisho yote yanayofaa kwa watoto wenye dhambi wa wanadamu yanajumuisha na inamaanisha nidhamu, marekebisho, kama vile Bwana anavyokubali (Waefeso 6: 4). Nidhamu ambayo inasimamia tabia. Pia kusababisha kukua kama unavyotaka; kutengeneza au kuwa tayari au ujuzi.

kubadilishwa : *Metamorphoó* (Kigiriki). Kutoka kwa ambayo tunapata neno *metamorphosis* . Kubadilika kuwa kitu tofauti kabisa, kama kiwavi na kipepeo.

Amali: Kanuni au vitendo unavyoishi. Tabia yako inaonyesha kile unathamini zaidi.

Yaliyoachwa wazi/tupu: Kitu ambacho kimeachwa. Mungu ameweka ndani yetu mahitaji ya kimhemko ambayo ni muhimu kama yetu ya mwili. Ikiwa hatuna hewa ya

kupumua, maji ya kunywa, na chakula cha kulisha miili yetu, mwishowe tutakufa. Mungu ameweka mahitaji ya ukuaji wa kihemko ndani ya kila mtoto. Ikiwa haijafikiwa, zinaweza kusababisha shida kubwa za kimhemko na kisaikolojia kama mtu mzima.

Kwa mfano, mtoto ana mahitaji fulani ya ukuaji wa kimhemko ambayo lazima yastahiliwe kupitia mamlaka ya upendo, na nidhamu inayofaa thabiti. Ikiwa mahitaji haya yameathiriwa au hayatolewi, tupu huundwa ndani ya mtoto. Hii mara nyingi hufanyika kwa sababu wazazi hawaelewi majukumu yao waliyopewa na Mungu au kiwango cha ushawishi wao kwa mema au mabaya. Watoto wengi hawawezi kutambua kinachokosekana — utupu ni nini — lakini watajaribu kukijaza kwa kitu fulani. Ukosefu wa upendo wa kweli na nidhamu inayofaa inaweza kumfanya mtoto awe katika hatari ya ulevi au shida za kihemko na kisaikolojia ambazo husababisha tabia mbaya. Ikifuatwa, maagizo ya kibiblia yanaweza kutoa uhusiano mzuri na mtoto wako na mtu mwenye afya ya kihemko kwa mtoto wako.

hila : *Methodia* (Kigiriki). Ambayo sisi hupata neno *Mbinu* . Inaonyesha ujanja, ujanja, na udanganyifu. Neno hilo mara nyingi lilikuwa likitumika kwa mnyama mwigu ambaye anajificha kwa ujanja na kisha kumtia mawindo yake bila kutarajia. Mbinu mbaya za Shetani zimejengwa karibu na wizi na udanganyifu.

Maelezo ya mwisho

1. *Kamusi mpya ya Kimataifa ya Webster ya Lugha ya Kiingereza* , Toleo la Pili Lisilofupishwa (Springfield, MA: G & C Merriam Company, Publishers, 1939).
2. *Kamusi Mpya ya Kimataifa ya Webster* .
3. HA Ironside, *Maelezo juu ya Kitabu cha Mithali* (Neptune, NJ: Loizeaux Bros, 1908), 309.
4. *Kamusi Mpya ya Kimataifa ya Webster* .
5. *Kamusi Mpya ya Kimataifa ya Webster* .
6. Spiros Zodhiates, *Kamusi Kamili ya Utaftaji wa Neno: Agano Jipya* (Chattanooga, TN: Wachapishaji wa AMG, 2000), 1372.
7. William MacDonald na Arthur Farstad, *Ufafanuzi wa Biblia ya Waaminio: Toleo la Pili* (Nashville, TN: Thomas Nelson, 2016), 2146.
8. Andrew Murray, *Siri ya Mwamini wa Utakatifu* (Bethany House Publisher, 1984), kama alinukuliwa katika *Hazina ya Mungu ya Fadhila* (Tulsa, OK: Honor Books, 1995), 422.
9. John MacArthur, *Maoni ya Agano Jipya la MacArthur: Waefeso* (Chicago, IL: Moody Press, 1986), 319.
10. Gerhard Kittel, Geoffrey W. Bromiley, na Gerhard Friedrich, *Kamusi ya Theolojia ya Agano Jipya* , juz. 5 (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1964), 596, toleo la elektroniki.
11. Zodhiates, *Kamusi Kamili ya Mafunzo ya Neno* , 1017.
12. Zodhiates, *Kamusi Kamili ya Utaftaji wa Neno* , 562.
13. Zodhiates, *Kamusi Kamili ya Utaftaji wa Neno* , 948.
14. "Utafiti wa Wafungwa wa Gereza la Serikali, 1991," Idara ya Sheria ya Merika, Ofisi ya Mipango ya Haki, Ofisi ya Takwimu za Sheria, imepatikana Juni 2, 2020, <https://www.bjs.gov/content/pub/pdf/SOSPI91.PDF>.
15. *Webster New International Dictionary* .
16. *Kamusi Mpya ya Kimataifa ya Webster* .
17. *Kamusi Mpya ya Kimataifa ya Webster* .
18. Deb Lawrence, "Sheria za Mali za Mtoto Mtoto (Ushuhuda wa Dhambi Ya Asili)," *Prokope* , (Novemba / Desemba 1992): 3, <https://bible.org/illustration/property-laws-odder>.
19. Zodhiates, *Kamusi Kamili ya Utaftaji wa Neno* , 160.

Kuhusu Mwandishi

Aliyetazamwa kama Mpumbavu. Mwanafunzi aliyekuwa hawezi kusoma. Mhitimu wa shule ya upili akiwa na kiwango cha kusoma cha darasa la tatu. Mume aliyekuwa mjinga na baba mnyanyasaji. Zote ni sifa zinazomwelezea Mchungaji Craig Caster kipindi fulani katika maisha yake, lakini Mungu alikuwa na mpango tofauti kwake. Licha ya hofu ya Craig ya kuongea mbele za watu, Mungu alimwita kwenye huduma ya wakati wote mnamo mwaka 1994. Alijitoa kwa imani bila elimu rasmi au shahada ya seminari. Aliwekwa wakfu mwaka 1995 na tangu hapo ameandika vitabu vinne; amefundisha wanaume wengi; ametoa ushauri kwa mamia; ameongoza wengi sana Wasio na idadi kwa Kristo; na kufundisha maelfu kupitia semina za ndoa na Malezi ya Watoto, mikutano ya wanaume, na mikutano ya wachungaji kote Amerika na kimataifa. Yote kwa neema na uwezo wa Mungu.

Ingawa Craig alimpa Yesu maisha yake mnamo mwaka 1979, mabadiliko yake yalianza alipoanza kukaa ndani ya Yesu na Neno Lake kila siku. Anaamini kwa kweli Yesu anatamani uhusiano wa karibu na kila mmoja wetu. Maisha yake yamebadilishwa milele kwa sababu anafuata uhusiano huu na anamtegemea kikamikifu Kristo.

Kuwa na Moyo

Ikiwa unaoambana kuamini kwamba Mungu anaweza kufanya kazi nadni yako na kupitia maisha yako, hebu kisa Cha Mchungaji Craig kikutie Moyo. Usiruhusu dhambi zako za zamani, ulemavu wa kujifunza, hofu ya kufundisha au kusema, au ukosefu wa elimu visikufanye ukaacha kuwa mtiifu kwa wito wa Mungu maishani mwako. Mungu anatamani kukufanya uwe mwanafunzi wake, na ikiwa umeoa/umeolewa au una watoto, anataka kukufanya uwe mwenzi na mzazi anayemheshimu. Neema yake ni ya kushangaza na haina kikomo. Anakupenda na anatamani kutukuzwa kupitia wewe.

Ahadi ya Mungu Kwako

Asante Mungu kwa ahadi zako nyingi na utoaji. Tafakari ahadi zake kutoka kwa maneno ya "Simoni Petro, mtumwa na mtume wa Yesu Kristo."

Kwa wale ambao wamepata imani sawa na sisi kwa haki ya Mungu wetu na
Mwokozi Yesu

Kristo:

Neema na amani ziongezwe kwenu katika kumjua Mungu na Yesu Bwana wetu, kama uweza wake wa kimungu umetupa sisi vitu vyote vinavyohusu uzima na utauwa, kwa kumjua yeye aliyetuita kwa utukufu na fadhila, ambayo kwayo. tumepewa ahadi kubwa na za thamani sana, ili kwa hizo mpate kushiriki katika tabia ya Kiungu, mkiepuka uharibifu ulioko duniani kwa tamaa.

Lakini pia kwa sababu hii, mkijitahidi sana, ongezeni imani yenu wema, kwa wema maarifa, kwa maarifa kujizuia, kwa kujizuia uvumilivu, kwa uvumilivu utauwa, kwa utauwa wema wa kindugu, na kwa upendo wa kindugu upendo. Kwa maana ikiwa mambo haya ni yako na yamejaa,

hautakuwa tasa wala kuzaa matunda katika kumjua Bwana wetu Yesu Kristo. (2 Petro 1: 1-8)

Kuhusu Huduma za Uanafunzi wa Familia

Huduma za uanafunzi wa Familia (HUF), huduma isiyo na maslahi iliyoanzishwa mnamo 1994 na mwanzilishi na mkurugenzi Mchungaji Craig Caster, inajitahidi kusaidia, kuelimisha, na kufundisha mwili wa Kristo kuhudumia familia. Ili kutimiza lengo hili, HUF hutoa vitabu vya kazi, video zinazounga mkono, na vifaa vya mkondoni kwa masomo ya binafsi, vikundi vidogo, utafiti wa kikundi cha nyumbani , na uanafunzi wa mtu mmoja mmoja . Wanafanya semina juu ya ndoa, uzazi, uelewa wa vijana, na upangaji wa uanafunzi wa kanisa.

Lengo la huduma ya HUF ni kuwahimiza, kuwafundisha, na kuwaandaa viongozi wa makanisa ya Kikristo kukuza maono ya uanafunzi na kutoa vitabu vya kazi vya kibiblia kuwasaidia kuhudumia familia zao za kanisa. Tangu 1995, maelfu ya watu wamekamilisha masomo ya ndoa na uzazi, na mamia ya makanisa ndani ya Amerika na nje ya nchi wamehudumia mikutano yao kwa kutumia vifaa vya HUF. Huduma yao pia husaidia familia nyingi kupitia rasilimali za mkondoni za bure zinazopatikana katika FDM. world.

HUF wanahudumu kimataifa katika nchi kama Urusi, Ukraine, Cuba, Mexico, Afrika, Singapore, Japan, na China. Pata maelezo zaidi katika FDM.world.